

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ
EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT ÜNİTESİNDEKİ
KAZANIMLARIN GERÇEKLEŞME DÜZEYİNE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER**

**HAZIRLAYAN
Seher TAN BADEM**

ELAZIĞ-2012

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ
EKONOMİ VE SOSYAL HAYAT ÜNİTESİNDEKİ KAZANIMLARIN
GERÇEKLEŞME DÜZEYİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(ELAZIĞ İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

HAZIRLAYAN

Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER

Seher TAN BADEM

Jürimiz, tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

F. Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Doç. Dr. Zafer ÇAKMAK

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖZET**Yüksek lisans Tezi****İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Ekonomi Ve Sosyal Hayat Ünitesindeki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İli Örneği)**

Seher TAN BADEM

Fırat Üniversitesi**Eğitim Bilimler Enstitüsü****İlköğretim Anabilim Dalı****ELAZIĞ – 2011, Sayfa: XII+97**

Bu çalışmada İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinin etkilerinin ekonomik ve sosyal hayata nasıl yansıdığını ve bu konuda yapılan çalışmaların neler olduğu, öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca öğretmenlerin öğrencilerde ve ders etkinliklerinde belirledikleri öğrenme eksiklikleri ve bu eksiklikleri gidermek için yaptıkları çalışmaların neler olduğuna ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 200 Sosyal Bilgiler dersi Öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler, öğretmenlere anket yoluyla ve görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

7. Sınıfta öğretim yapan öğretmenlerin yüzde 30'u (otuz kişi) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği dışındaki bölümlerden mezun olduklarından yapılandırmacı bir Sosyal Bilgiler dersi aktarımında yetersiz oldukları görüşündedirler. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun olan veya başka bir bölümden mezun olan öğretmenlerin kılavuz kitaplarındaki açıklamaları arkadaşları ile tartışarak veya Sosyal Bilgiler dersi etkinliklerini ve etkinliklere dair uygulamaları farklı kaynaklardan araştırarak derslerinde uyguladıklarını ve internet bilgilerini inceleyerek ya da deneyip yaşayarak kendilerini bilgilendirdiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler Sosyal Bilgiler dersinin ekonomik ve sosyal hayata yansımalarının öğrencilerin gelişimi, başarıları ve davranışları üzerinde daha çok olumlu etkiler yaptığı görüşündedirler. Sosyal Bilgiler dersinin amacına hizmet etmesi için yapılan uygulamaların yaşanan hayatla iç içe olması gerektiğini belirterek; öğretmenlerimizin çoğunun şu anki uygulamaların (performans, yazılı, proje....gibi) öğretimi destekler nitelikte olduğu görüşünü savunmakta ve bu anlamda yeni çalışmalarda yapmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyalleşme, Uygulamalar, Ekonomi ve sosyal hayat

SUMMARY

Master Thesis

Primary 7 Social Studies Program Class Level Realization of Economic And Social Benefits Of Teachers Opinions Unit

Seher TAN BADEM

**The University Of Firat
Institute of Education Sciences**

ELAZIG – 2011, Page: XII+97

This study aimed at investigating how the effects of the 7th grade social sciences classes reflects to the economic and social life; determining the kind of studies have been done in this area and teacher's opinions about the subject. In this research it is also aimed to determine the observations of the teachers concerning the learning deficiencies they observed during their instructions with their students and how they plan to work through this in order to cover up these deficiencies.

The sample of the research consists of a Toplam number of 200 social sciences teachers. Data were collected by interviews with teachers and (anonymous) questionnaires. The findings of the research can be summarised as follows:

Thirty percent of teachers do not have a background in Social Science Education, therefore data show that the new program is not being implemented effectively. The remaining seventy percent of teachers believe that the new programs are adequately implemented through usage of tools such as the internet and sharing of experiences.

Data conclude that the majority of teachers believe that the social science lesson's reflections on social and economic life has an increasingly positive impact on students' progress, their achievements and behaviours.

According to the survey results, the teachers indicate that the social science education should resemble daily life as much as possible and contribute to it. They mention that in the present curriculum many student tasks have this objection and the policy makers are trying to improve such interventions by new research.

Key Words: Social Science, Socialization, Application. Economy and social life

ÖNSÖZ

Sosyal Bilgiler dersi 20. yüzyılın başlarında, önce ABD’de daha sonra Avrupa’da, 20. yüzyılın ortalarında da Türkiye’de ilköğretim okullarında öğrencilere tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi (vatandaşlık bilgisi) konularını aktarmak amacıyla okutulmaya başlanmıştır. Daha sonraki süreçte Türkiye’de okutulan Sosyal Bilgiler ders programı devamlı olarak değişme ve gelişme göstermiştir. Ülkemizde Sosyal Bilgiler programında yapılan değişikliklerin en sonuncusu, 2005-2006 eğitim öğretim yılında kabul edilen eğitim programı ile gerçekleşmiştir. Yapılan yeni değişikliklerde, ilköğretim çağındaki öğrencilerin sosyal olarak hızlı bir gelişme döneminde oldukları dikkate alınmış ve öğrencilerin sosyalleşmelerine olanak sağlayacak nitelikte araştırma ödevleri öngörülmüştür. Programın genelinde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinde de öğrencilerin özellikle okul dışı yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problemleri çözümüyle yolları bu tür araştırma ödevleri ile kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Çağımızın önemli sosyal problemlerinin başında bireyler arasındaki iletişim kopukluğu gelmektedir. İletişimden yoksun bireyler, problemleri birer fert olarak toplumun genelini olumsuz etkilemektedir. Birbirlerini anlamayan veya anlamak istemeyen bireylerin oluşturduğu bir toplumda çeşitli kutuplaşmaların olması kaçınılmazdır. Oluşan kutuplaşmalar beraberinde çatışmaları ve kavgaları getirmektedir. Günümüzde bu kutuplaşmalar sonucunda yaşanan olumsuzluklara dair örnekler, ne yazık ki ilköğretimden üniversiteye kadar olan birçok eğitim yuvasında rastlanabilmektedir. Okul çağında olan gençlerin birçoğu, okullarında ve dershanelerinde akranları ile ders görmeleri gerekirken sokaklarda hiç de öğrencilik vasıflarına yakışmayan tavırlar içinde bulunmaktadır. Bu gibi gençler, aile ve okul ortamlarında sosyalleşmelerini tamamlayamadıkları için toplum ve devlet normlarına aykırı davranışlar sergilemeyi alışkanlık haline getirmektedirler.

Öğrencilerin, belirtilen bütün bu uyum sorunlarının giderilebilmesi, toplum kurallarını öğrenip sosyalleşme sürecine katkı sağlayacak okul ortamında bulunmalarıyla mümkün olacaktır. Okulda sosyalleşmeyi sağlayacak en önemli ders ise Sosyal Bilgilerdir.

Bu araştırma, ilköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki araştırma ödevlerini yapmak suretiyle sosyalleşme düzeylerindeki gelişmeleri tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, öğrencilerin araştırma ödevlerini yapmalarına bağlı olarak değişen sosyalleşme durumları belirlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin araştırma ödevlerini yapmadan önce ve yaptıktan sonraki sosyalleşme tutumları karşılaştırılmış, ayrıca

öğretmenlerin gözlemlerine dayanan görüşleri dikkate alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Öte yandan bu çalışma, Sosyal Bilgiler dersinde yer alan araştırma ödevleri ile sosyalleşme arasındaki ilişkiyi göstermek için geniş kapsamda yapılmış ilk araştırma olma özelliğini taşımaktadır.

Araştırma süresince yapılan çalışmalarda öneri ve desteklerini eksik etmeyen danışman Hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Feyzullah EZER'E ve Doç. Dr. Zafer ÇAKMAK'a ve Doç. Dr. Burhan AKPINAR'a çalışmalarım sırasında destek ve yardımlarını esirgemeyen idareci ve mesai arkadaşlarıma, bu araştırma için görüşlerini paylaştığım öğretmen arkadaşlarıma ve araştırma sürecinde sabır göstererek beni destekleyen eşim Mustafa BADEM'E yakın dostlarım Seval HALLAÇ ve Arif YILDIRIM'A teşekkür ederim.

Seher TAN BADEM

ELAZIĞ, 2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
SUMMARY	III
ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	X
KISALTMALAR LİSTESİ	XII

BİRİNCİ BÖLÜM **1****1. GİRİŞ**..... **1**

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	5
1.6.1. Sosyalleşme	5
1.6.2. Toplum	6
1.6.3. Çevre	7
1.6.4. Eğitim	7
1.6.5. İlköğretim	8

İKİNCİ BÖLÜM..... **9****2. ALAN YAZINI**..... **9**

2.1. Sosyal Bilimler	9
2.2. Sosyal Bilgiler	9
2.2.1. Sosyal Bilgiler Nedir?	9
2.2.2. Disiplinler Arası Yaklaşım Olarak Sosyal Bilgiler	11
2.2.3. Çevre Ve Toplumun İncelenmesi Açısından Sosyal Bilgiler	12
2.2.4. Sosyal Bilgilerin Temelleri	13
2.2.4.1. Sosyal Bilgiler Kavramı	13
2.2.4.2. Sosyal Bilgilerin Tarihi Gelişimi	14
2.2.4.3. Sosyal Bilgilerin Geleneği	15

2.2.4.3.1. Dünyadaki Sosyal Bilgiler Geleneği	15
2.2.4.3.2. Türkiye’de Sosyal Bilgiler Geleneği.....	17
2.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Etkileri.....	19
2.4. Sosyal Bilgiler Programının Vizyonu	20
2.5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Temel Yaklaşımı.....	20
2.6. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Uygulanması ile İlgili Açıklamalar	22
2.7. Yeni Sosyal Bilgiler Programının Temel Öğeleri.....	27
2.7.1. Beceriler	27
2.7.2. Kavramlar.....	28
2.7.3. Değerler	28
2.7.4. Amaçlar	29
2.7.4.1. Türk Milli Eğitiminin Amaçları.....	29
2.7.4.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Amaçları	30
2.8. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapılandırmacı Kuramın Sosyal Hayat Üzerine Etkileri.....	31
2.9. Yeni Programda Sosyal Bilgiler Öğretimi.....	32
2.10. 1968 Sosyal Bilgiler Programı İle 2005 Sosyal Bilgiler Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Etkileri Açısından Karşılaştırılması	33
2.11. Sosyal Bilgiler 7.Sınıf Program İçeriği	35
2.12. Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Çağdaş Eğilimlerin Ekonomi ve Sosyal Hayata Yansımaları.....	36
2.13. Sosyal Bilgiler dersinin Sosyalleşmeye Etkisi.....	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	38
3. YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli	38
3.2. Evren.....	38
3.3. Örneklem	38
3.4. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi.....	39
3.5. Verilerin Toplanması Ve Çözümlemesi	39
3.6. Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	40

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	41
4. BULGULAR ve YORUMLANMASI.....	41
4.1. Çalışmaya Katılanların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	41
4.1.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları.....	41
4.1.2. Katılımcıların Meslekteki Kıdemlerin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.....	41
4.1.3. Katılımcıların Öğrenci mevcudunun Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.	42
4.1.4. Katılımcıların Mezun Olunan alanın Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.....	42
4.2. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomi Ve Sosyal Hayata Etkilerinin Uygulanmasına Yönelik Görüşlerinin Frekans Ve Yüzdeler Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları	43
4.2.1. Sosyal Bilgiler Ekonomi Ve Sosyal Hayata Etkilerinin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları İlişkin Görüşleri.....	43
4.3. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve sosyal hayata etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları	51
4.3.1. Cinsiyet Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve sosyal hayata etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları	51
4.3.2. Kıdem Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları	55
4.3.3. Sınıf Mevcut Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular Ve Yorumları.....	57
4.3.4. Mezun Olunan Alan Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları	60
4.4. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarına İlişkin Öngörüler.....	63
4.4.1. Cinsiyet Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Öngörüler.....	63
4.4.2. Kıdem Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Öngörüler	65

4.4.3. Sınıf Mevcudu Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Öngörüler.....	67
4.4.4. Öğretmenin Eğitim Alanı Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Öngörüler	69
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	71
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	71
5.1. Sonuçlar	71
5.2. Öneriler	73
KAYNAKÇA.....	76
EKLER.....	80
EK 1: Anket İzin Formları.....	80
Ek 2: Anket Örneği	83
EK 3: Anket'e Verilen Cevapların Frekans Tabloları	87
ÖZGEÇMİŞ	97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Cinsiyetlerin Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.....	41
Tablo 2.	Meslekteki Kıdemlerin Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.....	41
Tablo 3.	Öğrenci mevcudunun Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.....	42
Tablo 4.	Mezun Olunan alanın Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.....	42
Tablo 5.	Öğrenme alanı: Üretim, toprak yönetimi, tarım/toprak ana ünitesinin frekans ve yüzdelerik dağılımları.....	43
Tablo 6.	Öğrenme alanı, ticaret yolları, devletler nasıl gelişirler ünitesinin frekans ve yüzdelerik dağılımları.....	44
Tablo 7.	Öğrenme alanı, sanayi devrimi, bilim teknik, kol gücünden makine gücüne geçiş ünitesinin frekans ve yüzdelerik dağılımları.....	44
Tablo 8.	Vakıflar, camiler, hiç bitmeyen destek ünitesindeki ünitesinin frekans ve yüzdelerik dağılımları.....	45
Tablo 9.	Öğrenme alanı, ahiler, medrese, Enderun, nasıl eğitim gördüler ünitesinin frekans ve yüzdelerik dağılımları.....	46
Tablo 10.	Öğrenme alanı, rehberlik, öğretim programları, mesleğimi nasıl seçmeliyim ünitesinin frekans ve yüzdelerik dağılımları.....	46
Tablo 11.	7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarına ilişkin öngörülerin frekans ve yüzdelerik dağılımları.....	47
Tablo 12.	7.Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarına ilişkin öngörülerin frekans ve yüzdelerik dağılımları.....	48
Tablo 13.	7.Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarına ilişkin öngörülerin frekans ve yüzdelerik dağılımları.....	49
Tablo 14.	Cinsiyet Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve sosyal hayata etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına.....	51
Tablo 15.	Kıdem Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına.....	55
Tablo 16.	Sınıf Mevcut Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımı.....	57

Tablo 17.	Mezun Olunan Alan Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına.....	60
Tablo 18.	Cinsiyet Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Dağılım.....	63
Tablo 19.	Kıdem Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Dağılım	65
Tablo 20.	Sınıf Mevcudu Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Dağılım.....	67
Tablo 21.	Öğretmenin Eğitim Alanı Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Dağılım69	

KISALTMALAR LİSTESİ

NEAC :Ulusal eğitim derneği komisyonu

ABD :Amerika Birleşik Devletleri

MEB :Milli Eğitim Bakanlığı

Akt :Aktarma

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Sosyalleşme, son yıllarda öğrenci gelişimi açısından, üzerinde durulması gereken önemli konulardan birisidir. Çünkü son yıllarda özellikle öğrenim çağındaki çocuk ve gençler birbirlerini anlayamamak ve kabul edememek yüzünden çatışmalara girmekte, bunun sonucunda hiç de istenmeyen sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Okulda öğrenim görmesi gereken çocuklar sokaklarda veya okul önlerinde bir öğrenciye yakışmayacak şekilde, “kendini kaybetmiş bir biçimde” saldırgan tavırlar takınmaktadırlar.

Çocukların bu duruma gelmelerinin temelinde, ailesi ve çevresi ile iletişimsizlikleri yatmaktadır. Konuştuğu zaman dinlenmeyen, fikirlerine değer verilmeyen ve saygı duyulmayan, kenara itilmiş bir kişi olarak yetişmeleri, onların bu duruma gelmelerinin altında yatan en büyük etkidir. Toplumda problem olarak görülen bu uyumsuz gençler, özellikle ilköğretim ve daha sonraki eğitim dönemlerinde sosyalleşmelerini tamamlayamamış kişiler arasından çıkmaktadır. Benlik duygusundan yoksun sadece bencillik duyguları gelişmiş bireyler olarak hayata atılmaktadırlar.

Sosyalleşme, insan hayatında her zaman önemli bir unsur olmuştur. Sosyalleşme sorunu yaşayan gençler, toplumsal hayatta büyük sıkıntı çekmektedirler. Evde anne-baba-kardeş ile apartmanda komşu ile sokakta ve mahallede diğer insanlar veya arkadaşları ile okulda yine arkadaşları ile büyük ölçüde uyum sorunları ortaya çıkmaktadır. Çocukken bu sıkıntıları yaşayan birey büyüyüp anne-baba olduğunda sıkıntının boyutu biraz daha artmaktadır. Çünkü kendi ilişkilerinin yanı sıra yetiştirmek ve topluma hazırlamak zorunda olduğu çocukları bulunmaktadır.

Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin sosyalleşmesine katkısı olduğu varsayılan araştırma ödevlerinin, sosyalleşmeye ne ölçüde katkısının olduğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Araştırmanın konusu, amacı, önemi ve yöntemi aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Araştırma evrenini oluşturan ilköğretim 7. Sınıf öğrencileri sosyalleşme aşamasının en hızlı dönemlerinde bulunan kesimdir. Ayrıca bu yaş grubundaki öğrenciler, benlik kazanma ve kişiliklerini tamamlama dönemi içindedirler. Son yıllarda yaygınlaşan televizyon kanalları

ve buna bağlı olarak sayıları hızla artan televizyon program ve dizileri, toplumun önemli bir kesimini televizyona bağımlı hale getirmiştir. Televizyona bağımlı olan bu kesimin içinde özellikle araştırmaya konu edilen yaş grubunun neredeyse tamamının bulunduğu bir gerçektir.

Televizyonun yanı sıra ve daha etkili olarak internet kullanıcılığının ortaya çıkması da özellikle öğrenim yaşındaki çocukların uğraşı haline gelmektedir.

Çocukların televizyon ve internetten uzak kaldıkları an hemen hemen sadece okulda buldukları zamanlar olmaktadır. Okul zamanları dışında çocuklar adeta evlerine veya internet cafelere kapanıp sadece elektronik cihazlarla ilgilenmektedirler. Sosyal gelişim çağında bulunan öğrencilerin bu denli televizyon ve internet bağımlısı olmaları, onları dış dünyadan kopararak kendi başlarına kurdukları bir dünya içerisinde yalnız bırakmaktadır. İnsanlarla sadece sanal ortamlarda ilişki kuran çocuklar, bireyselleşmeye başlamaktadırlar. Eğitim çağındaki çocukların bireyselleşmesi onların sosyalleşmelerini büyük ölçüde engellemektedir.

Bütün bu durumlar öğrencilerin birbirleri ile ve toplumun diğer üyeleri ile ilişkilerinin zayıflamasına, iletişim kopukluklarına, benlik ve kişilik kazanmada sorun yaşamalarına sebep olmaktadır. Bunlara bağlı olarak da sosyalleşmede olumsuzluklar yaşamaktadırlar. Sosyalleşmemiş bireyler olarak topluma dahil olan bu gençler, toplum içinde uyum sorunları yaşamaktadırlar.

Bu sebeple öğrencilerin, sınıf arkadaşları ile ödev grupları kurarak dış dünya ile ilişkide olacakları, değişik kurum ve kişilerle konuşup bilgi alışverişinde bulunacakları, topladıkları bilgileri değerlendirip sınıf (gerektiğinde okul) ortamında sunacakları, araştırma ödevleri yapmaları sosyalleşmelerine ve kişilik kazanmalarına yardımcı olmaktadır.

Bu çalışma ile birlikte elde edilecek sonuçlar, yani araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine yapmış olduğu katkı ortaya konulduğunda, kullanılmaya başlanan yeni eğitim müfredatı ve beraberindeki araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyal gelişimine ne denli katkı sağladığı ortaya çıkmış olacaktır. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyal gelişimine ve sosyalleşmelerine katkıları görüldüğü takdirde, bu programın kullanılmasında tereddüt yaşıyan öğretmenlerin tereddütlerinin ortadan kalkacağı umulmaktadır.

Bu türden ödevlerin öğrenciyi okuldan uzaklaştırdığı, derslerden soğuttuğu, konuların tam olarak aktarılmasını engellediği ve büyük zaman kaybına sebep olduğu şeklindeki

düşünceleri değişecek ve öğrencilerin daha istekli bir şekilde derslere yöneldiği, bilgiyi sadece öğretmen ve ders kitaplarından almak yerine, araştırma ve inceleme yaparak bilgiye kendilerinin ulaştığı hatta bilgiyi kendilerinin ürettiği görülecektir. Üretken ve kendine güvenen bir gençliğin gelişeceği kanısı kabul görecektir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitelerindeki Kazanımlarının Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Etkilerini öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koymaktır.

Sosyalleşmenin öğrencilerin hayata hazırlanmalarında önemli bir yeri vardır. Sosyalleşme süreçlerini başarılı bir şekilde geçirmemiş olarak hayata atılan gençlerin yaşadıkları sıkıntılar ve sonuçları kesin olarak bilinmektedir. Bu araştırma ile, sosyalleşme sürecinin en hızlı döneminde olan ve artık aileden ayrılıp sosyal gruplar veya arkadaş grupları arasında yer edinmeye çalışan ilköğretim öğrencilerinin sosyalleşmelerinde, Sosyal Bilgiler dersi bünyesinde bulunan araştırma ödevlerinin katkısı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Belirtilen yaş grubu öğrencilerine sorulan sorularla, sosyalleşmişlik aşamaları ölçülerek eksiklikleri üzerinde tartişma yapılmıştır.

Bu süreçte doğrudan veya dolaylı olarak onları gözleme şansına sahip olan öğretmenlerin görüşleri alınarak eksiklikler tespit edilmeye çalışılmaktadır.

1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları

Araştırmada genel amaçlar doğrultusunda belirlenen alt amaçlar aşağıdaki gibidir.

I) Sosyal Bilgiler Programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesindeki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine İlişkin öğretmen görüşleri nelerdir.

II) Sosyal Bilgiler Programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesindeki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerinin yanında;

- Cinsiyet
- Kıdem
- Mezun olunan alan

- Sınıf mevcudu gibi değişkenlere göre farklılaşma var mıdır?

III) Açık uçlu sorularla Sosyal Bilgiler Programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitelerindeki Kazanımlarının Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Etkilerini Öğretmen Görüşlerinin yazabileceği formlar sunulmuştur.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma özelde Elazığ ili örnek alınarak genel bir sonuca varabilmek için Sosyal Bilgiler dersinin İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitelerindeki Kazanımlarının Gerçekleştirme Düzeyine İlişkin Etkilerini Öğretmen Görüşlerinin yansımalarının ne düzeyde uygulandığı ve gerçekleştiğini belirlemek açısından önemlidir.

Elde edilen sonuç ve önerilerin İlköğretim okullarında okutulan bu dersin amaçlarına ulaşmasında yararlı olacağı beklenmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmanın dayandığı temel sayılılar şunlardır:

1. İlköğretim öğrencilerinin sosyalleşmeleri, Sosyal Bilgiler dersi bünyesinde bulunan araştırma (etkinlik, performans ve proje) ödevleri ile yakından ilişkilidir.

2.Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler branş öğretmenleri ve yedinci sınıfı okutan Sosyal Bilgiler öğretmenleri, kendilerine sorulan soruları kendi düşüncelerini yansıtacak biçimde içten ve doğru bir şekilde yanıtlamışlardır.

3. Geliştirilen anket formunun gerekli verileri toplamada uygun bir araç olduğu kabul edilmiştir.

4.Sosyal Bilgiler dersi içindeki araştırma ödevlerinin sosyalleşmeye katkısının öğrenilmesi için, en objektif ve sağlıklı verilerin ilköğretim Sosyal Bilgiler branş öğretmenleri sınıf öğretmenlerinin gözlemleri sonucu anlaşılacağı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 2009-2010 eğitim- öğretim yılı ile sınırlıdır.

2. Araştırma, Elazığ il merkezi İlköğretim okullarında eğitim-öğretim veren 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.

3. Araştırma, Elazığ il merkezinde değişik okullarda görevli Sosyal Bilgiler ve branş öğretmenlerinin anket sorularına verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Sosyalleşme

Sosyalleşme insanoğlunun, toplumun bir üyesi haline gelmesidir. Ailesinin, akraba ve komşuluk düzeyinin, şehir ve köyünün ve nihayet ulusunun bir parçası olduğunu öğrenmesidir (Kağıtcıbaşı, 1998:245).

Sosyalleşme, bir ferдин herhangi bir grup faaliyetine katılması, katıldığı grup içerisinde kendinden beklenen uygun rol ve ilgili normlardan haberdar olması, bu normlara göre davranışların düzenlemesidir. (Bayrakci, 2007:8; Karaman, 2002: 72). Sosyalleşme, genç bir kişinin, yetişkin çevresinin normları ve değerlerine uygun davranış biçimlerini kabul etme sürecidir (Doğan, 1994:13). Sosyalleşme bir anlamda, ferдин içinde yaşadığı toplumun kültürünü davranışlarına katmasıdır. Diğer bir anlamda ise, bireyin toplum hayatına hazırlanma sürecidir (Karabulut, 1997:18).

İlter Turan'a göre sosyalleşme "Kişinin toplumda ya da toplumun alt birimlerinde yürürlükte olan değer yargılarını, davranış kurallarını öğrenmesi sürecidir" (Doğan, 1994:14). Türker Alkan'ın tanımı ise; "Toplumdaki değerlerin, inançların, davranışların birey tarafından benimsenmesi sürecidir" (Doğan, 1994:14) şeklinde aktarılarak, bireylerin toplumun kabul gördüğü davranış biçimlerini öğrenip sergileme süreci olarak değerlendirilmiştir.

Sosyalleşme, bireyin toplumda yerini alması, toplumun bir üyesi olması, toplum normlarını öğrenmesi, toplum normlarını kabullenmesi ve özümsemesi, toplumda kabul gören genel davranışları öğrenip sergilemesi, toplumda kendi üzerine düşen görevleri yerine getirmesi gibi sosyal gereklilikleri öğrenme ve uygulama sürecidir (Bayrakci: 2007:9).

Sosyalleşme, özünde bir öğrenme olayıdır. Bireyin, içinde bulunduğu grup veya toplum tarafından onaylanan sosyal tutumları, rolleri ve davranışları öğrenmesidir. Birey gruba girdiğinde sosyalleşme süreci yoluyla grubun bir üyesi olur. Sosyalleşme bir anlık olmayıp yaşam boyu süren bir süreçtir. Bu süreç bireyin dünyaya gelişiyle aile içinde başlayıp, çocuğun ilk arkadaşlıkları ile devam eder. Özellikle okula gitme, işe başlama, yeni bir göreve getirilme gibi durumlarda etkin bir şekilde sürer. Sosyalleşme

bir anlamda uyumdur, çünkü bireyin içinde bulunduğu toplum veya grubun tutum ve davranışlarını öğrenip kabullenmesidir (Balcı, 2000:5). Aile içerisine bir bebek ve dolayısıyla bir birey olarak giren çocuk, çevresini fark etmeye başladıktan hemen sonra çevresine karşı tepkilerde bulunur. Çevresi genişledikçe çevresi ile olan iletişimi de o oranda artar. Girdiği ilişkiler sonucunda yaşamı ile ilgili temel kural ve normları öğrenerek yine çevresi ile uyumunu gerçekleştirir. Bu sebeple sosyalleşme, “Bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sürecidir” (Karapınar, 1997:17) diye ifade edilebilir.

Birey, içinde bulunduğu veya bulunacağı grup veya toplumun değer ve normlarını öğrenerek o grupta veya toplumda kendisine düşen sosyal rolleri yeterince yerine getirmesini sağlayacak bilgi, görgü, beceri ve alışkanlıklara sahip olması; dolayısıyla ait olduğu toplum veya grubun fonksiyonel bir üyesi haline gelmesi ile birlikte sosyalleşme sürecini tamamlamış sayılır (Karabulut, 1997:18).

Birey toplumun kendisinden beklediği davranışları, toplum içinde bulunduğu süre zarfında öğrenir ve öğrendiği davranışları yine hayatı boyunca sergiler. Bu şekilde hem öğrenme hem de öğrendiklerini uygulama, aynı anda gerçekleşen birbiri içine girmiş iki ayrı durum gibi gözükse de aslında tek bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey bu iki durumu birlikte düzenli bir biçimde yürüttüğü zaman gerçek anlamda sosyalleşmiş olur. Denilebilir ki toplum normlarını öğrenip davranışlarına yansıtan bireyler sosyalleşmişlerdir ve buna bağlı olarak toplumun üyesi olmuşlardır. Bu durumun tersi durumlarda ise birey sadece toplumun içerisinde bulunan, kişiliğinin ve benliğinin tam olarak farkında olmayan birisidir (Bayrakci: 2007;9).

1.6.2. Toplum

Toplum, ortak bir kültüre sahip olan insan topluluğudur (Karapınar, 1997:21). Aynı kültür içerisinde uzun süre yaşayan insanların oluşturduğu birlikler toplumdur.

Toplum, belli anlam, değer ve kurallara sahip olan, belli bir çevrede bu anlam, değer ve kuralları birbirleriyle yaptıkları etkileşimlerde kullanan bilinçli kişi ve kümelerden oluşur (Bayrakci, 2007:10).

Toplum; Uzun süreli var olmanın temel işlevsel gereklerini kendi kaynaklarından alan bir toplumsal sistem (Bayrakci, 2007:10) olarak vasıflandırılmıştır.

“Toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak için etkileşen, belli bir coğrafi mekânda yaşayan ve ortak bir kültürü paylaşan pek çok sayıdaki insanın oluşturduğu bir birlikteliktir. Başka bir deyişle, toplumsal ilişkilerin ağıdır” (Tezcan, 1999: 19). Toplum, grup kavramından farklıdır. Grup sadece toplumun bir parçasıdır. Grup kişilerden oluşur, toplum ise gruplardan oluşur. İnsanların bir arada olmalarından doğan ilişkiler grupların ortaya çıkmasına yol açar. Gruplar arasındaki ilişkiler daha büyük grupları ve toplumları oluşurmaktadır (Bayrakci, 2007:10).

Toplumun devamlılığını sağlamak için birlikte yaşamanın gereği olarak ortaya çıkan normların korunması gerekecektir. Normların korunması aynı zamanda toplumun kendisinin korunmasıdır. Öncelikle normların toplumun gereklerine ve amaçlarına uygun bir şekilde hazırlanması, hazırlanan bu normların toplumun düzenini ve devamlılığını sağlamak için hayata geçirilmesi, bireyler arasında sağlıklı bir iletişim ile mümkündür. Toplumdaki bireylerin sağlıklı bir iletişim geliştirebilmeleri ise doğru şekilde sosyalleşmiş bireyler olmalarıyla mümkün olabilir (Bayrakci, 2007:10).

1.6.3. evre

Bayrakci'nin zgven' den aktardığına göre evre: “Bireyin beslenme şekli, hareketi, hava, ışık, ısı gibi gereksinimleri, barındığı yerin fiziki ve sosyal koşulları, yakınları ve görüştüğü kimselerle olan ilişkileri, bireyin kendisine karşı olan duygu ve davranışları, benlik algısı, okuduğu kitaplar, eğitimi, öğrenme, aile ve yaşam ortamı, içinde bulunduğu ortam ve koşulları gibi çok çeşitli durum ve nitelikler bireyin çevresini oluşturur. evre insanın davranışlarını etkileyen önemli ve kapsamlı bir etmendir” (Bayrakci, 2007: 14).

1.6.4. Eğitim

Eğitim; “Yetişkin nesiller tarafından sosyal hayata hazır olmayan nesiller üzerinde uygulanan bir işlem, ferdi kendi dışındakilerden haberdar eden, asgari müşterekleri kavratan, bunlar üzerinde fikri mutabakat (fikir uygunluğu) sağlayan faaliyettir” (Erkal, 1996:109). Hayati tecrübeler ışığında, bireylerin fiili ve davranışlarında olumlu değişmeler ve gelişmeler meydana getirmek için planlanan ve bir program dahilinde sürdürülen etkinliklerdir (Düzgün, 2005:5).

Eğitim; bulunduğu konumdan maddi ve manevi değerler açısından daha ileri bir toplum geliştirmek amacı ile güncel ve kullanılabilir nitelikteki görüş, bilgi ve becerilerin bilenler tarafından bilmeyenlere kazandırılması, benimsetilmesi ve uygulanması için, okul içinde ve dışında belirli bir plan ve program çerçevesinde bilinçli olarak yürütülen çalışmaların tümüdür (Bayrakci, 2007:23).

Eğitim, E. Durkheim'e göre yetişmiş neslin henüz yetişmekte olan nesle her türlü fikri ve duyguyu, hatta davranışı aktarmasıdır (Karapınar, 1997:25).

Eğitimcilerin eğitim üzerine varmış oldukları ortak tanım: Bireylerde istenilen davranış değişikliğin gerçekleştirilmesidir.

1.6.5. İlkretim

6-14 yaş grubundaki çocuklara temel becerileri kazandırarak onları yaşama ve bir sonraki eğitim basamağına hazırlayan eğitim dönemidir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ALAN YAZINI

2.1. Sosyal Bilimler

Sosyal Bilim, bilimler tasnifi içerisinde ‘insan bilimi’ olarak nitelendirilmektedir (Bilgili, 2006: 3).

Sosyal bilimler, “İnsan tarafından üretilen gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgilerdir” (Sönmez, 2005:454). Sosyal bilimler, insan ve insanlar tarafından üretilmiş olan yine insanlar tarafından kabul görececek gerçeklere dayalı ve bu gerçekler arasında ilişkiler oluşturarak elde edilen, canlı ve insanlar tarafından kullanılabilir nitelikteki bilgiler bütünüdür.

Sosyal Bilimler, toplumu ve insan ilişkilerini inceleyen, gruplar içerisinde oluşan insan etkinliklerini araştıran, toplumsal olayları ve insanların toplumsal özelliklerini inceleyen, insan gruplarının analizini yapan, birey ve toplum sorunlarına çözüm üreten bilim dalları olarak tanımlamaktadır (Bilgili, 2006: 3).

Sosyal Bilimler, bilimsel bir tutumla toplumların incelendiği disiplinlerdir; ilgilendiği esas konu, gruplar içinde oluşan insan etkinliğidir; amaç beşeri anlayışın gelişmesidir (Köstüklü, 2001;9).

Sosyal Bilimler, insan davranışlarının önemli boyutlarını inceleyen ve analiz eden disiplinlerin oluşturduğu bir çerçevedir (Tanrıöğen, 2006;13).

Günümüzde ve geçmişte toplumsal yaşam içinde insanın, insanla çevresiyle ve kurumlarla ilişkilerini inceleyen birçok disiplin bulunmaktadır. Bu disiplinler Sosyal Bilimler adı altında toplanmaktadır (Kılıçoğlu, 2009;9)

2.2. Sosyal Bilgiler

2.2.1. Sosyal Bilgiler Nedir?

Erden’in Sosyal Bilgiler tanımı şu şekildedir; ‘Sosyal Bilgiler; İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili

temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır' (Kılıçoğlu, 2009; 9).

Sönmez, Sosyal Bilgileri; "Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen bilgiler" şeklinde tanımlamaktadır (Sönmez, 2005:455).

Sosyal Bilgiler, başka bir ifadeyle çocuğa yaşantı becerilerini kazandırmayı amaçlayan bir derstir. Yaşantı, bireyin algılayarak ya da doğrudan etkinlik göstererek, edinmiş olduğu bilgi, tutum ve becerilerdir. Bu ifadeden anlaşıldığı gibi, bireyin çevresiyle etkileşimi sırasında, bireyde kalan içerik sosyal bilgidir. Yani bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda kendisinde kalan izlerdir. Bireyin girdiği ilişkiler ve etkileşimler sonucunda kendisinde bir takım yaşantıyla ilgili kalıcı izler oluşuyorsa ve bu izler davranış değişmesine neden oluyorsa, bu değişime "öğrenme yaşantısı" denmektedir. Sosyal Bilgiler dersinin işlevi, bireylerde (ilköğretim öğrencilerinde) toplumsal yaşamla ilgili davranış değişiklikleri sağlamaktır. Bu sebeple Sosyal Bilgiler, yaşamsal değeri çok yüksek olan bir ders olmaktadır (Bayrakci, 2007; 30).

Sosyal Bilgiler; ilk olarak 1916 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde "Konusu, doğrudan doğruya insan toplumunun örgütüne ve onun gelişmesine ve toplumsal birliklerin bir organı olması dolayısıyla da insana ait olan bilgiler" şeklinde tanımlanmıştır (Çalışkan, 2000:2).

Ülkemizde, Sosyal Bilgilerin en kapsamlı tanımını, 2005 Sosyal Bilgiler programını hazırlayan komisyon yapmıştır. Buna göre;

'Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite yada tema altında bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir' (MEB, 2005; 51).

Ülkemizde Sosyal Bilgiler öğretimi üzerine çalışan Erden (tarihsiz), Sönmez (1997) ve Doğanay (2005)da alanı farklı şekillerde tanımlamışlardır. Gerek yabancı gerekse Türk bilim adamlarının yaptıkları tanımlar göz önünde bulundurularak Sosyal

Bilgileri: ‘Hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programı’ olarak tanımlayabiliriz (Öztürk, 2007; 24).

2.2.2. Disiplinler Arası Yaklaşım Olarak Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler dersinin içeriği; tarih, coğrafya, antropoloji, sosyoloji, felsefe, psikoloji vb. disiplinlerin ürettikleri bilgilerden yapılan seçkilerle oluşturulmaktadır. Sosyal Bilgiler bir disiplin değil, bir çalışma alanıdır. Çünkü Sosyal Bilgiler kendi bilgisinin üretmez. Bunun yerine, kendi amaçlarına hizmet edici nitelikte bulunan ilke, genelleme ve kuramları sosyal bilimlerden alır ve kullanır (Tanrıöğen, 2006;13).

Sosyal Bilgiler; “disiplinler arası bir alan olup bireyin toplum içinde yetişmesi için temel eğitim basamağında yer alır” (Şimşek, 2000:9). Buna göre Sosyal Bilgiler, sosyal bilimler disiplinlerinin bir birleşimi ve ilköğretim basamağına uyarlanmış şeklidir (Sönmez, 1999:17).

Gerçek, insan hayatında parça parça değil bir bütün halindedir. Çocukların öğrenme kapasitelerine ve kavrama yeteneklerine göre parçalar halinde öğrenip bunları birleştirmesi zordur. Çocuk, bilimlerle alakalı bilgileri bir bütünlük içerisinde daha kolay öğrenmektedir. Bundan dolayı ilköğretim öğrencileri toplumsallaştırılırken her bilim dalıyla ilgili bilgi ve ilkeler ayrı ayrı değil onların ortak noktaları bulunup birleştirilerek bir ders halinde (Sosyal Bilgiler) sunulmaktadır (Sönmez, 2005:456).

Sosyal Bilimlerin öğretiminde bütünlük yaklaşımının izlenmesinin öğrencilere önemli yararlar sağlayacağı çoğu eğitimci tarafından savunulmaktadır. Öğrenciler, ilköğretimden başlayarak yükseköğretimin sonuna dek devam eden öğrenim sürecinde akademik disiplinleri bir bütünlük ve süreklilik içinde görebilirler. Toplumda bulunan sosyal sorunların karmaşıklığını algılayarak, sorunları tek bir disiplinle açıklamak yerine, onları çözümlenerek çok yönlü açıklama yoluna giderler. Bu şekildeki yaklaşımlarla toplum içindeki yetişkin yurttaş rolüne, çok farklı yönlerde sahip olarak hazırlanabilirler. Bunların yanı sıra, Sosyal Bilgiler dersindeki bütünlük yaklaşımı bu dersi aktaran öğretmenlere daha çok esneklik, hayal gücü ve yaratıcılık olanakları sağlar (Sözer, 1998:14). İlköğretim öğrencilerine sosyal bilimlerin her konusunu ayrı ders ve

konu olarak aktarmak yerine, konuların birbiriyle örüntülü ve ilişkili şekilde Sosyal Bilgiler dersi kapsamında aktarılması yukarıda anlatılanların yanı sıra zaman açısından da bir kolaylık sağlamaktadır (Bayrakci, 2007; 32).

2.2.3. Çevre Ve Toplumun İncelenmesi Açısından Sosyal Bilgiler

Bayrakci'nın (2007:33) aktardığına göre, Barth ve Demirtaş özetle, Sosyal Bilgileri; insan ilişkilerini göz önünde tutarak, insanların toplumsal ve fiziksel çevreyle olan ilişkilerini inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlamışlardır. Sosyal Bilgiler dersi konularında öğrencilere aktarılan bilgiler, genel itibari ile öğrencilerin içinde buldukları yakın çevrelerindeki yaşantı biçimleri ve değerleridir. Yakından uzağa ilkesi göz önünde bulundurularak hazırlanan ders kitaplarında; öncelikle öğrencilerin buldukları il veya bölge ile ilgili bilgiler aktarılmakta daha sonra konular genişleyerek ülke ve dünya genelini ilgilendiren bilgiler aktarılmaktadır. Öğrencilerin çevrelerinde daha önceden meydana gelen olay ve gelişmeler aktarılarak içinde bulunulan zamanda meydana gelen olaylar arasında bir bağ kurmaları amaçlanmaktadır. Çevredeki fiziksel ve toplumsal olaylar, sebep sonuç ilişkileri kurularak öğrencilerin karşılaştıkları sorunlardan haberdar olmaları ve bu sorunlara çözüm önerileri üretmeleri amaçlanmaktadır. İçinde bulunduğu çevre ve toplumu tanıyan bir birey olarak yetişen çocuk karşılaştığı yenilik ve değişimleri mantıklı bir yorumla değerlendirebilecektir (Bayrakci, 2007; 33).

Sosyal Bilgiler dersi toplumların kültürel kimliklerinin tanınması açısından incelenmesi gereken bir disiplin dalıdır.. Sosyal Bilgiler dersi konularıyla öğrencilere içinde buldukları toplumun yaşantıları ile ilgili bilgiler aktarılırken, bu bilgiler arasında toplumun kültür yapısı ve değerlerinin olması kaçınılmaz olacaktır (Düzgün, 2005:5).

Sosyal Bilgiler dediğimiz zaman bireyin incelenmesi onun sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşimi ve bu etkileşiminin dünkü, bugünkü ve yarınki şekillerinin gözden geçirilmesi ile karşılaşırız. Böylece çocuk bu derste normal gelişimi içerisinde yaşama yollarını öğrenirken, insanların birbiri ile ilişkileri üzerinde de durur. İnsanların birbiriyle ilişkilerinin öğrenilmesi Sosyal Bilgilerin en çok önem verdiği hususlardan biridir.

İnsanların yalnız birbiri ile olan ilişkileri de yeterli sayılmaz. İnsanların sosyal kurumlarla eşya ve dünya ile olan ilişkileri de önemli bir yer alır. Okulu ve dersleri günlük hayattan koparmamak bazı önemli güncel olayları derse taşımak, eğitim ve öğretimde faydalı sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir.

2.2.4. Sosyal Bilgilerin Temelleri

2.2.4.1. Sosyal Bilgiler Kavramı

Sosyal Bilgiler kavramı ilk kez 1916 yılında ABD’de Milli Eğitim Derneğinin Orta Dereceli Okulu Teşkilatlandırma Komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından kabul edilmiştir. Komite bu kavramı; ‘mevzu doğrudan insan cemiyetinin teşkilatına ve tekâmülüne ve içtimai birliklerin bir uzvu olması dolayısıyla insana dair bilgiler Sosyal Bilgilerdir’ diye tanımlanmıştır (Köstüklü, 1999; Moffat, 1957).

Sosyal Bilgiler terimi, sosyal bilimlerden alınan içeriğe dayanarak oluşturulan üniteleri içeren programı belirtmek için kullanılır. Sosyal Bilgiler, Türkçe, Matematik ve Fen Bilgisi gibi bir terimdir. Fen bilgisi nasıl ki fen bilimlerine dayanırsa, Sosyal Bilgilerde sosyal bilimlere dayanır (Sağlamer, 1980;6).

Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir (Sönmez, 1998:4).

Sosyal Bilgiler, kritik sosyal konularda vatandaşlık becerilerinin uygulanması amacıyla sosyal ve beşeri bilimler kavramlarının disiplinler arası bir yaklaşımla kaynaştırılmasıdır (Bayrakci, 2007; 35).

Sosyal Bilgiler için yapılan diğer tanımları A.S. Bilgili (2006) şu şekilde aktarmaktadır:

Öğrencileri sorumlu birer vatandaş olarak yetiştirme girişimleri, ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı sosyal bilimlerin bulguları entegre edip öğrencilerin düzeyine göre basitleştiren, bunları kullanarak öğrencilere sosyal yaşama uyum sağlamada ve sosyal sorunlara çözüm üretmede ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerler kazandırmaya amaçlayan bir vatandaşlık eğitim programı.

Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, ekonomi, sosyoloji, coğrafya, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelediği toplu öğretim anlayışında hareketle oluşturulmuş bir ders programıdır (Bilgili, 2006;6).

2.2.4.2. Sosyal Bilgilerin Tarihi Gelişimi

Sosyal Bilgiler eğitiminin nerede, ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemektedir. Yalnız, ‘insanoğlu var olduğu andan itibaren hem fen hem de sosyal bilimler eğitimi başlamıştır’ denilebilir. İnsanın yaşamını sürdürmesi, sosyal ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşılaması aşamasında bilgi, beceri, tutum ve belli davranışlar kazanmaktadır. İnsan yaşamak için hem doğanın hem de toplumun ilkelerini öğrenmek zorundadır. Durum böyle ele alınınca ‘fen ve sosyal bilimle insanoğlunun yaşamı kadar eskidir’ savı ileri sürülebilir (Sönmez, 1998:7). İnsan tüm faaliyetlerini doğada ve bir toplum içinde yapmaktadır. Bu nedenle insan yaşamak için hem doğanın hem de toplumun bazı ilkelerini öğrenmek zorundadır. Buradan hareketle Sosyal Bilgilerin insanoğlunun yaşamı kadar eski olduğu düşünülebilir. Fakat tarihte ilk kez İsrail devleti çocuklarına ulusal tarih ve yurttaşlık bilgisi dersleri okutturmuştur. İlk kez ‘Sosyal Bilgiler ‘ adı altında ilk ve orta dereceli okullarda bir dersin okutulması gerektiğini Fransız düşünür Condorcet savunmuştur (Sönmez, 2005; 455).

Sosyal Bilgilerin kapsamına giren konular, eski Yunan ve Roma gibi büyük medeniyetler kuran batı toplumlarında ilkçağlardan itibaren okullarda okutulmuştur. Herodotes, Thukydides (ykl.m.ö 460-395), Aristo eflatun aynı zamanda birer öğretmen olarak öğrencilere dersler vermişlerdir. Köklü bir medeniyet olan Çin’de de Sima Qian (ykl.m.ö 145-86) ile Du-yu (732-812 tarih dersleri) okutturmuşlardır. Arap İslam dünyasında da Taberi (839-923) önemli bir kişidir. Selçuklu Nizamiye medreseleriyle başlayan gelenekle ondan sonra gelen Türk ve İslam devletleri ile Osmanlı medreselerinde Sosyal Bilgiler konularına yer verilmiştir. Osmanlı medreselerinde özellikle tarih ve coğrafya konularına ağırlık verilmiştir (Bilgili, 2008;19). Mesela: Osmanlı tarihi alanında yazılmış en önemli kitaplarından biri olan Tevarhi-i Al-i Osman adlı eserin sahibi İbn kemal (2468-1534), çeşitli medreselerde dersler vermiştir. Avrupa’da XIII asırdan itibaren kurulmaya başlanan Paris, Blogna, Oxford gibi okullarda da bu derslere rastlanmaktadır (Demircioğlu, 2006; 27).

Sosyal Bilgiler kavramına bir eğitim programı olarak ilk olarak ABD’ de rastlanmaktadır. Amerika kıtasında dünyanın çeşitli yerlerinden yapılan yoğun göçler, mozaik bir toplum ve çok kültürlülük yaratmıştı. Bunun la beraber sanayi inkılâbı sosyal, ekonomik ve kültürel pek çok açıdan sorunlar çıkarmıştır. 19.yy Amerikan toplum liderleri, kültürleri homojenleştirmek bir arada yaşama bilinci geliştirmek, kolektif çalışma ve ortak karar alma mekanizmalarını işletmek, kısacası “yeni Amerikan toplumu yaratmak “ için eğitimi araç olarak görmüşlerdir. Böylece 1892’ de ulusal eğitim konseyi toplanmıştır. Bu konsey Anglo- sakson kültür temelli milli toplum anlayışını oluşturmak üzere bir Sosyal Bilgiler dersi programı hazırlanmıştır. Bu program içeriği tarih ve coğrafya gibi iki sosyal bilim disiplini ile Amerikan toprağında vatandaşlık bilincini geliştirecek şekilde oluşturulmuştur. Ders içeriğinde insanlık Anglog-sakson ve Amerika tarihi, milli değerler, insan hakları, Amerika coğrafyası, gündelik ve sosyal hayatta karşılaşılabilecek sorunlar ve bunları çözme yolları, demokrasi, yönetime katılım, anayasaya bağlılık gibi konular yer vermiştir. Bu program 1916 yılında resmen kabul edilen “Sosyal Bilgiler” terimiyle günümüze kadar gelmiştir (Bilgili, 2006;28).

2.2.4.3. Sosyal Bilgilerin Geleneği

Sosyal Bilgiler anlayışı, 20.yy başlarında ilerici bir eğitim reformunun önemli bir parçası olarak ABD’de ortaya çıkmıştır (Öztürk, 2007).

Sosyal Bilgiler hareketi, söz konusu yüzyıl boyunca ABD’nin siyasal ve askeri müttefiki olan ve kültürel bakımdan onun nüfusu altında bulunan ülkelere de sıçramıştır (Bayrakci, 2007; 36).

2.2.4.3.1. Dünyadaki Sosyal Bilgiler Geleneği

Sosyal Bilgilerin kapsamına giren derslerin yaygın ve etkin bir biçimde okul programlarına girişi, büyük ölçüde 19. yy ‘da batı Avrupa ve kuzey Amerika ülkelerinde gerçekleşmiştir (Öztürk, 2007; 43).

Osmanlı Türkiye’si de kısa bir süre sonra bu gelişmeleri eğitim öğretim programlarına yansıtmıştır. Bu dersler, 20. yy girilene değin, bütün ülkelerde tarih ve coğrafya gibi adlarla tek disiplinli program anlayışına göre yapılandırılmıştır (Öztürk, 2007; 43).

Disiplinler arası bir vatandaşlık eğitim programı olarak Sosyal Bilgilerin doğuş süreci, ABD'nin 20. yy girenken yaşadığı ve müteakip yüzyılda da devam eden sosyal, kültürel, ekonomik vs, alanlardaki büyük toplumsal dönüşümün doğurduğu sorunlara çözüm arama çabalarının bir sonucu olarak başlamıştır. 19.yy ortalarına kadar halkın çok büyük bir bölümü tarımsal ekonomide çalışan köylü bir toplumu meydana getiriyordu sanayileşmeye paralel olarak, yoğun bir biçimde yaşanan köyden kente göç, nüfusun büyük kesimini barınma, beslenme, ulaşım gibi alanlarda daha yüksek bir hayat standardına kavuşturduysa da yüzyıllarca adeta birbirinden soyutlanmış gettolarda yaşayan farklı kültürlere mensup insanları, birlikte yaşamak mecburiyetiyle karşı karşıya getiri, öte yandan taşra kökenli kentli nüfusun yeni bilgi, beceri ve değerlerle donatılması gerekiyordu. Bu tablo ABD yöneticilerini yeni bir eğitim reformu yapmaya zorluyordu zira yeni bir eğitim programı ile farklı etnik ve dinsel kökenlere mensup Amerikan vatandaşlarına bir arada yaşama arzusunun giderek karmaşıklaşan ve zorlaşan yaşamda karşılaşılabilecekleri sorunları çözme ve karar alma becerilerinin kazandırılması gerekiyordu (Öztürk, 2007;44).

Birinci dünya savaşı öncesi yılları ilerlemeci (progressivist) bir eğitim hareketinin doğuşuna sahne olmuştur. Amaç bütünleşmiş ve disiplinler arası vatandaşlık eğitim programı oluşturmaktır. Disiplinler arası vatandaşlık eğitim programı demokratik toplumda “kendi kendini yönetmeye dayalı vatandaşlığın bir gerekliliği olan veriyi bilgiye çevirerek anlamlandırmada” yurttaşlara yardımcı olacaktı (Öztürk, 2007;44).

Birinci dünya savaşına kadar “Sosyal Bilgiler” terimi hiçbir yerde bir program alanının adı olarak kullanılmamıştı. 1916 yılında ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) aşağı yukarı günümüzdeki amaç ve içeriği vurgu yapan bir öğretim alanını isimlendirmek için “Sosyal Bilgiler” terimini resmen kabul etmiştir (Öztürk, 2007).

1920'li, 30'lu ve 40'lı yıllar boyunca, Sosyal Bilgiler üzerinde etkili olan ve görüşlerde büyük değişiklikler meydana gelmiştir. İlerlemeci eğitimciler, sosyal yeniden kurmacılar ve çocuk eğitimi üzerinde çalışan diğerleri, Sosyal Bilgiler öğretiminin şekillenmesinde önemli roller oynamıştır (Erden, tarihsiz;6).

İkinci dünya savaşını izleyen yıllarda Sovyetlerin endüstriyel öğretimde uzay teknolojisine keder hemen her alanda ABD'yi geçmeye başladığı kaygısı, iş başındaki muhafazakâr siyasetçileri, mevcut eğitim sistemini değiştirmeye yöneltmiştir. Bu

değişim sürecinde Sosyal Bilgiler programında ağırlık vatandaşlık eğitiminden tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji ve siyasal bilimlere kaymıştır.

1940'lı yılların büyük kısmı ile 1950'lerde tarih ve coğrafya, Sosyal Bilgiler öğretim programlarında sosyal bilimler arasında en önce çıkan disiplinler olmuştur (Erden, tarihsiz;6).

1960'luların başlarında 1970'lilerin ortalarına kadar, ABD'de Sosyal Bilgilerin öğretilen geliş şekli yoğun bir eleştirmeye tabi tutulmuştur. Bu süreçte, "Yeni Sosyal Bilgiler" adı verilen bir reform hareketi doğmuştur. Reform, federal ve özel fonlarla desteklenen çok sayıda proje etrafında gelişmiştir. Tarih ve coğrafyanın önemi azalmış; sosyoloji, antropoloji ekonomi siyaset bilimi ve sosyal psikoloji ağırlık kazanmıştır (Erden, tarihsiz;6).

Bu disiplinlerin kavram ve yöntemlerine dayalı disiplinler arası yaklaşımlar gelişmiştir. Geleneksel tümdengelimci, betimleyici öğretim gözden düşerken, tümevarımcı araştırma öne çıkmaya başlamıştır.

Bruner'in The Process of Education (1960)[Eğitim Süreci] adlı kitabı, yeni Sosyal Bilgilerin gelişiminde bir katalizör işlevi görmüştür. Bruner'in programın merkezine problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirmesini koyan buluş yoluyla öğretim stratejisi, birçokları tarafından vatandaşlık yeterliliklerinin geliştirmesi için en etkili yol olarak kabul edilmiştir."Yeni Sosyal Bilgiler" hareketinin popülaritesi, 1970'li yıllarda azalmaya başlamıştır.1980'lerde Sosyal Bilgiler öğretimi, geleneksel yaklaşımların daha da güçlenmesine sahne olmuştur (Öztürk, 2007;45).

20.yy a girerken ABD de Sosyal Bilgiler programının, sosyal yapılandırmacılık kuramına bağlı, disiplinler arası, bütünleşmiş tematik vb, bir karakter taşıdığı, problem çözme yöntemi ve işbirlikli öğrenmeyi öngördüğü (NCSS, 2004) gözlenmektedir (Öztürk, 2007; 45).

2.2.4.3.2. Türkiye'de Sosyal Bilgiler Geleneği

Sosyal Bilgiler programlarının kapsamına giren konuları içeren dersler, ilk kez Sultan II. Abdülhamit (1876-1909) zamanında ilkokul programlarına girmiştir. Bu dönemde yalnız tarih ve tarih ve coğrafya dersleri bazı programlarda yer almıştır 1913 Tedrisat-ı ibridaiye kanun-i mukavatin'da ise tarih ve coğrafya'dan başka malümat-ı medeniye ve ahlakiye ve iktisadiye ilköğretim okulu programına konmuştur (Safran, 2008; 13).

Cumhuriyet'in ilanından 1968 ilkokul programının yürürlüğe konmasına kadar Türkiye'de Osmanlı'dan miras kalan ve bu sırada Batı Avrupa ülkeleri tarafından da benimsenen tek program anlayışı devam etmiştir. Bu bakımdan Tarih, Coğrafya ve bazı yıllarda yurttaşlık ya da yurt bilgisi diye de adlandırılan vatandaşlık, 1926, 1936 ve 1948 ilkokul programlarında ayrı birer ders olarak yer almıştır. Aynı dersler, ortaokullarda da bu adlarla verilmiştir. Bu dersler bir yandan Cumhuriyetin dayandığı Kemalist ideolojinin ilkesine, diğer yandan da 1920'li yıllarda Batıda özellikle de ABD'de etkili olan eğitim akımlarına göre yapılandırılmıştır.

Türkiye'de disiplinler arası ve bütünleşmiş bir vatandaşlık eğitim programının. Geliştirilmesine yönelik ilk çalışmalar 1960'lı yıllarda başlamıştır. Tarih, coğrafya ve vatandaşlık dersleri 1962'de yayınlanan ilkokul program Taslağında "Toplum ve ülke incelemeleri" adı altında birleştirilmiştir (Sönmez, 2005; 459).

Bu yeni ders, 1968 ilkokul programında "Sosyal Bilgiler" adını almıştır. O tarihten itibaren Türkiye'de ilkokulların, ilköğretim okullarının 4-5 sınıf tarafından Sosyal Bilgiler anlayışı egemen olmuştur. Son otuz beş yılda bazı uzun dönemli kesintiler hariç, orta- okullarda ve ilköğretim okullarının 6-8 sınıflarında da Sosyal Bilgiler dersine yer vermiştir (Bilgili, 2006;31).

12 Eylül 1980 askeri müdahalesini izleyen yıllarda, başlayan tek disiplinli "milli tarih" ve milli coğrafya dersleri, 1998 yılında terk edilmiş: bunların yerini ilköğretim okullarının 4-7 sınıflarının kapsayacak şekilde Sosyal Bilgiler dersi almıştır (Bilgili, 2006;31).

Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretim programları, daima çağdaş eğitim hareketlerine paralel olarak yapılandırılmıştır.

1968 programı, ABD'de gelişen "Yeni Sosyal Bilgiler" hareketinin ilkelerine göre oluşturulmuştur.1990 yıllarda geleneksel olarak sürdürülmüştür.1998 yılından itibaren, dünyadaki gelişmeler göz önünde bulundurularak, yoğun program geliştirme çalışmaları başlatılmıştır (Öztürk, 2007;47).

1968 yılından itibaren ilkokullarda, 1975 yılından itibaren de ortaokullarda okutulmaya başlanan Sosyal Bilgiler dersi 1985 yılında 2. kademedeki Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi dersleri olarak verilmiştir. 1997-1998 öğretim yılından itibaren ise 4, 5, 6, 7. sınıflarda tekrar Sosyal Bilgiler dersi olarak okutulmaya başlatılmıştır (Safran, 2008;14).

1998 yılından itibaren, dünyadaki gelişmeler göz önünde bulundurularak, yoğun program geliştirme çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar 2005 yılında ürün vermiş ve MEB tarafından pilot illerde uygulanıp verimli olduğu sonucuna varılan yeni 4, 5, 6, 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretim programı kademeli olarak, 2005-2006 öğretim yılından itibaren bütün illerde uygulamaya konmuştur. Bu programın geliştirilmesinde tematik öğrenme, problem çözme ve işbirlikli öğrenmeye vurgu yapan sosyal yapılandırıcılık esas alınmıştır (Öztürk, 2007;47).

2.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Etkileri

Program geliştirme, koordine edilmiş bir etkinlikler düzeneği yoluyla öğrencilere yönelik öğrenme deneyimlerinin tasarlanmasını kapsayan bir süreç (Wiles ve Bondi, 1993) olarak tanımlanabilir. Pek çok ülkede, okullarda uygulanan eğitim programları, değişen dünya ve toplumsal şartlara, bilim ve teknolojiye gelişmelere, konu alanlarındaki değişim ve gelişmelere paralel olarak gözden geçirilmekte ve yeniden geliştirilebilmektedir. Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu aracılığıyla 2004 yılında ilköğretim 4-7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler programını yeni bir yaklaşımla geliştirmiştir. Yeni Sosyal Bilgiler programı 2004-2005 öğretim yılında pilot okullarda uygulanmış ve 2005-2006 öğretim yılında da tüm Türkiye’de uygulanmaya başlanmıştır (MEB, 2005a).

2004 Sosyal Bilgiler Programı, programı geliştiren komisyona göre, günümüzde dünyada çeşitli alanlarda meydana gelen değişim ve gelişmelerin ülkemizi ve toplumumuzu etkilediği ve bunun da eğitim sistemine yansımaları gerektiği şeklinde belirtilmiştir. 2004 Sosyal Bilgiler Programının geliştirilme gerekçesi şu şekilde açıklanmıştır (MEB, 2005a).

‘Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi; ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, toplumsal cinsiyet alanında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek mümkündür. Tüm bu değişim ve gelişmeleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtmak bir zorunluluk haline gelmiştir. Hazırlanmış olan program, dünyada yaşanan tüm bu değişimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa

Birliği normlarını ve eğitim anlayışını, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaç analizlerini dikkate almaktadır.’

2.4. Sosyal Bilgiler Programının Vizyonu

Yeni Sosyal Bilgiler programının, önceki programlarda vurgulanan Atatürkçülük, milli ve manevi değerlerin kazandırılması, demokratik değerlerin benimsenmesi vb. gibi bazı temel unsurlar yanında, özellikle öğrencilerin bir takım zihinsel becerilerini ve duyuşsal özelliklerini geliştirmeye yönelik olarak geliştirildiği belirtilmektedir. 2004 programının programda belirtilen temel vizyonu şöyledir (MEB, 2005a):

‘21. yy ın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını belen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir.’

2.5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Temel Yaklaşımı

2004 Sosyal Bilgiler programında, geliştirilen programın tümüyle davranışçı yaklaşımlardan öte, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmelerini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırmayı önemseyen bir gelişim gösterdiği belirtilmektedir. Programın bu yaklaşımla öğrenci merkezli, dolayısıyla etkinlik merkezli, Sosyal Bilgiler açasından, bilgi ve beceriyi dengeleyen öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışıldığı ifade edilmektedir. Ayrıca programın (MEB, 2005a):

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.

3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Milli kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerdeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağladığı vurgulanmaktadır.

Bu çerçevede Sosyal Bilgiler dersi şu şekilde tanımlanabilir:

Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi'dir. (MEB, 2006: 26-29)

Sosyal Bilgiler Programı, Barr, Barth ve Shermis'in (1977) ortaya koyduğu üç geleneği de önemsemektedir. Bilindiği gibi bunlar:

1. Vatandaşlık aktarımı olarak Sosyal Bilgiler,
2. Sosyal Bilimler olarak Sosyal Bilgiler,

3. Yansıtıcı düşünme olarak Sosyal Bilgilerdir.

Sosyal Bilgiler dersi, demokratik değerleri benimsemiş vatandaşlar olarak öğrencilerin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamalarını ve öğrencilere bu bilgi birikimini yaşama geçirilebilecek donanımlar kazandırmayı amaçlamaktadır (MEB, 2006:27-29).

2.6. Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Uygulanması ile İlgili Açıklamalar

İlköğretim okulu Sosyal Bilgiler öğretim programı 6. sınıfta haftada üçer ders saati olmak üzere 108 saatlik bir ders süresi ve 7. sınıflarda dört saat olmak üzere 108 saatlik bir ders süresi öngörülerek hazırlanmıştır. İnsan hakları ve vatandaşlık dersi pek çok ülkede olduğu gibi ilköğretim 1. sınıftan itibaren bir ara disiplin olarak ele alınmış, derslerin kazanımları ile insan hakları ve vatandaşlık programının kazanımları ilişkilendirilmiş, insan hakları ve vatandaşlık programına duyarlı bir ilköğretim programı hazırlanmıştır.

Bu dersin eğitim ve öğretiminde;

1. Etkili ve sorumlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmek amacıyla tasarlanmış Sosyal Bilgiler dersi ile öğrenci 4. sınıftan itibaren karşılaşmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmeni, 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler programını inceleyerek, öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve kavram boyutlarında hazır bulunuşluk düzeyini dikkate almalıdır. Sarmal yaklaşım doğrultusunda, devamlılık ve aşamalılık açısından; 6. ve 7. sınıflardaki öğrenme alanları, beceriler, değerler ve kavramların 4. ve 5. sınıftakilerle ilişkileri göz ardı edilmemelidir.

2. Sosyal Bilgiler ünitelerinde; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve insan hakları ve vatandaşlık bilgisi konuları toplulaştırılmış olarak ele alınmaktadır. Öğretmen de konuları tarih ünitesi, coğrafya ünitesi, insan hakları ve vatandaşlık ünitesi diye ayrı ayrı değil, çok yönlü olarak işlemelidir. Örneğin, Türkiye'nin coğrafi bölgeleri ele alınırken, Millî Mücadele yıllarında bu bölgedeki faaliyetlere yer verilerek, coğrafya, tarih, insan hakları ve vatandaşlık konuları ilişkilendirilerek, milli bilinç, insan hakları ve tarih duyarlılığı oluşturulmaya çalışılmalıdır. Benzer şekilde edebî ürünler ve yazılı materyallerden (efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri, halk hikâyeleri, türküler ve

Şiirler vb.) yararlanılarak, Sosyal Bilgiler, Türkçe dersleriyle kaynaştırılmalı, öğrencilere vatan sevgisi kazandırılmalıdır.

3. Sosyal Bilgiler Programında, belirlenmiş kazanımlara yönelik konu sıralaması yapılmamıştır. Programda kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Öğretmen kazanımları gerçekleştirme koşuluyla; çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate alarak, Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda uygun çıkış noktaları, uyarıcı ve pekiştireç unsurlarını kullanarak çerçevesi belirlenmiş olan içeriğe bağlı oluşturacağı alt başlıklar etrafında hareket etmelidir. Çevresel etkiler ve grubun sözü edilen özellikleri açısından gerektiğinde, güncellik ilkesi gözetilmek kaydıyla ünite sürelerinde değişiklik yapılabilir.

4. Öğretmen, geçmiş, bugün ve gelecek düşünüldüğünde, bütün insan faaliyetlerini kapsayacak şekilde seçilmiş olan dokuz öğrenme alanının, birden fazla disiplini içerdiğine, “zaman, süreklilik ve değişim” öğrenme alanının, diğer sekiz öğrenme alanıyla birlikte değerlendirildiğine dikkat etmelidir. Yani bir ünite, iki öğrenme alanı içermektedir. 6. sınıfta “gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler” öğrenme alanına yer verilmemiştir.

5. Öğretmen, “sosyal bilimler olarak Sosyal Bilgiler” ve “yansıtıcı düşünme olarak Sosyal Bilgiler” anlayışlarına önem vermelidir. Öğrencilere, sosyal bilimcilerin (coğrafyacının, tarihçinin, vb.) bilimsel yöntemleri sezdirilmelidir. Öğretmen, okulun içindeki ve dışındaki olaylardan yararlanarak, öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları sosyal problemler üzerine yansıtıcı düşüncelerini sağlamalıdır. Tarih konuları da öğrencilere bir problem olarak sunulmalıdır. Örneğin “TBMM’nin Açılışı” konusunda, “Atatürk, 1920’de kurulan yeni devletin malî kaynakları problemini nasıl çözdü?” problemi ortaya atılabilir. Burada önce, bir devletin gelir kaynakları ile ilgili öğrencilerin görüşleri alınmalı, sonra veri ve kaynak toplamalarına yardım edilmeli, görüşleri test edilmeli ve tartışmaya teşvik edilmeli, daha sonra da öğrencilerin bir rapor yazmaları sağlanmalıdır.

6. Son yıllarda bazı eğitimciler tarafından “genişleyen çevreler” programına yönelik haklı ve yerinde eleştiriler yapılmaktadır. Günümüzde çocuklar yakın çevrelerinin çok ötesindeki olaylardan da haberdardır. Kitle iletişim araçlarının özellikle de televizyonun her eve girmesi, dünyayı çocukların evine getirmiştir. Henüz

okula başlamayan çocuklar bile dünyadaki savaşların, çevre kirliliği ile ilgili sorunların artık farkındadırlar. Belgeseller sayesinde dünyanın çeşitli yörelerindeki kültürleri en ince ayrıntılarına kadar tanıma fırsatı elde etmektedirler (Akt.; Öztürk, Dilek, 2003:75). Örneğin 8-13 yaşlarındaki çocukların yakından uzağa ilkesinin tersine Çin Seddi, Piramitler, dünyanın en uzun, en kilolu, en yaşlı insanı gibi konularla ilgilendiği görülmüştür. Bu yüzden ünitelerin sıralanması “yakından uzağa” ilkesine göre yapılırken, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı ile öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınmıştır.

7. Üniteler işlenirken doğrudan verilecek beceriler üzerine alıştırmalar yapılmalıdır. Dokuz temel becerinin yanı sıra, öğrencilerin zaman ve kronolojiyi algılama, mekânı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve sosyal katılım gibi Sosyal Bilgiler becerilerini kazanmaları üzerinde özellikle durulmalıdır. Bu beceriler alt aşamaları ile birlikte öğretmen kılavuzunda verilmiştir. Kaynak kullanımı ve kanıt değerlendirmeye dayalı Sosyal Bilgiler eğitiminde öğrencilerin sebep-sonuç ilişkisi kurmaları ve kanıta dayalı akıl yürütmeleri sağlanmalı, kanıtların sınırlılıkları ve tarihin farklı yorumlarının olabileceği fark ettirilmelidir.

8. Öğretmen, öğrencilerin disiplinlere ait yapısal kavramları öğrenmelerine dikkat etmelidir. Öğrencilerin, çizdikleri kavram ve zihin haritalarından yararlanarak, kavram yanılgıları varsa, düzeltmelerine yardımcı olmalıdır.

9. Programdaki değerler, bir örnek olaydan ya da öyküden hareketle, değerleri açıklama, ahlâkî muhakeme ve değer analizi şeklinde verilmelidir.

10. Öğretmen, programda üç türlü ilişkilendirme ile karşılaşmaktadır. Bunlar, üniteler arası ilişkilendirme, dersler arası ilişkilendirme ve ara disiplinlerle ilişkilendirmedir. Programda üniteler arası ve dersler arası ilişkilendirme açıklamalar bölümünde yer alırken, ara disiplinlerle ilişkilendirme tabloları programın devamında yer almaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmeni, 6. ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersinde sık sık bu ilişkileri öğrencilerin kurmasına yardımcı olmalıdır. Diğer branş öğretmenleriyle toplantı yaparak planlarını oluşturmalıdır.

11. Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlamalıdır. Olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulamalıdır. Yeni etkinlikler tasarlanırken, dersin 17 genel amacı, ünite kazanımları,

farklı öğrenme stilleri ve zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin anlam kurmalarına yardımcı rolünü benimsemelidir. Öğrencileri düşündürücü ve açık uçlu sorularla sorgulamaya teşvik etmelidir. Öğretmen soru sorduktan sonra, 2-3 dakika beklemelidir. Öncelikle küçük veri kırıntıları ve olgu koleksiyonları yerine, öğrencilerin büyük fikirler, temalar ile karşılaşmalarına yönelik, becerileri ve değerleri geliştirici etkinlikler seçebilir. Örneğin, I. Dünya Savaşı'na, Milli Mücadele'ye ve II. Dünya Savaşı'na siyasal, ekonomik ve kültürel açılardan topluca bakılabilir. Öğretmen, önce bu savaflara ilişkin öğrencilerin ön bilgilerini saptamalı, öğrencilerin olguları araştırmalarına dayandırdıkları bulgular yoluyla birbirinden ve ders kitaplarından öğrenebileceği bir ortam sağlamalıdır. Öğrencilerin erken yaşlardan itibaren bireysel ya da grup olarak birincil ve ikincil kaynaklar üzerinde çalışarak, kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olmalıdır. Oluşturmacı sınıfın gerçek anlamda demokrasinin yaşandığı bir yer olduğu unutulmamalıdır. Bu şekilde öğrenciler demokratik beceri ve değerlere sahip, bilimsel düşünmeye açık, insan haklarına saygılı, işbirliği içinde çalışabilen, Cumhuriyet sevgisi ve demokrasi bilinci gelişmiş, haklarını bilen ve sorumluluk sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak yetişebilir.

12. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak, öğrencilerin tarihsel duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşı'nda bir zaferin ya da Türk İnkılâbı ile ilgili herhangi bir olayın yıl dönümü, Ankara'nın başkent olması gibi olayların yıl dönümlerinde Atatürk'ün kişilik özelliklerini, inkılâplarını, ilkelerini ve düşüncelerini anlatmalıdır. Öğretmen, Atatürk'ün "Türk, öğren, çalış, güven", "Ne mutlu Türküm diyene!" ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" gibi sözlerinden hareketle, Türklerin tarihte oynadıkları rolü; askerlik, idare, hukuk, bilim, fen ve sanat alanında insanlığa hizmetlerini göstermelidir. Öğrencilerin, Türk milletine, Türk bayrağına, Türk ordusuna ve vatanına hizmet eden kişilere sevgi, saygı ve takdir duygularını geliştirmelidir. Öğrenciler, yazılı ve görsel basın tarafından güncel konuların ve haberlerin etkisi altındadır. Öğrencilerin zihinlerinin güncel meselelerle meşgul olduğu zamanlarda ve dönem başında

planlanmış dersin pek verimli olmadığı durumlarda, öğretmen “güncellik ilkesinden” hareket etmeli, fırsatları değerlendirmelidir. Güncel konular, öğrencilere iş ve proje olarak verilmelidir.

13. Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Bu geziler pazaryerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazılara, atölyelere, müzelere ve tarihî mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları) yönelik olabilir. Bu geziler, sadece eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemeli, her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir. Öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı ya da müzelerin çalışma kağıdı kullanılmalıdır. Öğrencilerin doğal ve tarihî çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanmalıdır. Tarihî bir kişilikten söz ediliyorsa, bu kişi de okulun bulunduğu çevrede doğmuş, bulunmuş ya da ölmüş ise bu yönden değerlendirilmelidir. Bu kişinin medrese, cami, kütüphane, imaret, han, türbe, mahalle, sokak ve ev gibi herhangi bir eserde kitabesi varsa, bu kişi ve eserleri ile ilgili öğrencilere araştırma projeleri verilebilir. Öğretmen, sınıfta ya da müzede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantıların canlandırılması ve öğrencilerin tarihî kişilikler ile empati kurmasını sağlamalıdır. Öğrencilere verilen ödevler gerçek (otantik) hayat problemlerinden seçilmelidir. Örneğin antik bir şehirden asfalt karayolu geçirilmek isteniyor. “Siz bu şehrin neden korunması gerektiğini açıklayan dilekçe yazınız”. “Ya da TRT için çalışan bir program yapımcısısınız. Safranbolu evleri ile ilgili bir belgesel yapmanız isteniyor. Bu belgeselin senaryosunu yazınız.” Bu tür etkinliklerle öğrencilerin dinleme, okuma, konuşma ve özellikle yazma becerileri geliştirilmelidir.

14. Öğretmen, öğrencileri millî, ahlâki, insanî, manevî, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik, ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca derse ilişkin konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir.

15. Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, cd-rom’lar, tarih ve Sosyal Bilgiler benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde Sosyal Bilgiler dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sınıf içinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırmalıdır.

16. Öğretmen, ünitenin yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Öğretmen, değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılmaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanılmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, açık uçlu sorulardan oluşan testlerdir. Öğretmen, geleneksel değerlendirme araç ve yöntemlerini kullandığında öğrencilerde ırsak düşünmeye yol açan özellikle ırsak sorular sormalıdır. Bazı öğrenciler grup tartışmalarında sessizdir. Fakat çok iyi kompozisyon yazar ya da resim yapar, bazıları çok iyi sunuş yapar; fakat yazıya dökemez. Görüldüğü gibi çok değişik ölçme araçlarının kullanılması öğrencilere öğrendiğini gösterme şansı vermektedir. Öğrenciler etkinlikler çerçevesinde fotoğraf, resim, proje, poster, şarkı sözü, powerpoint sunusu, maket gibi ürünler yapabilmeli ve bunlar aileleri ve çevreleriyle paylaşmak için sergilenmelidir (MEB, 2006:5-7).

2.7. Yeni Sosyal Bilgiler Programının Temel Öğeleri

Sosyal Bilgiler programını oluşturan temel öğeler: beceriler, kavramlar, değerler ve genel bilgiler amaçlardır (Bilgili, 2006;37)

2.7.1. Beceriler

Beceri öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir. Sosyal Bilgiler programı, ilköğretim 4-7 sınıf düzeyinde diğer derslerle birlikte on beceriyi, bunun yanında, kendine özgü beş beceriyi kazandırmayı amaçlamaktadır (Bilgili, 2006;37). Bu beceriler,

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Ders Becerileri

Diğer Derslerle Birlikte Verilecek Beceriler	Sosyal Bilgilere Alt Beceriler
1- Eleştirel Düşünme	1- Gözlem
2- Yaratıcı düşünme	2- Mekânı Algılama
3- İletişim	3- Zaman ve Kronolojiyi Algılama
4- Araştırma	4- Sosyal Katılım
5- Problem Çözme	5- Değişim ve Sürekliliği Algılama
6- Karar Verme	
7- Bilgi Teknolojilerini Kullanma	
8- Girişimcilik	
9- Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma	
10- Empati Kurma	

2.7.2. Kavramlar

Yeni Sosyal Bilgiler programında (4-7.sınıf) yaklaşık 160 kavram kullanılmıştır. Bu kavramlar sosyal birim disiplinlerinin programa yansımaları oranına göre, her sosyal birim disiplininden vardır. Bu kavramların çok önemli bir kısmı soyuttur. Kavram soyut düşüncelerdir. Bu nedenle soyut bir içeriğin öğrenilmesi oldukça zordur ve kavramları bir dereceye kadar somutlaştırmak gerekmektedir. Bu amaçla yeni programda kavram öğreniminde kullanılacak grafik materyaller geliştirilmelidir. Anlam Çözümleme Tabloları, Kavram Ağları ve Kavram Haritaları geliştirilen materyallerdir (Bilgili, 2006;37).

2.7.3. Değerler

Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır (Bilgili, 2006;42).

Değerlerin Özellikleri Şunlardır:

- 1- Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
- 2- Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
- 3- Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.

4- Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.

5- Değerlerin normalden farkı normalden daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır. Değerler normları da içerir.

Sosyal Bilgiler Programında Verilen Değerler Şunlardır:

Aile birliğine önem verme	Adil olma	Bağımsızlık
Barış	Özgürlük	Bilimsellik
Çalışkanlık	Dayanışma	Duyarlılık
Dürüstlük	Estetik	Hoşgörü
Misafirperverlik	Saygı	Sevgi
Sorumluluk	Temizlik	Vatanseverlik
Yardımsızlık	Sağlıklı olmaya önem verme	

2.7.4. Amaçlar

Türk Milli Eğitiminin amaçları ile yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programının genel amaçları şunlardır;

2.7.4.1. Türk Milli Eğitiminin Amaçları

1739 sayılı milli eğitim temel kanununa göre Türk milli eğitiminin genel amaçları:

Genel Amaçlar

Madde 2

Türk milli eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,

1- Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerinin benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3- İlgı, istıdat ve kabılıyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır (Bilgili, 2006; 43).

Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini ağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

2.7.4.2. Sosyal Bilgiler ğretim Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Amaçları

A.S. Bilgili (2006)'nin 2005 MEB Sosyal Bilgiler Kılavuz Kitabından aktardığına göre;

- 1- Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
- 2- Türkiye cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumlulukları yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
- 3- Atatürk ilke ve inkılâplarının Türkiye cumhuriyetinin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve ağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
- 4- Hukuk kurallarını herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşlarının yasalar önünde eşit olduğunu gerçekleriyle bilir.
- 5- Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temek öğe ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlamak, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
- 6- Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak insanlar ile doğal evre arasındaki etkileşimi açıklar.
- 7- Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, kre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
- 8- Ekonominin temek kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslar arası ekonominin yerini kavrar.

- 9- Meslekler tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
- 10- Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
- 11- Bilimsel ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini karayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
- 12- Bilimsel düşünmeyi temel olarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir.
- 13- Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
- 14- Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri ileri sürer.
- 15- İnsani hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamın demokratik kurallara göre düzenler.
- 16- Farklı dönem ve mekânlar da ki toplumlar arası siyasal, sosyal, kültür ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
- 17- İnsanların bir parçası olduğu bilincini taşıyarak ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir (Bilgili, 2006;45).

2.8. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapılandırmacı Kuramın Sosyal Hayat Üzerine Etkileri

Anlamli Sosyal Bilgiler öğretimi aktif yapısal bir süreçtir. Bilgi olarak adlandırılan ilişkiler, düşünce ve deneyimler örüntüsü yaratır. Sosyal Bilgiler öğretimi çeşitli düşünceler arasında ilişki kurarak, düşünceleri değiştirip, genişleterek bilgileri yapılandırma ve bütünleştirme sürecidir. İlişki kurma aynı zamanda olayları açıklama, tahminlerde bulunma ve olaylardan anlam çıkarmadır. Öğrencilerin olaylarla, insanlarla ve öğretim amaçlarıyla kurduğu zihinsel ilişkiler öğrenmeleri etkiler (Sunal ve Haas, 2002).

Sosyal Bilgiler dersinde sınıfta öğrenme-öğretme süreçleri düzenlenirken öğrencilerin kendi öğrenmelerini kendilerinin oluşturmalarını, yeni bilgileri eski

bilgilerle ilişkilendirerek bilgilere yeni anlamlar yüklemelerini sağlamak, öğrenci merkezli bir öğretim gerçekleştirmek için yapısalıcı kuramın sınıf içi uygulamalarında yararlanılır (Deveci, 2003).

Yeni geliştirilen Sosyal Bilgiler programı anlayışı yapılandırmacı bakış açısına dayanmaktadır. Yapılandırmacı, öğrenen ve etkinlik merkezli, becerilere ağırlık veren, alternatif ölçme ve değerlendirmeleri içeren, ana ve ara disiplinlerle işbirliğini kuvvetlendiren, bütüncü/ tematik bir bakış açısından oluşmaktadır. Her alanda ortak olan ve bir de alanlara özgü beceriler söz konusudur. Programın öğelerine bakıldığında tema ya da öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlikler ve açıklamalardan oluşmaktadır. Kazanım: öğrencinin kendisinin planlanmış etkinlikler sayesinde kazanması planlanan bilgi, duygu, beceri ve değerlerdir. Etkinlikler öğrencilerin kazanımları gerçekleştirebilmesi gereken aktif olabilmesini sağlayan her türlü faaliyetlerdir. Açıklamalar, ilgili kazanımların içerdiği ara disiplin özellikleri, beceri ve değerleri gösteren, bunun yanında diğer ana disiplinlerle ilişki, uyarılar, ders içi ve ders dışı etkinlikler ile ölçme ve değerlendirmeye özgü çeşitli ifadelerden oluşmaktadır (Öztürk, 2005: 458).

Türkiye’de yapılandırmacıya dayalı Sosyal Bilgiler eğitim programı geliştirme çalışmaları çağdaş eğilimlere paralel olarak son birkaç yılda hız kazanmıştır. Programın dayandığı yapılandırmacılık yaklaşımında öğrenme bir öğrenme konusuyla ilgili problem çözme, kritik düşünme öğrencilerin aktif katılımı üzerinde temellendirilmiştir. Öğrenciler, önceki bilgi ve yaşantıları üzerine yeni bir durumu uygulayarak yeni bir anlama düzeyi oluşturmak için yeni bilgi ile önceden var olan zihinsel oluşumlarını birleştirirler. Bu yaklaşımda bilginin öğretmen tarafından özetletilmesinden ziyade öğrencinin yeni bilgi inşa etmesi önemlidir. Öğrenciler bir olayı ya da kavramı kendi kendilerine keşfettiklerinde daha çok heyecan duyduklarından dolayı yeni bilgiyi daha iyi hazmederler ve farklı yerlerde kullanabilirler (Öztürk; 2005, 90).

2.9. Yeni Programda Sosyal Bilgiler Öğretimi

Sosyal Bilgiler öğretimi; eğitimin ve uygarlığın zorunlu kıldığı sosyal olgunluk ile uyumu sağlayan ve geliştiren bir alan olarak ele alınmaktadır. Ülkemizin toplum bilimlerinde ilerlemeye, yeniliğe ve gelişmeye olan gereksinimi göz önünde bulundurulduğunda Sosyal Bilimler öğretiminin, geleneksel olarak öğretmene ve ders

kitabına bağımlı olan sözlü anlatım yönteminin de değiştirilmesi gerekiyordu. Bu yüzden öğrenciye dönük, analitik, bilimsel yaklaşım yönünde hedefler tercih edilerek bunu içerik ile tutarlı biçimde geliştirilmesine ağırlık verildiği görülmekteydi (Alkan ve Kurt, 2003).

Yenilenen Sosyal Bilgiler programı, bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yasama etkin katılımını sağlayan, doğru karar vermesini, sorun çözmesini destekleyici ve geliştirici bir yaklaşımı önemsemektedir. Bu yaklaşımla öğrenci merkezli, Sosyal Bilgiler açısından bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yasama geçirilmeye çalışılmaktadır. Yeni program, öğrencinin bilgiyi kendi yaşantısından yola çıkarak yine kendisinin yapılandırmasını hedeflemektedir (Safran, 2004).

Sosyal Bilgiler dersi yasama iç içe olan bir derstir. Bu nedenle öğrenciler bu ders için pek çok ön öğrenmeye sahiptir. Yapılandırmacılık da öğrencilerin ön bilgilerinin olduğu durumlarda daha rahat kullanılabilir. Öğrenciler bu sistem içinde kendilerine fırsat verildiğinde ya da öğretmen gerekli rehberliği yaptığında kendi öğrenmelerini kendileri oluşturabilirler. Sosyal Bilgiler dersinin temelinde nitelikli vatandaş yetiştirmek olduğu için ve öğrenciler en iyi yaparak, yasayarak öğrendiği için yapılandırmacılık yaklaşımı bu konuda kalıcı öğrenmeleri sağlayabilir (Açıkgoz, 2003).

2.10. 1968 Sosyal Bilgiler Programı İle 2005 Sosyal Bilgiler Programının Ekonomi ve Sosyal Hayata Etkileri Açısından Karşılaştırılması

Sosyal Bilgiler dersi, bireyin sosyalleşmesi ve hayata hazırlanması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu denli önemli görülen bir dersin öğrenciler için ezberlenerek, birtakım bilgileri bilgi yığını olarak bireylere yüklenerek verilmesi maalesef bu derse öğrencilerin sıkıcı ve gereksiz olarak algılanmasına neden olmuştur. Oysaki Sosyal Bilgiler dersi bireyin hayata hazırlanmasında, geçmişine yönelik değerlendirmeler yapıp geleceğe yönelik kriterler oluşturmasında çok fazla önem taşımaktadır. Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgilerdir (Sönmez, 1997). Sosyal Bilgiler sayesinde birey, toplum içinde yaşamayı, kendini toplumun bir parçası olarak görmeyi, farklı değerler altında kendine has değerler oluşturmayı ve diğer bireylerin değerleriyle

çatışmadan yaşamayı öğrenir. 2004 yılında uygulamaya koyulan Sosyal Bilgiler programı, davranışçı olan program yaklaşımlarından farklı olarak, bilginin taşıdığı değeri ve bireyin var olan deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini, sorun çözmesini, eleştirel ve yaratıcı düşünmesini teşvik edici ve geliştirici bir yaklaşım doğrultusunda yapılandırılmıştır (MEB, 2004). 2005 Sosyal Bilgiler programı; genel hedefler ve program hazırlama süreci açısından, program yaklaşımı açısından, öğretmen ve öğrencilerin rolleri açısından, öğrenme-öğretme süreçleri açısından, içerik açısından ve değerlendirme uygulamaları açısından eski programla büyük farklar sergilemektedir. Bu farklılıkları şu şekilde belirtebiliriz (Adanalı, 2008; 115):

Genel hedefler ve program hazırlama açısından. 1968 programında 4-7 sınıflar için toplam 43 genel hedef belirlenmişken; 2005 programında 4-8 sınıflar için toplam 17 genel hedef belirlenmiştir. Eski programda Sosyal Bilgiler dersi yurttaşlık aktarı olarak düşünülmüş, içerik ön planda ve içerik ön planda tutulduğu için oldukça yoğunlu. Yeni programda sosyal bilimler olarak Sosyal Bilgiler ve yansıtıcı inceleme alanı olarak Sosyal Bilgiler düşünülmüş, beceri kazanmak ön planda, becerilerin kazanılıp kullanılmasını esas aldığı için beceriler hedefler ve kazanımlarla ilişkilendirilmiştir. Programda ayrıca içerik bölümü oluşturulmamış, kazanımların getirdiği içerik sınırlaması söz konusudur. Ayrıca geniş katılımlı, sivil toplum örgütleri ve diğer ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla paylaşım halinde hazırlanmış ve bu çerçevede programın belirli aşamalarında alınan geribildirimler değerlendirilmiştir.

Program yaklaşımı açısından. 1968 Sosyal Bilgiler programı davranışçı anlayışı esas alırken, yeni Sosyal Bilgiler programı oluşturma merkezinde yeni bir anlayışı esas alır.

Öğretmen ve Öğrencilerin rolleri açısından. 1968 programı öğretmen merkezli eğitimi gerektirmekteyken, 2005 Sosyal Bilgiler programı öğrenci merkezlidir. 1968 programında öğretmen olabildiği kadar içeriği aktarabilmeyi yeterli görmekteyken, 2005 programında öğrenci ve dolayısıyla da etkinlik merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini gerektirmektedir. 1968 programı nesnel gerçekliğe dayalı bilen kişiden bağımsızken, 2005 programı bireysel ve toplumsal olarak yapılandırılan öznel gerçekliğe dayalıdır.

Öğrenme-öğretme süreçleri açısından. 1968 Sosyal Bilgiler programı öğretmen merkezlidir ve öğretmen merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılmasına izin verir. 2005 Sosyal Bilgiler programı ise öğrenci ve dolayısıyla da etkinlik merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini gerektirmektedir. 1968 programında bilgiyi sunma, talimatlara uyma ve geribildirim verme önemlidir. 2005 programında düşünme becerilerini ön plana çıkararak, bilgiye ulaşmayı ve öğrenmeyi önemser. 1968 programında öğretim sürecinden ayrı olarak ve ölçüte dayalı değerlendirme yapılmakta ve geleneksel ortamlara izin vermektedir. 2005 programında ise değerlendirme öğretim süreci içinde ve ölçütten bağımsız olarak yapılmaktadır ve öğrencinin ilerlemek için zihinsel ve fiziksel tepkiler gösterebileceği etkileşimli ortamları gerektirmektedir.

İçerik açısından. 1968 Sosyal Bilgiler programında içerik üniteler halinde sunulmuştur. Bu ünitelerin genel kategorileri; vatandaşlık görev ve sorumlulukları, toplumda insanların birbiriyle olan ilişkileri, çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma ve ekonomik yaşama fikridir. 2005 Sosyal Bilgiler programında ise içerik öğrenme alanları çerçevesinde temellendirilmiştir. Bu sayede önceki programa göre daha nesnel ve kapsayıcı olması sağlanmıştır. Bu öğrenme alanları; birey ve kimlik, kültür ve miras, insanlar, yerler ve çevreler, üretim, dağıtım, tüketim, zaman, süreklilik ve değişim, bilim, teknoloji ve toplum, gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler, güç, yönetim ve toplum, küresel bağlantılar adı altında oluşturulmuştur (MEB, 2004).

Değerlendirme açısından. 1968 Sosyal Bilgiler programında değerlendirme geleneksel yöntemlere dayandırılmış ve tüm sınıf tek tip yöntem ile değerlendirilmektedir. 2005 Sosyal Bilgiler programında ise değerlendirmede çoklu yöntemler esas alınmış ve farklı yöntemler uygulanarak öğrencilere ulaşma hedeflenmiştir. Bu uygulanan değerlendirme yöntemlerine alternatif değerlendirme yöntemleri denilmektedir.

2.11. Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Program İçeriği

- 1) Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri
- 2) İstanbul'un Fethi ve Sonrası
- 3) Avrupa'da Yenilikler
- 4) 17.ve 18. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti
- 5) 19. Ve 20. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti

6) Osmanlı Kültür ve uygarlığı

7) Yurdumuzun Komşuları ve Türk Dünyası

İlköğretimin ikinci kademesinde Sosyal Bilgiler dersinden başka, Sosyal Bilgiler öğretiminin kapsamına giren ve bu alanın öğretmenleri tarafından verilen başka derslerde vardır. Bunlar Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi ve Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleridir. Ayrıca, 6. ve 8. Sınıflardaki Trafik ve İlk Yardım Eğitimi dersinin bir kısım konuları da Sosyal Bilgiler alanına girmekte ve bu ders birçok okulda Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından verilmektedir (Sönmez, 1994).

2.12. Sosyal Bilgiler Programına İlişkin Çağdaş Eğilimlerin Ekonomi ve Sosyal Hayata Yansımaları

Sosyal Bilgiler eğitim programının kapsam ve düzeninin oluşturulmasında, geleneksel olarak genişleyen çevre yaklaşımı temel alınmaktadır.

Fakat son yıllarda bu yaklaşım eleştirilmeye başlanmıştır. Eleştirilerin temel noktası iki nedene dayanmaktadır. Birincisi artık günümüzde çocuklar yakın çevrelerinin çok ötesindeki olaylardan da haberdardır. İkinci neden ise, genişleyen çevre yaklaşımını destekleyen yeterli nicelik ve nitelikte araştırma bulgusu olmayışıdır.

Bu nedenle Sosyal Bilgiler programının düzenlenmesinde değişik yaklaşımları gündeme getirmiştir.

2.13. Sosyal Bilgiler dersinin Sosyalleşmeye Etkisi

Çocuk, yaşadığı çevrede neler olup bittiğini, ne gibi sosyal ilişkiler olduğunu ve bu ilişkilerin sonucunda insanların nasıl etkilendiğini öğrenmek zorundadır. Çocuğun bu davranışları sadece aileden öğrenmesi çağımız toplumlarında mümkün değildir. Bu sebeple çocuğun toplumsallaşma sürecini ailesinin yanı sıra okul hayatından da edinmesi gerekmektedir (Düzgün, 2005:5). Çocuk, ilköğretim okullarında, yukarıda belirtilen ve sosyal bilimlerin alanına giren bilgeleri, Sosyal Bilgiler dersi ile kazanmaktadır.

Atatürk'ün önderliğinde, yıkımın eşiğinden kurtulup milli mücadele vererek bağımsızlığını kazanıp, Cumhuriyet yönetimine geçtiği 1923 yılından bu yana, Türk Milleti tüm unsurları ile çağdaş ve demokratik bir hayat sürme gayreti içine girmiştir.

Zaman içerisinde bu amaç uğrunda hızlı bir şekilde gelişimini devam ettirmektedir. Demokrasinin nitelikleri olan, özgürlük, adalet, doğruluk gibi kavramları yeni nesillere aktarmak ve bunları yaşatmak ancak planlı ve doğru bir eğitimle mümkün olabilir. Verilecek eğitim sonucunda yetişen gençlik, kültüre, adalete, doğruluğa, özgürlüğe sahip çıkan; iyi birer yurttaş özelliği gösteren bireyler olurlar. Sosyal Bilgiler dersinin ülkemizdeki varlık nedenlerinden birisi belirtilen bu değerlerin, Türk çocuklarına küçük yaşlarda öğretilerek demokratik yaşama düşüncesinin onlarda yerleşmesini sağlamaktır (Sözer, 1998:15).

Sözer'in aktardığına göre Remy, Sosyal Bilgiler dersinin iyi yurttaş yetiştirme açısından, vatandaşlık eğitiminin öneminden söz ederken "Bu konuda gerekli yeterlikleri bireye kazandırmada okulun oynadığı rolü yadsımamak gerekir." demektedir. Ona göre, okulun en önemli görevlerinden biri, Sosyal Bilgiler eğitimi yoluyla çocuğun vatandaşlık eğitimi tam olarak gerçekleştirmektir. Vatandaşlık eğitiminin kazandıracığı yeterlikleri yedi madde içinde toplamak olanaklıdır.

Bunlar:

1) Bilgiyi elde etme ve kullanma, 2) Sorunları değerlendirme, 3) Karar oluşturma, 4)Yargıya varma, 5) İletişim kurma, 6) İşbirliği ve 7) İlgiyi teşvik etmedir. Okul Sosyal Bilgiler eğitimi gerçekleştirirken aynı zamanda sıralanan bu yeterlikleri öğrencilere kazandırmakla yükümlüdür (Sözer, 1998: 15).

İlköğretim çağındaki öğrencilerin, yukarıda belirtilen kazanımları Sosyal Bilgiler dersi yardımıyla edinmeleri, onların toplum içinde uyumlarını kolaylaştıracak ve sosyalleşmelerini gerçekleştirecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı ve alt amaçları çerçevesinde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama (survey) modelinde uygulanmıştır. Tarama yöntemi, geçmişte ve halen var olan bir durumun var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. (Karasar, 2005:77). Thomas (1998) anketi insanların yaşam koşullarını, davranışlarını, inançlarını veya tutumlarını betimlemeye yönelik bir dizi sorudan oluşan materyali olarak tanımlamaktadır. Gerekli olan literatür incelenmesi eşliğinde 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinin ekonomi ve sosyal hayata etkilerinin gerçekleştirilme düzeyini belirlemek için literatür taraması ve belirlenen kazanımlar anket şeklinde hazırlanmıştır. Bu yolla uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler ders programının ekonomi ve sosyal hayata etkilerinin kazanımlara dönüştürme düzeyine ilişkin öğretmenlerin görüşleri tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda ve alan yazın incelenmesinde elde edilen bilgiler bulgulara da dayalı olarak öneriler gerçekleştirilmiştir.

3.2. Evren

Evren (population), araştırma sonuçlarının genellemek istendiği elemanlar bütünüdür (Karasar, 2005:109). Araştırmanın çalışma evrenini, Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Elazığ il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri (200) oluşturmaktadır.

3.3. Örneklem

Örneklem (sample), belli bir evrenden belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evrenin temsil yeterliliği kabul edilen küçük kümelerdir (Karasar, 2005:110). Araştırmanın örneklemini Elazığ il merkezindeki ilköğretim okullarında görev yapan 200 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem seçimi tesadüfi örnekleme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

İlköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanan anketlerden elde edilen veriler, Excel programıyla bilgisayara girildikten sonra SPSS paket programıyla çözümlenerek tablolar haline getirilmiştir.

Verilerin analizinde öğretmen görüşleri uygun istatistiksel tekniklerle değerlendirilmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde etkinliklerin uygulanmasında öğretmen görüşleri adlı ankette Elazığ ilindeki Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanmıştır. Çalışma evrenindeki öğretmenlerin konuya ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla kullanılan veri toplama aracı ile ilk defa bu araştırmada kullanılmak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Bilgi toplama aracı olarak geliştirilen anket formunda soruların doğrudan etkinliklerin uygulanabilirliğine ve yeni yaklaşımın ne kadar benimsendiğine yönelik olmasına, açık ve anlaşılır olmasına ve her sorunun yalnızca bir cevabının olmasına özen gösterilmiştir.

Ayrıca anketlerin uygulanma sırasında öğretmenlerle birebir görüşülmüştür ve öğretmenlerin anketleri kurallara uyarak doldurulması sağlanmıştır.

Anket formu 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere ilişkin kişisel bilgilerle ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde Sosyal Bilgiler ünite konularına ilişkin maddeler yer almaktadır. 3. Bölümde öğrencilerin kazanımlarına ilişkin ünitelerle ilişkilendirme yapılmıştır. 4. Bölümde ise sorulan sorularla kazanılan davranışlar ve katılma düzeyleri verilmiştir.

3. 5. Verilerin Toplanması Ve Çözümlemesi

Anket yoluyla elde edilen verilerin analizi aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

-Anketin birinci bölümünde yer alan kişisel bilgilere ilişkin verilerin frekans ve yüzdeleri tespit edilmiştir.

-7. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin anketleri uygulamalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi frekans ve yüzdeleri tespit edilmiştir..

-Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenmekte zorlandığı ünitelere yönelik verilerin frekans ve yüzdeleri tespit edilmiştir.

-Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde uygulanan yöntem ve teknikleri kullanma sıklığına yönelik verilerin frekans ve yüzdeleri tespit edilmiştir.

-Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde kullanılan ders araç-gereçlerinin kullanılma sıklığına yönelik verilerin frekans ve yüzdeleri tespit edilmiştir.

3.6. Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Ölçme aracının geçerliği hazırlanan anketin neyi ölçtüğü ve hazırlanış amacının ne kadar iyi gerçekleştirdiğini ifade eder. Ölçme aracının güvenirligi ise “ölçme aracının ölçtüğü özelliğin ya da özelliklerin ne derece bir kararlılıkta ölçmekte olduğunun göstergesidir.” (Tavşancıl, 2002:16)

Verilerin faktör analizine uygun olup/olmadığını belirlemek için yapılan Kaiser Mayer Olkin (KMO) testi sonucunda KMO=.775 olduğu, Bartlett's Test of Sphericity=1076,362, p=.000 anlamlı olduğu ve faktör analizinin yapılabileceği anlaşılmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizinde anket içerisinde yer alan maddelerin communalities değerleri aşağıda sıralanmıştır. Anketin güvenirligine yönelik Cronbach Alfa değeri hesaplanmıştır. (Cronbach's Alpha=, 971)

Anketlerdeki kapalı uçlu maddeler, 1. Tamamen (1.00-1.80), 2. Çok (1.81-2.60), 3. Orta (2.61-3.40), 4. Az (3.41-4.20) ve 5. Hiç (4.21-5.00) olmak üzere, beşli likert şeklinde derecelendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUMLANMASI

4.1. Çalışmaya Katılanların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

4.1.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımları

Tablo 1. Cinsiyetlerin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.

Cinsiyet	N	%
Kadın	53	53
Erkek	47	47
Toplam	100	100

Yukarıdaki tabloda Elazığ ilindeki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetleri dikkate alındığında %53 oranında kadın, %47 oranında erkek olduğu görülmektedir ve kadın oranıyla erkek oranı arasında fark olduğu görülmektedir.

4.1.2. Katılımcıların Meslekteki Kıdemlerin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Tablo 2. Meslekteki Kıdemlerin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları.

Mesleki Kıdem yılı	N	%
1-5	47	47
6-10	41	41
11-15	8	8
16	4	4
Toplam	100	100

Yukarıdaki tabloda ankete katılan öğretmenlerin meslekteki kıdemleri dikkate alındığında %47 oranında bu kıdem 1-5 yıl, %4 oranında da kıdem 16 yıl olduğu görülmektedir.

4.1.3. Katılımcıların Öğrenci mevcudunun Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.

Tablo 3. Öğrenci mevcudunun Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.

Öğrenci Mevc.	N	%
21-30	39	39
31-40	45	45
41-	16	16
Toplam	100	100

Yukarıdaki tabloda ankete katılan öğretmenlerin sınıf mevcutları dikkate alındığında %16 oranında 41- kişilik sınıflar, %45 oranında 31-40 kişilik sınıflar olduğu görülmektedir.

4.1.4. Katılımcıların Mezun Olunan alanın Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları

Tablo 4. Mezun Olunan alanın Frekans ve Yüzdelerik Dağılımları.

Alan	N	%
Eğitim	43	43
Fen edebiyat	57	57
Toplam	100	100

Yukarıdaki tabloda ankete katılan öğretmenlerin mezun olunan alanları dikkate alındığında %57 oranında fen edebiyat görülürken %43 oranında eğitim fakültesi olduğu görülmektedir.

4.2. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomi Ve Sosyal Hayata Etkilerinin Uygulanmasına Yönelik Görüşlerinin Frekans Ve Yüzdeler Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları

4.2.1. Sosyal Bilgiler Ekonomi Ve Sosyal Hayata Etkilerinin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları İlişkin Görüşleri

Tablo 5. Öğrenme alanı: Üretim, toprak yönetimi, tarım/toprak ana ünitesinin frekans ve yüzdeler dağılımları

	Hiç		Az		Orta		Çok	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.	13	13	17	17	28	28	42	42
Tarım alanlarının tarımı destekleyen kurumların oluşturulmasıyla sağlandığının farkına varır.	3	3	27	27	44	44	26	26
Üretimde Türkiye'nin önemli bir tarım ülkesi olduğunun farkına varır.	3	3	36	36	43	43	18	18
Yurdumuzda yetişen ürünler nedeniyle kendi kendini besleyen dünyanın sayılı ülkelerden biri olduğunun farkına varır.	19	19	16	16	47	47	18	18
Ülkemiz üzerinde yer alan kaynaklar belirtilerek sosyal yaşam üzerine kazanımlar öğrenir.	4	4	35	35	39	39	22	22

Tablo 5'te üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar maddesi %42 oranında çok tercih edilmişken, %13 hiç görüşü bildirilmiştir. Tarım alanlarının tarımı destekleyen kurumların oluşturulmasıyla sağlandığının farkına varır maddesi %3 oranında hiç tercih edilirken, %44 oranında orta tercih edilmiştir. Üretimde Türkiye'nin önemli bir tarım ülkesi olduğunun farkına varır maddesi %3 oranında hiç tercih edilirken %43 oranında orta tercih edilmiştir. Yurdumuzda yetişen ürünler nedeniyle kendi kendini besleyen dünyanın sayılı ülkelerden biri olduğunun farkına varır maddesi %16 oranıyla az tercih edilirken, %47 oranıyla orta tercih edilmektedir. Ülkemiz üzerinde yer alan kaynaklar belirtilerek sosyal yaşam üzerine kazanımlar öğrenir maddesi ise %4 oranıyla hiç tercih edilirken %39 oranıyla orta tercih edilmiştir.

Tablo 6. Öğrenme alanı, ticaret yolları, devletler nasıl gelişirler ünitesinin frekans ve yüzdeler dağılımları

	Hiç		Az		Orta		Çok	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ticaret yollarının stratejik açıdan devletleri nasıl etkilediğini görür	4	4	27	27	43	43	26	26
Ticaret yollarının hakimiyetinin devletlerde güç simgesi olduğunun farkına varır.	8	8	35	35	39	39	18	18
Ülkemizde diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.			23	23	47	47	30	30
Güvenlik ve pazarlama açısından ticaret yollarının önemini kavrar	8	8	12	12	48	48	32	32
Geçmiş devletlerin ve beyliklerin ticarete verdikleri önemi görür.			16	16	52	52	32	32

Tablo 6’da Ticaret yollarının stratejik açıdan devletleri nasıl etkilediğini görür maddesindeki %4 oranında hiç tercih edilirken, %43 oranıyla orta tercih edilmiştir. Ticaret yollarının hakimiyetinin devletlerde güç simgesi olduğunun farkına varır maddesinde %8 oranında hiç tercih edilirken, %39 oranıyla orta tercih edilmiştir. Ülkemizde diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir maddesinde %23 oranında az tercih edilirken %47 oranında orta tercih edilmiştir. Güvenlik ve pazarlama açısından ticaret yollarının önemini kavrar maddesinde %8 oranıyla az tercih edilirken %48 oranıyla orta tercih edilmiştir. Geçmiş devletlerin ve beyliklerin ticarete verdikleri önemi görür maddesinde %16 oranıyla az tercih edilirken %52 oranıyla da orta tercih edilmiştir.

Tablo 7. öğrenme alanı, sanayi devrimi, bilim teknik, kol gücünden makine gücüne geçiş ünitesinin frekans ve yüzdeler dağılımları

	Hiç		Az		Orta		Çok	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tarih içinde bilimsel gelişmelerin ardından teknik gelişmelerin geldiğini kavrar.			28	28	40	40	32	32
Oluşulan yenilikler ve gelişmeler yeni düzenlemeleri de beraberinde getirdiğinin önemini kavrar.			32	32	36	36	32	32
Birçok ekonomik sistemin temelini de bu dönemlerde oluştuğunu görür.			20	20	47	47	33	33
Fabrika ve büyük sermaye şirketlerinin oluşumuyla ekonomik ve sosyal hayata yansımalarının farkına varır.			31	31	40	40	29	29

Tablo 7 'de Tarih içinde bilimsel gelişmelerin ardından teknik gelişmelerin geldiğini kavrar maddesinde %28 oranında az tercih edilirken %40 oranında da orta tercih edilmiştir. Oluşulan yenilikler ve gelişmeler yeni düzenlemeleri de beraberinde getirdiğinin önemini kavrar maddesinde %32 oranında çok tercih edilirken yakın bir değer olan %36 oranıyla da orta tercih edilmiştir. Birçok ekonomik sistemin temelini de bu dönemlerde oluştuğunu görür maddesinde %20 oranıyla az tercih edilirken %47 oranında orta tercih edilmiştir. Fabrika ve büyük sermaye şirketlerinin oluşumuyla ekonomik ve sosyal hayata yansımalarının farkına varır; maddesinde %31 oranıyla az tercih edilirken %40 oranında orta tercih edilmiştir.

Tablo 8. Vakıflar, camiler, hiç bitmeyen destek ünitesindeki ünitesinin frekans ve yüzdeler dağılımları

	Az		Orta		Çok	
	n	%	n	%	n	%
Türk toplumunda vakıfların çok eski bir geçmişi olduğunu görür.	35	35	32	32	33	33
Kurulan vakıfların sosyal dengeyi sağlamadaki rolünü kavrar.	38	38	44	44	18	18
Birlik ve beraberlikteki ortak değerlerin geçmişten günümüze süregelen	31	31	55	55	14	14

Tablo 8'de Türk toplumunda vakıfların çok eski bir geçmişi olduğunu görür maddesinde %32 oranında orta tercih edilirken %35 oranında da yakın bir değer olan az tercih edilmiştir. Kurulan vakıfların sosyal dengeyi sağlamadaki rolünü kavrar maddesinde %18 oranında çok tercih edilirken %44 orta tercih edilmiştir. Birlik ve beraberlikteki ortak değerlerin geçmişten günümüze süregelen bir sistematığının olduğunu anlar maddesinde de 514 oranıyla çok tercih edilirken %55 oranıyla orta tercih edilmiştir.

Tablo 9. Öğrenme alanı, ahiler, medrese, Enderun, nasıl eğitim gördüler ünitesinin frekans ve yüzdelik dağılımları

	Az		Orta		Çok	
	N	%	N	%	N	%
Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.	19	19	47	47	34	34
Eğitim sisteminin öneminin her dönemde kendini hissettirdiğini görür.	31	31	43	43	26	26
Merkeziyetçi yapımı eğitim alanına yansımalarını analiz eder.	38	38	36	36	26	26
Sosyal hayat düzeninin oluşumunda eğitim ve öğretim sisteminin Sosyal teşkilatlanmayı bütünleştirdiğini görür.	22	22	52	52	26	26
Uygulama ve eserlerinde yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.	22	22	56	56	22	22

Tablo 9'da Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir maddesinde %19 oranıyla az tercih edilirken %47 oranıyla da orta tercih edilmiştir. Eğitim sisteminin öneminin her dönemde kendini hissettirdiğini görür maddesinde %26 oranıyla çok tercih edilirken %38 oranıyla da az tercih edilmiştir. Merkeziyetçi yapımı eğitim alanına yansımalarını analiz eder maddesinde %26 oranıyla çok tercih edilirken %38 oranıyla da az tercih edilmiştir. Sosyal hayat düzeninin oluşumunda eğitim ve öğretim sisteminin Sosyal teşkilatlanmayı bütünleştirdiğini görür maddesinde %22 oranıyla az tercih edilirken %52 oranıyla orta tercih edilmiştir. Uygulama ve eserlerinde yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder maddesinde %22 oranıyla az tercih edilirken %56 oranıyla orta tercih edilmiştir.

Tablo 10. Öğrenme alanı, rehberlik, öğretim programları, mesleğimi nasıl seçmeliyim ünitesinin frekans ve yüzdelik dağılımları

	Hiç		Az		Orta		Çok	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Etkin bir rehberlik hizmeti içeren kişilik hizmetlerinden yararlandığının farkına varır.	0	0	19	19	47	47	34	34
İleriki yaşamında yapacağı tercihlerin doğruluğunu ve yanlışlığını tespit imkanı bulur.	0	0	15	15	43	43	42	42
Eğitim ve öğretimde geleceğe yönelik seçimlerinde uygun	0	0	15	15	43	43	42	42
Daha doğru tercihlerle daha verimli alanlar oluştuğunu kavrar.	4	4	18	18	44	44	34	34
Uygulanan programlar ve sunulan rehberlik hizmetleriyle meslek seçiminde doğru kararlar alır.	4	4	15	15	51	51	30	30

Tablo 10’da Etkin bir rehberlik hizmeti içeren kişilik hizmetlerinden yararlandığının farkına varır maddesinde %19 oranıyla az tercih edilirken %47 oranıyla orta tercih edilmiştir. İleriki yaşamında yapacağı tercihlerin doğruluğunu ve yanlışlığını tespit imkanı bulur maddesinde %15 Oranıyla az tercih edilirken %43 oranıyla orta tercih edilmiştir. Eğitim ve öğretimde geleceğe yönelik seçimlerinde uygun adımlar atma fırsatı bulur maddesinde %15 oranıyla az tercih edilirken %43 oranıyla yine orta tercih edilmiştir. Daha doğru tercihlerle daha verimli alanlar oluştuğunu kavrar maddesinde % 4 oranıyla hiç tercih edilirken %44 oranıyla orta tercih edilmiştir. Uygulanan programlar ve sunulan rehberlik hizmetleriyle meslek seçiminde doğru kararlar alır maddesinde %4 oranıyla hiç tercih edilirken %51 oranıyla da orta tercih edilmiştir.

4.3.7 Sınıf Sosyal Bilgiler dersi Kazanımlarına İlişkin Öngörüler

Tablo 11. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarına ilişkin öngörülerin frekans ve yüzdeler dağılımları

	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçek yaşamdan uzaktır.	4	4	18	18	36	36	38	38	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	4	4	15	15	31	31	46	46	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı aktiviteleri içermektedir	4	4	18	18	32	32	42	42	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bireysel farklılıklar göz önünde tutulmuştur.	4	4	26	26	28	28	38	38	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bölgesel ihtiyaçlara göre esnek düzenlenmiştir.	4	4	23	23	35	35	34	34	4	4

Yukarıdaki tabloda Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçek yaşamdan uzaktır sorusu %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %38 oranıyla da katılıyorum oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçekleştirilebilecek niteliktedir sorusun da %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %46 oranında da katılıyorum oranı verilmiştir.

Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı sorusunda yine %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %42 katılıyorum oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bireysel farklılıklar göz önünde tutulmuştur sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranları verilirken %38 oranında katılıyorum oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bölgesel ihtiyaçlara göre esnek düzenlenmiştir sorusunda %4 oranında yine kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %35 oranında kararsızım oranı verilmiştir.

Tablo 12. 7.sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarına ilişkin öngörülerin frekans ve yüzdelik dağılımları

	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin araştırma yapmalarına olanak sağlayacak niteliktedir.	4	4	23	23	39	39	30	30	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, genel olarak öğrenci seviyesine uygundur.	4	4	23	23	33	33	36	36	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin “hazır bulunuşluk düzeyine” göre belirlenmiştir.	4	4	19	19	37	37	36	36	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, “çoklu zeka uygulamalarına” uygun olarak hazırlanmıştır.	4	4	27	27	36	36	29	29	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen bütün kazanımlar, “öğrenci gelişim düzeyine” uygundur	4	4	27	27	36	36	29	29	4	4

Yukarıdaki tabloda Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin araştırma yapmalarına olanak sağlayacak niteliktedir sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %39 oranında kararsızım oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, genel olarak öğrenci seviyesine uygundur sorusunda % %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken % 36 katılıyorum oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin “hazır bulunuşluk düzeyine” göre belirlenmiştir sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %37 oranında katılıyorum oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, “çoklu zeka uygulamalarına” uygun olarak hazırlanmıştır sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %36 oranında kararsızım oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen bütün kazanımlar, “öğrenci gelişim düzeyine” uygundur sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %36 oranında kararsızım oranı verilmiştir.

Tablo 13. 7.sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarına ilişkin öngörülerin frekans ve yüzdeler dağılımları

	Kesinlikle katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle katılıyorum	
	n	%	n	%	N	%	n	%	n	%
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, dersin amaçları ile uyumaktadır.	4	4	19	19	44	44	29	29	4	4
Sosyal Bilgiler dersi için “ önerilen süre ” kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir.	4	4	23	23	44	44	25	25	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler ile örtüşmektedir.	4	4	19	19	45	45	28	28	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler yoluyla kolaylıkla gerçekleştirilebilecek düzeydedir.	4	4	23	23	33	33	36	36	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlarda, çocuğun yaşam için gereksinim duyacağı kazanımlara öncelikle yer verilmiştir	4	4	27	27	36	36	29	29	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Atatürkçü Düşünce Sisteminin kazandırılması için yeterlidir.	4	4	19	19	40	40	33	33	4	4
Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersi içeriğine uygun değildir.	4	4	19	19	44	44	33	33		

Yukarıdaki tabloda Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, dersin amaçları ile uyuşmaktadır sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %44 oranı ile kararsızım oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler dersi için “önerilen süre” kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %44 oranı ile kararsızım oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler ile örtüşmektedir sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %45 oranıyla kararsızım oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler yoluyla kolaylıkla gerçekleştirilebilecek düzeydedir sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %36 oranında katılıyorum oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlarda, çocuğun yaşam için gereksinim duyacağı kazanımlara öncelikle yer verilmiştir sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken % 36 oranında da kararsızım oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Atatürkçü Düşünce Sisteminin kazandırılması için yeterlidir. Sorusunda %4 oranında kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %40 oranında da kararsızım oranı verilmiştir. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersi içeriğine uygun değildir sorusunda %4 oranında kesinlikle katılmıyorum oranı verilirken %44 oranında kararsızım oranı verilmiştir.

Tablo-4-5-6-7 numaralı tablolarda Sosyal Bilgiler dersinin kazanımlarını üniteler üzerinde etkilerine dair veriler öngörülmüştür. Sosyal Bilgilerin amaçlarının gerçekleşmesinde okul, çevre, aile faktörlerinin bütünleşip sistematik bir bütün halinde gerçekleşmesini sunmuştur. Okulda veya okul dışında sosyal faaliyetlerde etkin görev alan öğrencilerin grup içindeki tartışmalarda fikirlerini ortaya koymaktan çekinmedikleri ancak sosyal faaliyetlerde görev almayan öğrencilerin o oranda fikirlerini açıklamaktan çekindikleri görülmektedir.

Tablo-8-9-10 numaralı tablolarda Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, ekonomi, sosyoloji, coğrafya, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelediği toplu öğretim anlayışında hareketle

oluşturulmuş bir ders programının olması gerekliliği belirtilmiştir. Öğretmenlerin derste; konuya, öğrenciye kullanılan yöntem-tekniklere hakim olmaları gerekmektedir ayrıca doğru eğitim verebilmeleri açısından bu eğitimin öneminin ve zorunluluğunun farkına varmaları gerekmektedir. Bu yapılan ankete katılan öğretmenlerinde çoğunluğunun bu eğitimi almadıkları dikkati çekmektedir. Öğretmenlerin bu eğitimi almamaları, yeni uygulanan sistem hakkındaki bilgi eksiklikleri öğrencilere de yansımaktadır. Bu yüzden öğretmenlerin bu konuda kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Sosyal Bilgilerin amaçlarını gerçekleşmesinde ve bunları sosyal ve ekonomik hayata etkilerini görmede mutlaka ki öğretmenin öneli rolü vardır. Bilim ve teknolojinin etkisiyle sürekli değişen toplum ve eğitim anlayışı öğretmenlere yeni görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu rol geleneksel olarak üstlenilen aktarımcı yönden öğrenmeye kılavuzluk eden ve böylece hayata, gerçekliğe ait olan bir öğrenci merkezli bir yöne doğru kaymaktadır.

4.3. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve sosyal hayata etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları

4.3.1. Cinsiyet Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve sosyal hayata etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları

Tablo 14. Cinsiyet Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve sosyal hayata etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına

	Cinsiyet	x^2	p	Cinsiyet kitem	Cinsiyet mevcut	Cinsiyet alan	
1	“Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.”	24,875	0,000	1-5, 6-10			Aleyhine
2	“Tarım alanlarının tarımı destekleyen kurumların oluşturulmasıyla sağlandığının farkına varır.”	19,285	0,000	Tüm grup	Tüm grup	Tüm grup	Aleyhine
3	“Üretimde Türkiye'nin önemli bir tarım ülkesi olduğunun farkına varır.”	5,689	0,128	1-5, 6-10	21-30, 41-		Aleyhine
4	“Yurdumuzda yetişen ürünler nedeniyle kendi kendini besleyen dünyanın sayılı ülkelerinden biri olduğunun önemini kavrar.”	14,882	0,002		21-30, 41-		Aleyhine
5	“Ülkemiz üzerinde yer alan kaynaklar belirtilerek sosyal yaşam üzerine kazanımlar öğrenir.”	9,090	0,028		31-40		Aleyhine

	Cinsiyet	x ²	p	Cinsiyet kudem	Cinsiyet mevcut	Cinsiyet alan	
6	“Ticaret yollarının stratejik açıdan devletleri nasıl etkilediğini görür.”	7,236	0,068	1-5, 6-10	41-		Aleyhine
7	“Ticaret yollarının hakimiyetinin devletlerde güç simgesi olduğunun farkına varır.”	3,673	0,299	1-5	21-30, 41-	Tüm grup	Aleyhine
8	“Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.”	0,224	0,894	6-10	31-40, 41-	Fen Ed.	Aleyhine
9	“Güvenlik ve pazarlama açısından ticaret yollarının önemini kavrar.”	9,884	0,020	1-5	31-40, 41-		Aleyhine
10	“Geçmiş devletlerin ve beyliklerin ticarete verdikleri önemi görür.”	14,374	0,01	1-5, 6-10	21-30	Eğitim	Aleyhine
11	“Tarih içinde bilimsel gelişmelerin ardından teknik gelişmelerin geldiğini kavrar.”	2,447	0,299	6-10	21-30, 41-	Eğitim	Aleyhine
12	“Oluşan yenilikler ve gelişmeler yeni düzenlemeleri de beraberinde getirdiğinin önemini anlar.”	6,915	0,032	1-5, 6-10			Aleyhine
13	“Birçok ekonomik sistemin temelini de bu dönemlerde oluştuğunu görür.”	0,792	0,673	6-10	41-	Tüm grup	Aleyhine
14	“Fabrika ve büyük sermaye şirketlerinin oluşumuyla ekonomi ve sosyal hayata yansımalarının farkına varır.”	10,273	0,006	1-5	41-	Fen Ed.	Aleyhine
15	“Türk toplumunda vakıfların çok eski bir geçmişi olduğunu görür.”	0,553	0,758	6-10	21-30, 31-40	Fen Ed.	Aleyhine
16	“Kurulmuş vakıfların sosyal dengeyi sağlamadaki rolünü kavrar.”	22,135	0,000	1-5	41-		Aleyhine
17	“Birlik ve beraberlikte ortak değerlerin geçmişten günümüze süregelen bir sistematiğinin olduğunu anlar.”	2,656	0,265	1-5, 6-10	41-	Tüm grup	Aleyhine
18	“Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.”	12,098	0,002		21-30	Eğitim	Aleyhine
19	“Eğitim sisteminin öneminin her dönemde kendini hissettirdiğini görür.”	11,812	0,003	1-5, 6-10			Aleyhine
20	“Merkeziyetçi yapının eğitim alanına yansımalarını analiz eder.”	10,004	0,007	1-5, 6-10			Aleyhine
21	“Sosyal hayat düzeninin oluşumunda eğitim ve öğretim sisteminin sosyal teşkilatlanmayı bütünlendirdiğini görür.”	6,004	0,050	6-10	41-		Aleyhine
22	“Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.”	3,360	0,186	1-5, 6-10		Fen Ed.	Aleyhine
23	“Etkin bir rehberlik hizmeti içeren kişilik hizmetlerinden yararlandığının farkına varır.”	0,356	0,837	1-5, 6-10	31-40	Fen Ed.	Aleyhine
24	“İleriki yaşamında yapacağı tercihlerin doğruluğunu ve yanlışlığını tespit imkânı bulur.”	2,837	0,242	1-5	31-40, 41-	Tüm grup	Aleyhine
25	“Eğitim ve öğretimde geleceğe yönelik seçimlerinde uygun adımlar atma fırsatı bulur.”	2,837	0,242	1-5	31-40, 41-	Tüm grup	Aleyhine
26	“Daha doğru tercihlerle daha verimli alanlar oluştuğunu kavrar.”	8,515	0,036	1-5	31-40, 41-	Fen Ed.	Aleyhine
27	“Uygulanan programlar ve sunulan rehberlik hizmetleriyle meslek seçiminde doğru kararlar alır.”	6,290	0,098	1-5	31-40, 41-	Tüm grup	Aleyhine

Madde 1: Öğretmenlerin 1. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık [$X^2_1 = 32.84$, $df:16$, $p < 0,008$] Bu ankette yer alan, “ Üretimde ve yönetimde

toprağın öneminin tarihten örneklerle açıklar ” görüşüne göre 7. Sınıfı Sosyal Bilgiler dersini okutan öğretmenler, olumlu bulmuşlardır. Bu görüşe katılmışlardır. Verilen örneklerle ve dersin işlenişi ile beraber maddenin Sosyal Bilgiler dersinin ekonomimize yansımalarını belirtmiştir.

Madde 4: Öğretmenlerin 4. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_4^2 = 14.882, df = 3, p < (0,002)]$; Bu ankette yer alan, “Yurdumuzda yetişen ürünler nedeniyle kendi kendini besleyen dünyanın sayılı ülkelerinden biri olduğunun önemini kavrar” görüşünü 7. Sınıfı okutan öğretmenler, olumlu bulmuşlardır. Ve bu görüşe katılmışlardır. Verilen örneklerle ve dersin işlenişi ile beraber maddenin Sosyal Bilgiler dersinin ekonomimize yansımalarını belirtmiştir.

Madde 9: Öğretmenlerin 9. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_9^2 = 9.884, df = 3, p < (0,002)]$; Bu ankette yer alan, “Güvenlik ve pazarlama açısından, ticaret yollarının önemini karar “görüşün” genel olarak çok fazla Sosyal Bilgiler dersinin amaçları doğrultusunda yer alan bir madde olacak görmemişlerdir. Tarihte yer alan bilgiler doğrultusunda bu sonuca varılabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Madde 10: Öğretmenlerin 10. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{10}^2 = 14.374, df = 2, p < (0,001)]$; Bu ankette yer alan “Geçmiş devletlerin ve beyliklerin ticarete verdikleri önemi görür” görüşünü olumlu bulmakla beraber Sosyal Bilgiler dersinin tarihi süreçte yer alan devletlerin beyliklerin ekonomilerinin nelere göre şekillendiği hakkında da bilgi verdiği şeklinde yorumlanabilir.

Madde 14: Öğretmenler 14. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{14}^2 = 10.273, df = 2, p < (0,06)]$; Bu ankette yer alan “Fabrika ve büyük sermaye şirketlerini oluşumuyla ekonomi ve sosyal hayata yansımalarının farkına varır.” görüşünü olumlu görmekle beraber sosyal hayatın ekonomi hayatının nelerden meydana geldiğini nelerin oluşturduğunu fark eder. Ancak çok yönlü düşünebilme olanağı sunulmadığı zamanlarda yetersiz bir maddeye dönüşebildiği şeklinde yorumlanabilir.

Madde 16: Öğretmenlerin 16. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{16}^2 = 22.135, df = 2, p < (0,001)]$; oranındadır. Buna göre ankette yer alan “Kurulan vakıflarını sosyal dengeyi sağlamadaki rolünü kurar. “görüşüne öğretmenler olumlu bakmışlardır. Toplum içerisinde yer alan dayanışma, birlik, beraberlik sosyal yardımlaşma gibi kavramlarını işlenişi ve öğrencilerin bunları gerçek hayatta yaşamaları bu görüşe öğretmenlerin okula bakmalarına neden olmuştur şeklinde yorumlanabilir.

Madde 18: Öğretmenlerin 16. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{18}^2 = 12.098, df = 2, p < (0,002)]$ arasındadır. Buna göre ankette yer alan “Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplam hayatına etkisine örnekler verir.” Görüşüne öğretmenler çok fazla katılmamışlardır.

Sosyal Bilgilerin çalışmalar, yazınsal ürünler ya da ifade edilen görüşlerden daha çok yaşanmışlığı, görselliği belirten çalışmaların etkiliğini savunmaları bu maddeye çok anlamlı bakmadıkları şeklinde ifade edilebilir.

Madde 20: Öğretmenlerin 20. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{20}^2 = 23.310, df = 6, p < (0,00)]$ arasındadır. Ankette yer alan; “Merkeziyetçi yapının eğitim alanına yansımalarını analiz eder.” görüşünü 7. Sınıf öğrencilerinin konuya tam hakimiyet kavrama konusunda sıkıntı yaşayacağı görüşleri belirtilmiştir, şeklinde formlanabilir.

Madde 24: Öğretmenlerin 24. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{24}^2 = 20.243, df = 6, p < (0,03)]$ arasındadır. Ankette yer alan, “İleriki yaşamında yapacağı tercihlerin doğruluğunu ve yanlışlığını tespit imkanı bulur.” Görüşün 7. S.B. öğretmenlerini S.B. öğretim programda yer alan mesleğimi nasıl seçerim üniteyle meslekle hakkında bilgi verilerek öğrencileri yönlendirme ve öğrencilerin ilgilerinin fark ettirme anlamında olumlu bakarken, asıl görevin rehberlik programda yer almasını savundukları da ortaya çıkan sonuçlar arasında yorumlanabilir.

Madde 26: Öğretmenlerin 26. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{26}^2 = 1.206, df = 9, p < (0,00)]$ arasındadır. Anketle yer alan “Daha doğru tercihlerle daha verimli alanlar oluşturduğunu kurar.” görüşünü olumlu bulmamışlardır. Rehberlik programı kapsamında gördükleri maddenin Sosyal Bilgiler programında

yeterince verilemediğini ve olunamayacağı görüşünü savunmuşlardır şeklinde yorumlanabilir.

Madde 27: Öğretmenlerin 27. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{27}^2 = 1.050, df = 9, p < (0,00)]$ arasındadır. Ankette yer alan, “Uygulanan programlar ve sunulan rehberlik hizmetleriyle meslek seçiminde doğru kararlar alır.” görüşünü, yine rehberlik programı kapsamında olması gerektiği düşünülerek uygun bulunmamıştır şeklinde yorumlanabilir.

4.3.2. Kıdem Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları

Tablo 15. Kıdem Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına

	Kıdem	x^2	p	Kıdem mevcut	Kıdem alan	Kıdem cinsiyet	
1	“Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.”	52,346	0,000			Bay	aleyhine
2	“Tarım alanlarının tarımı destekleyen kurumların oluşturulmasıyla sağlandığının farkına varır.”	26,143	0,002			Bay	aleyhine
3	“Üretimde Türkiye'nin önemli bir tarım ülkesi olduğunun farkına varır.”	24,643	0,003		Eğitim	Bay	aleyhine
4	“Yurdumuzda yetişen ürünler nedeniyle kendi kendini besleyen dünyanın sayılı ülkelerinden olduğunun farkına varır.”	37,736	0,000	Tüm gruplar	Tüm gruplar	Tüm gruplar	lehine
5	“Ülkemiz üzerinde yer alan kaynaklar belirtilerek sosyal yaşam üzerine kazanımlar öğrenir.”	61,179	0,000	31-40		Bay	aleyhine
6	“Ticaret yollarının stratejik açıdan devletleri nasıl etkilediğini görür.”	26,869	0,000			Bay	aleyhine
7	“Ticaret yollarının hakimiyetinin devletlerde güç simgesi olduğunun farkına varır.”	11,788	0,226	21-30		Bay	aleyhine
8	“Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.”	20,812	0,002	31-40	Eğitim	Bay	aleyhine
9	“Güvenlik ve pazarlama açısından ticaret yollarının önemini kavrar.”	26,857	0,001	31-40		Bay	aleyhine
10	“Geçmiş devletlerin ve beyliklerin ticarete verdikleri önemi görür.”	32,666	0,000	Tüm gruplar	Tüm gruplar	Tüm gruplar	lehine
11	“Tarih içinde bilimsel gelişmelerin ardından teknik gelişmelerin geldiğini kavrar.”	14,842	0,022		Eğitim		aleyhine
12	“Oluşan yenilikler ve gelişmeler yeni düzenlemeleri de beraberinde getirdiğinin farkına varır.”	46,505	0,000		Eğitim		aleyhine
13	“Birçok ekonomik sistemin temelini de bu dönemlerde oluştuğunu görür.”	42,985	0,000			Bay	aleyhine
14	“Fabrika ve büyük sermaye şirketlerinin oluşumuyla ekonomi ve sosyal hayata etkilerinin farkına varır.”	28,329	0,000	41-	Eğitim		aleyhine

15	“Türk toplumunda vakıfların çok eski bir geçmişi olduğunu görür.”	21,539	0,001		Eğitim		aleyhine
	Kıdem	x^2	p	Kıdem mevcut	Kıdem alan	Kıdem cinsiyet	
16	“Kurulan vakıfların sosyal dengeyi sağlamadaki rolünü kavrar.”	29,963	0,000			Bay	aleyhine
17	“Birlik ve beraberlikte ortak değerlerin geçmişten günümüze süregelen bir sistematığının olduğunu görür.”	26,630	0,001			Bay	aleyhine
18	“Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına katkı sağladığını görür.”	11,579	0,072	41-	Fen ed.	Bayan	aleyhine
19	“Eğitim sisteminin öneminin her dönemde kendini hissettirdiğini görür.”	36,602	0,000	Tüm grup	Tüm grup	Tüm grup	lehine
20	“Merkeziyetçi yapının eğitim alanına yansımalarını analiz eder.”	33,310	0,000		Eğitim		aleyhine
21	“Sosyal hayat düzeninin oluşumunda eğitim ve öğretim sisteminin sosyal teşkilatlanmayı bütünleştirdiğini görür.”	8,137	0,228	41-	Fen ed, Eğitim	Bay	aleyhine
22	“Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk’ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi kavrar.”	10,188	0,117		Eğitim	Bay Bayan	aleyhine
23	“Etkin bir rehberlik hizmeti içeren kişilik hizmetlerinden yararlandığının farkına varır.”	21,192	0,002	31-40	Eğitim	Bay	aleyhine
24	“İleriki yaşamında yapacağı tercihlerin doğruluğunu ve yanlışlığını tespit imkânı bulur.”	20,248	0,003				aleyhine
25	“Eğitim ve öğretimde geleceğe yönelik seçimlerinde uygun adımlar atma fırsatı bulur.”	20,248	0,003	31-40, 41-			aleyhine
26	“Daha doğru tercihlerle daha verimli alanlar oluşturduğunu kavrar.”	37,280	0,000	31-40			aleyhine
27	“Uygulanan programlar ve sunulan rehberlik hizmetleriyle meslek seçiminde doğru kararlar aldığını görür.”	49,680	0,000	31-40			aleyhine

Madde 8: Öğretmenlerin 8. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_8^2 = 28.12, df = 8, p < (0,02)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan “Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir” maddesini öğretmenler olumlu bulmuşlardır. Çeşitli iletişim araçlarının gazete, televizyon, internet... gibi unsurların toplam ülkenin ihtiyaçları açısından öğrencileri bilgilendirdiği görülür. Buna bağlı olarak öğretmenler bu görüşü desteklemişlerdir şeklinde yorumlanabilir.

Madde 12: Öğretmenlerin 12. Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{12}^2 = 46.505, df = 6, p < (0,00)]$ arasındaki. Bu ankette yer alan “Oluşan yenilikler ve gelişmeler yeni düzenlemeleri de beraberinde getirdiğinin önemini anlar “oluşan yenilikler ve gelişmeler yeni düzenlemeleri de beraberinde getirdiğinin önemini anlar.” Maddesini öğretmenler oldukça olumlu bakmışlardır. Yaşanan teknolojik gelişmeler ve oluşturulan yenilikler sosyal yaşamda ve toplumsal hayatta kendini

gösterdiğinin kavranması bu maddeye olumlu bakılmasını sağlamıştır şeklinde yorumlanabilir.

Madde 13: Öğretmenlerin 13 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{13}^2 = 42.85, df = 6, p < (0,00)]$ arasındaki. Bu ankette yer alan, “Birçok ekonomik sistemin temelini de bu dönemlerde oluşturduğunu görür.” Maddesinin yine 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenleri olumlu bakmışlardır. Çünkü madde dönemin özelliklerini, oluşum temellerini dünden bugüne ekseri sistemini ifade ettiğii için ve bilgilendirdiğii için olumlu yaklaşabilir şekilde yorumlanabilir.

Madde 16: Öğretmenler 16 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{16}^2 = 29.963, df = 6, p < (0,00)]$ arasındaki. Bu ankette yer alan, “Kurulan vakıfların sosyal dengeyi sağlamadaki rolünü kurar.” Öğretmenler, toplumda var olan hiç bitmeyen bir destek olarak bilinen toplumsal dayanışmanın önemi açısından olumlu bakarken belli öğelerle sınırlandırıldığından da benimsenemeyen bir madde olarak yorumlanabilir.

Madde 19: Öğretmenler 19 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{19}^2 = 36.602, df = 6, p < (0,00)]$ arasındaki. Bu ankette yer alan; “Eğitim sisteminin her dönem kendini hissettirdiğii görür.” Maddesiyle geçmişden bugüne eğitim sisteminin neler olduğunu desteklemesi anlamında olumlu bakmışlardır. Ancak bu eğitim yerlerinin öğrencilere sunulmasında yetersizlik gördüklerine dair bir kısımda desteklenen maddeyi şekilde yorumlanabilir.

4.3.3. Sınıf Mevcut Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular Ve Yorumları

Tablo 16. Sınıf Mevcut Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımı

	Mevcut	x^2	p	Mevcut Alan	Mevcut cinsiyet	Mevcut Kıdem	
1	“Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.”	43,829	0,000			6-10	aleyhine
2	“Tarım alanlarının tarımı destekleyen kurumların oluşturulmasıyla sağlandığının farkına varır.”	20,693	0,002			1-5	aleyhine

3	“Üretimde Türkiye'nin önemli bir tarım ülkesi olduğunun farkına varır.”	13,807	0,032	Eğitim		6-10	aleyhine
	Mevcut	x²	p	Mevcut Alan	Mevcut cinsiyet	Mevcut Kıdem	
4	“Yurdumuzda yetişen ürünler nedeniyle kendi kendini besleyen dünyanın sayılı ülkelerinden biri olduğunun önemini kavrar.”	39,346	0,000	Tüm grup	Tüm grup	Tüm grup	lehine
5	“Ülkemiz üzerinde yer alan kaynaklar belirtilerek sosyal yaşam üzerine kazanımlar öğrenir.”	12,018	0,062	Eğitim			aleyhine
6	“Ticaret yollarının stratejik açıdan devletleri nasıl etkilediğini görür.”	12,868	0,045	Eğitim		6-10	aleyhine
7	“Ticaret yollarının hakimiyetinin devletlerde güç simgesi olduğunun farkına varır.”	29,273	0,000	Eğitim			aleyhine
8	“Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.”	22,182	0,000	Eğitim		6-10	aleyhine
9	“Güvenlik ve pazarlama açısından ticaret yollarının önemini kavrar.”	37,822	0,000	Tüm grup	Tüm grup	Tüm grup	lehine
10	“Geçmiş devletlerin ve beyliklerin ticarete verdikleri önemi görür.”	5,750	0,219	Eğitim	Bayan	6-10	aleyhine
11	“Tarih içinde bilimsel gelişmelerin ardından teknik gelişmelerin geldiğini kavrar.”	21,046	0,000	Eğitim		6-10	aleyhine
12	“Oluşan yenilikler ve gelişmeler yeni düzenlemeleri de beraberinde getirdiğinin önemini anlar.”	11,624	0,020	Eğitim	Bay	6-10	aleyhine
13	“Birçok ekonomik sistemin temelini de bu dönemlerde oluştuğunu görür.”	23,523	0,000	Eğitim		6-10	aleyhine
14	“Fabrika ve büyük sermaye şirketlerinin oluşumuyla ekonomi ve sosyal hayata yansımalarının farkına varır.”	30,413	0,000	Eğitim			aleyhine
15	“Türk toplumunda vakıfların çok eski bir geçmişi olduğunu görür.”	18,166	0,001	Eğitim		1-5,6-10	aleyhine
16	“Kurulan vakıfların sosyal dengeyi sağlamadaki rolünü kavrar.”	15,404	0,004		Tüm grup		aleyhine
17	“Birlik ve beraberlikte ortak değerlerin geçmişten günümüze süregelen bir sistematığının olduğunu anlar.”	12,525	0,014	Tüm grup		6-10	aleyhine
18	“Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.”	15,199	0,004	Eğitim		1-5	aleyhine
19	“Eğitim sisteminin öneminin her dönemde kendini hissettirdiğini görür.”	3,847	0,427	Tüm grup		6-10	aleyhine
20	“Merkeziyetçi yapının eğitim alanına yansımalarını analiz eder.”	1,594	0,810	Tüm grup	Bayan	6-10	aleyhine
21	“Sosyal hayat düzeninin oluşumunda eğitim ve öğretim sisteminin sosyal teşkilatlanmayı bütünleştirdiğini görür.”	9,112	0,058	Tüm grup		6-10	aleyhine
22	“Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.”	17,879	0,001	Tüm grup		6-10	aleyhine
23	“Etkin bir rehberlik hizmeti içeren kişilik hizmetlerinden yararlandığının farkına varır.”	5,602	0,231	Tüm grup		6-10	aleyhine
24	“İleriki yaşamında yapacağı tercihlerin doğruluğunu ve yanlışlığını tespit imkânı bulur.”	14,180	0,007	Eğitim		1-5	aleyhine
25	“Eğitim ve öğretimde geleceğe yönelik seçimlerinde uygun adımlar atma fırsatı bulur.”	14,180	0,007	Eğitim		1-5	aleyhine
26	“Daha doğru tercihlerle daha verimli alanlar oluştuğunu kavrar.”	34,484	0,000	Eğitim			aleyhine
27	“Uygulanan programlar ve sunulan rehberlik hizmetleriyle meslek seçiminde doğru kararlar alır.”	36,340	0,000	Eğitim	Bay		aleyhine

Madde 4: Öğretmenler 4 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_4^2 = 39,346, d_f = 6, p < (0,00)]$ orandadır. Ankette yer alan, “Yurdumuzda yetişen ürünler nedeniyle kendi kendini besleyen dünyanın sayılı ülkelerden biri olduğunun önemini kavrar. Görüşümü “ülkemizdeki tarım etkinlikleri, iklim özellikleri, yetişen ürünler, bu ürünlerin ekonomideki yeri anlamıyla öğrenciye aktarma açısından olumlu bulunmuştur” şeklinde yorumlanabilir.

Madde 8: Öğretmenler 8 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_8^2 = 22,182, d_f = 4, p < (0,000)]$ oranındadır. Ankette yer alan, “Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir” görüşünü ticaretle bağlantı kurarak ve ticaretin devletlerarası ilişkilerdeki önemi açısından olumlu bulunmuştur. Ama tarihte süregelen bu ilişkileri sadece ticaretle sınırlanamak açısından da yeterli bulunmadığı yorumu yapılabilir.

Madde 9: Öğretmenler 9 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_9^2 = 37,822, d_f = 6, p < (0,00)]$ oranındadır. Bu ankette yer alan, “Güvenlik ve pazarlama açısından ticaret yollarının önemini kavrar” görüşünü jeopolitik açıdan değerlendirerek ticaretin ülkelerin gelişimi açısından önemini kavranması açısından olumlu bakılmıştır şeklinde yorumlanabilir.

Madde 11: Öğretmenler 11 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{11}^2 = 21,046, d_f = 4, p < (0,00)]$ oranındadır. Ankette yer alan “Tarih içinde bilimsel gelişmelerin ardından teknik gelişmelerin geldiğini kavrar” görüşünü süreçlerin birbirini tamamladığını, oluşan bilimsel süreçlerin teknolojik gelişimleri de beraberinde getirdiğini ve bunu tarih sahnesinde sanayi devriminden itibaren gördüğümüz şeklinde maddeye olumlu bakarken günümüzün teknolojik gelişimlerin bu süreçte yoğun olarak görüldüğünün de ifade edilmesi gerektiği şeklinde yorumlanabilir.

Madde 15: Öğretmenler 15 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{15}^2 = 18,166, d_f = 4, p < (0,001)]$ oranındadır. Ankette yer alan “Türk toplumunda vakıfların çok eski bir geçmişi olduğunu görür” görünüşünü hiç bitmeyen destek ünitesinde destekleyici bilgilerin sunulduğu toplumsal dayanışmanın sosyal hayata etkileri açısından olumlu bakıldığı şeklinde yorumlanabilir.

4.3.4. Mezun Olunan Alan Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına Yönelik Bulgular ve Yorumları

Tablo 17. Mezun Olunan Alan Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerine Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkelere Göre Dağılımına

	Alan	χ^2	p	Alan Cinsiyet	Alan Kıdem	Alan Mevcut	
1	“Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.”	30,301	0,000	Tüm grup	Tüm grup	Tüm grup	lehine
2	“Tarım alanlarının tarımı destekleyen kurumların oluşturulmasıyla sağlandığının farkına varır.”	4,374	0,224	Bay	1-5, 6-10	Tüm grup	aleyhine
3	“Üretimde Türkiye'nin önemli bir tarım ülkesi olduğunun farkına varır.”	8,325	0,040	Bay	1-5, 6-10	21-30	aleyhine
4	“Yurdumuzda yetişen ürünler nedeniyle kendi kendini besleyen dünyanın sayılı ülkelerinden	3,131	0,372	Bay		21-30 31-40	aleyhine
5	“Ülkemiz üzerinde yer alan kaynaklar belirtilerek sosyal yaşam üzerine kazanımlar	11,551	0,009	Bay	1-5	21-30	aleyhine
6	“Ticaret yollarının stratejik açıdan devletleri nasıl etkilediğini görür.”	11,106	0,011		6-10	21-30	aleyhine
7	“Ticaret yollarının hakimiyetinin devletlerde güç simgesi olduğunun farkına varır.”	18,869	0,000		1-5	21-30	aleyhine
8	“Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından	15,506	0,000		6-10	21-30	aleyhine
9	“Güvenlik ve pazarlama açısından ticaret yollarının önemini kavrar.”	5,353	0,148			31-40	aleyhine
10	“Geçmiş devletlerin ve beyliklerin ticarete verdikleri önemi görür.”	2,228	0,328	Tüm grup	1-5, 6-10	21-30 31-40	aleyhine
11	“Tarih içinde bilimsel gelişmelerin ardından teknik gelişmelerin geldiğini kavrar.”	10,762	0,005	Bay	1-5, 6-10	21-30	aleyhine
12	“Oluşan yenilikler ve gelişmeler yeni düzenlemeleri de beraberinde getirdiğinin	3,809	0,149	Bay	1-5, 6-10		aleyhine
13	“Birçok ekonomik sistemin temelinin de bu dönemlerde oluştuğunu görür.”	2,741	0,254	Bay	1-5, 6-10	21-30	aleyhine
14	“Fabrika ve büyük sermaye şirketlerinin oluşumuyla ekonomi ve sosyal hayata	0,882	0,643	Tüm grup	1-5, 6-10	31-40	aleyhine
15	“Türk toplumunda vakıfların çok eski bir geçmişi olduğunu görür.”	1,990	0,370	Bay	1-5, 6-10	21-30	aleyhine
16	“Kurulan vakıfların sosyal dengeyi sağlamadaki rolünü kavrar.”	0,171	0,918	Bay	6-10	21-30 31-40	aleyhine
17	“Birlik ve beraberlikte ortak değerlerin geçmişten günümüze süregelen bir sistematığının olduğunu	9,655	0,008	Bay	6-10	21-30 31-40	aleyhine
18	“Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına	6,369	0,041	Bay	1-5	21-30 31-40	aleyhine
19	“Eğitim sisteminin öneminin her dönemde kendini hissettirdiğini görür.”	3,772	0,152		6-10	21-30 31-40	aleyhine
20	“Merkeziyetçi yapının eğitim alanına yansımalarını analiz eder.”	4,611	0,100		6-10		aleyhine
21	“Sosyal hayat düzeninin oluşumunda eğitim ve öğretim sisteminin sosyal teşkilatlanmayı	22,959	0,000		6-10		aleyhine
22	“Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi	28,700	0,000		6-10		aleyhine

	Alan	x^2	p	Alan Cinsiyet	Alan Kıdem	Alan Mevcut	
23	“Etkin bir rehberlik hizmeti içeren kişilik hizmetlerinden yararlandığının farkına varır.”	10,664	0,005		6-10	21-30	aleyhine
24	“İleriki yaşamında yapacağı tercihlerin doğruluğunu ve yanlışlığını tespit imkânı bulur.”	5,427	0,066	Bayan		31-40	aleyhine
25	“Eğitim ve öğretimde geleceğe yönelik seçimlerinde uygun adımlar atma fırsatı bulur.”	17,407	0,001	Bayan		31-40	aleyhine
26	“Daha doğru tercihlerle daha verimli alanlar oluştuğunu kavrar.”	16,537	0,001	Bayan		31-40	aleyhine
27	“Uygulanan programlar ve sunulan rehberlik hizmetleriyle meslek seçiminde doğru kararlar alır.”	16,537	0,001			31-40	aleyhine

Madde 1: Öğretmenler 1 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık [$x_1^2 = 30.301, df = 3, p < (0,00)$] arasındadır. Ankette yer alan “Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.” görüşünü Bir ülkede var olan değerlerin basında üzerinde yaşanan toprak parçası olduğunun önemini kavratma ve buna Toprak ana ünitesinde yer verilmesi açısından olumlu yorumlanabilir.

Madde 3: Öğretmenler 3 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık [$x_3^2 = 8.325, df = 3, p < (0,040)$] arasındadır. Ankette yer alan “Üretimde Türkiye’nin önemli bir tarım ülkesinin olduğunun farkına varır.” Görüşünü daha çok değerlendirerek bir tarım ülkesine katkılarını, yetiştiriciliği ürünler yani coğrafi açıdan yeterince değerlendirilmediği şeklinde yorumlanabilir.

Madde 5: Öğretmenler 5 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık [$x_5^2 = 11.551, df = 3, p < (0,000)$] Ankette yer alan “Ülkemiz üzerinde yer alan kaynaklar belirtilerek sosyal yaşam üzerine kazanımlar öğrenir.” Toprak, toprak yönetimi, jeopolitik konum ve sosyal yaşam üzerine etkileri bağlantılandırılarak sunulmuştur. Yeterince desteklendirici bir görüş değildir şeklinde yorumlanabilir.

Madde 8: Öğretmenler 8 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık [$x_8^2 = 15.506, df = 2, p < (0,00)$] arasındadır. Ankette yer alan “Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.” Görüşünü Ticaretin ülke ilişkilerine etkileri açısından değerlendirerek ihtiyaçların ilişkilerin yönlerini belirleyebildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Madde 11: Öğretmenler 11 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{11}^2 = 10.762, df = 2, p < (0,05)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan “Tarih içinde bilimsel gelişmelerin ardından teknik gelişmelerin geldiğini kavrar.” Görüşünü, Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarihsel olayları tam anlamıyla kavratma açısından yeterli bir madde olarak görmediği şeklinde yorumlanabilir

Madde 18: Öğretmenler 18 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{18}^2 = 9.369, df = 2, p < (0,041)]$ arasındadır. Bu ankete göre, “Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.” 7. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin olaylara toplumsal açıdan yaklaşımın olumlu olmakla beraber yeterli düzeyde olmadığı yorumu yapılabilir.

Madde 21: Öğretmenler 21 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{21}^2 = 22.959, df = 2, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankete göre “Sosyal hayat düzeninin oluşumunda eğitim ve öğretim sisteminin sosyal teşkilatlanmayı bütünleştirdiğini görür.” görüşü ile Toplumsal dayanışma da eğitim, öğretim faaliyetlerinin ve eğitim öğretim kurumlarının etkinliğinin olumlu bakış açısını yansıtır şeklinde yorumlanabilir.

Madde 22: Öğretmenler 22 Maddeye yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{22}^2 = 28.700, df = 2, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankete göre “Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk’ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.” görüşüne göre; eğitim kurumlarının varlığı günümüz eğitim kurumları ile ilişkilendirilerek her dönem olması gereken eğitim sisteminin Atatürk’ün akılcılığı ve bilimsellik anlayışı ile ilişkilendirilerek olumlu bakmıştır şeklinde yorumlanabilir.

4.4. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarına İlişkin Öngörüler

4.4.1. Cinsiyet Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Öngörüler

Tablo 18. Cinsiyet Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Dağılım

	SORULAR	x ²	p	Fark olan gruplar
1	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçek yaşamdan uzaktır.	26,419	0,000	
2	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	13,258	0,010	
3	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı aktiviteleri içermektedir.	14,755	0,005	
4	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bireysel farklılıklar göz önünde tutulmuştur.	17,163	0,002	
5	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bölgesel ihtiyaçlara göre esnek düzenlenmiştir.	15,683	0,003	
6	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin araştırma yapmalarına olanak sağlayacak niteliktedir.	11,872	0,018	
7	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, genel olarak öğrenci seviyesine uygundur.	12,438	0,014	
8	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin “hazır bulunuşluk düzeyine” göre belirlenmiştir.	19,110	0,001	
9	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, “çoklu zeka uygulamalarına” uygun olarak hazırlanmıştır.	14,485	0,006	
10	Sosyal Bilgiler programında belirlenen bütün kazanımlar, “öğrenci gelişim düzeyine” uygundur.	14,485	0,006	
11	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, dersin amaçları ile uyumaktadır.	15,570	0,004	
12	Sosyal Bilgiler dersi için “önerilen süre” kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir.	20,516	0,000	
13	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler ile örtüşmektedir.	15,333	0,004	
14	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler yoluyla kolaylıkla gerçekleştirilebilecek düzeydedir.	20,506	0,000	
15	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlarda, çocuğun yaşam için gereksinim duyacağı kazanımlara öncelikle yer	14,485	0,006	
16	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Atatürkçü Düşünce Sisteminin kazandırılması için yeterlidir.	17,186	0,002	
17	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersi içeriğine uygun değildir.	9,513	0,023	

Soru 1: Öğretmenler 1. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_1^2 = 26.419, df = 4, p < (0,000)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar gerçek yaşamdan uzaktır.” Görüşüne göre olumlu bir farklılık cinsiyet açısından görülmemektedir. Uygulamalı eğitim desteklediği Sosyal Bilgiler eğitimi programında öğretmenler bu soruya olumlu bir bakış açısı geliştirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Soru 2: Öğretmenler 2. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_2^2 = 13.258, df = 4, p < (0,10)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar gerçekleştirilebilecek niteliktedir.” Görüşüne göre olumlu bir farklılık yoktur cinsiyet açısından ancak programda yer alan kazanımların gerçekleştirilebileceği programda yer alan uygulamalar açısından olumlu bir görüş oluşturulabilir.

Soru 3: Öğretmenler 3. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_3^2 = 14.775, df = 4, p < (0,05)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı aktiviteleri içermektedir.” Görüşüne göre uygulamalı bir programın olması gerektiği soru da öğretmenler tarafından olumlu bulunmuş yapılan uygulamalar, aktiviteler etkili, verimli bir eğitim öğretim sunduğu sonucuna varılabilir.

Soru 4: Öğretmenler 4. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_4^2 = 2.133, df = 4, p < (0,000)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar bireysel farklılıklar göz önünde tutulmuştur.” Görüşüne göre yapılan her programın her öğrencinin düzeyine, seviyesine uygunluğunun mümkün olmadığının ancak bu farklılıkların yöntem ve tekniklerle giderilebileceği bakış açısı ile yaklaşmışlardır şekliyle yorumlanabilir.

Soru 8: Öğretmenler 3. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_8^2 = 19.110, df = 4, p < (0,01)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeyine göre belirlenmiştir.” Görüşüne göre eğitim basamaklarında yer alan her bir yıl ki Sosyal Bilgiler dersi bir sonraki yıl için hazırlık aşamasıdır ve tamamlayıcı niteliktedir. Bu anlamda hazır bulunuşluluk kavramı ile soruyla bir bütünlük oluşturabilir niteliktedir.

Soru 12: Öğretmenler 12. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{12}^2 = 20.516, df = 4, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler dersi için verilen süre kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir.” Bu görüşe göre uygulamadaki kazanımlar süre açısından yeterli olmadığı Sosyal Bilgilerin geniş kapsamlı içerikli olduğu düşünülürse süre ile kazanımların paralellik göstermesi gerektiğine varılabilir.

Soru 14: Öğretmenler 12. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{14}^2 = 20.506, df = 4, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar önerilen etkinlikler yönü ile kolaylıkla gerçekleştirilebilecek düzeydedir.” Görüşüne göre etkinliklerin uygulanmaların imkân bulunduğu durumda kazandırılabilmesi bu anlamda yapılan çalışmaların ders işlenişlerine birbiri ile ilişkisinin yüksek olduğu yorumu yapılabilir.

4.4.2. Kıdem Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Öngörüler

Tablo 19. Kıdem Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Dağılım

	SORULAR	x^2	p	Fark olan gruplar
1	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçek yaşamdan uzaktır.	54,800	0,000	
2	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	66,700	0,000	
3	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı aktiviteleri içermektedir.	57,200	0,000	
4	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bireysel farklılıklar göz önünde tutulmuştur.	46,800	0,000	
5	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bölgesel ihtiyaçlara göre esnek düzenlenmiştir.	47,100	0,000	
6	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin araştırma yapmalarına olanak sağlayacak niteliktedir.	49,100	0,000	
7	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, genel olarak öğrenci seviyesine uygundur.	47,300	0,000	
8	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin “hazır bulunuşluk düzeyine” göre belirlenmiştir.	52,900	0,000	
9	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, “çoklu zeka uygulamalarına” uygun olarak hazırlanmıştır.	44,900	0,000	

10	Sosyal Bilgiler programında belirlenen bütün kazanımlar, “öğrenci gelişim düzeyine” uygundur.	44,900	0,000	
11	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, dersin amaçları ile uyusmaktadır.	58,500	0,000	
12	Sosyal Bilgiler dersi için “önerilen süre” kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir.	56,100	0,000	
13	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler ile örtüşmektedir.	60,100	0,000	
14	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler yoluyla kolaylıkla gerçekleştirilebilecek	47,300	0,000	
15	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlarda, çocuğun yaşam için gereksinim duyacağı kazanımlara öncelikle yer	44,900	0,000	
16	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Atatürkçü Düşünce Sisteminin kazandırılması için yeterlidir.	54,100	0,000	
17	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersi içeriğine uygun değildir.	36,080	0,000	

Soru 9: Öğretmenler 9. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_9^2 = 1.435, df = 12, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar çoklu zekâ uygulamalarına uygun hazırlanmıştır.” Görüşüne göre Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin meslekteki hizmetlerine bağlı olarak çoklu zekanın yapılandırmacı programda yer almasından meslek hizmet yılı fazla olan öğretmenlerdense meslek yılı az olan öğretmenlerin bakış açılarının daha olumlu ve işleyişte çoklu zekayı uygulama çalışmaları şeklinde yorumlanabilir.

Soru 6: Öğretmenler 6. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_6^2 = 1.168, df = 12, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar öğrencilerin araştırma yapmalarına olanak sağlayacak niteliktedir.” Görüşüne göre Sosyal Bilgilerin içeriği açısından konuların kazanımların araştırmaya ve uygulamaya yönelik olduğundan hizmet yılı daha az olan öğretmenlerin yeni programda yer alan araştırmacı ve sorgulayıcı öğrenciler yetiştirme anlamında soruya daha olumlu bakabilmüşlerdir.

Soru 14: Öğretmenler 14. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{14}^2 = 1.318, df = 12, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar önerilen etkinlikler yolu ile kolaylıkla gerçekleştirilebilecek düzeydedir.” Görüşüne göre etkililiği ve kalıcılığı yüksek bir Sosyal Bilgiler dersi işleniş için uygulanacak olan etkinlikler hem amaca uygun hem uygulaması ve işlenmesi mümkün nitelikte olmalıdır şeklinde yorumlanabilir.

4.4.3. Sınıf Mevcudu Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Öngörüler

Tablo 20. Sınıf Mevcudu Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Dağılım

	SORULAR	χ^2	p	Fark olan gruplar
1	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçek yaşamdan uzaktır.	43,021	0,000	
2	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	45,128	0,000	
3	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı aktiviteleri içermektedir.	58,248	0,000	
4	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bireysel farklılıklar göz önünde tutulmuştur.	42,773	0,000	
5	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bölgesel ihtiyaçlara göre esnek düzenlenmiştir.	33,469	0,000	
6	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin araştırma yapmalarına olanak sağlayacak niteliktedir.	38,988	0,000	
7	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, genel olarak öğrenci seviyesine uygundur.	41,529	0,000	
8	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin “hazır bulunuşluk düzeyine” göre belirlenmiştir.	31,783	0,000	
9	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, “çoklu zeka uygulamalarına” uygun olarak hazırlanmıştır.	38,165	0,000	
10	Sosyal Bilgiler programında belirlenen bütün kazanımlar, “öğrenci gelişim düzeyine” uygundur.	38,165	0,000	
11	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, dersin amaçları ile uyumaktadır.	31,383	0,000	
12	Sosyal Bilgiler dersi için “önerilen süre” kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir.	32,545	0,000	
13	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler ile örtüşmektedir.	39,183	0,000	
14	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler yoluyla kolaylıkla gerçekleştirilebilecek düzeydedir.	34,986	0,000	
15	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlarda, çocuğun yaşam için gereksinim duyacağı kazanımlara öncelikle yer verilmiştir.	31,541	0,000	
16	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Atatürkçü Düşünce Sisteminin kazandırılması için yeterlidir.	33,780	0,000	
17	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersi içeriğine uygun değildir.	25,856	0,000	

Soru 1: Öğretmenler 1. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_1^2 = 43.021, df = 4, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler belirlenen kazanımlar gerçek yaşamdan uzaktır.” Görüşüne göre Sosyal Bilgilerin uygulanabilirliği mevcudun kalabalıklaştığı oranda zorlaştığı, mevcudun azaldığından ise daha kolaylaştığı bu bağlamda gerçek yaşamla arasındaki ilişkiden bahsedilebilir şeklinde yorumlanabilir.

Soru 3: Öğretmenler 3. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_3^2 = 58.248, df = 8, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar öğrencilerin gerçek yaşamda kullanabileceği aktiviteleri içermektedir.” Görüşüne göre Sosyal Bilgiler öğretmenleri sınıf içinde ve sınıf dışında programın gerçek hayatla ilişkilendirilip sunulmasına öğrenci mevcudiyetinin azlığı ile paralellik oluşturduğu görüşündedirler şeklinde yorumlanabilir.

Soru 15: Öğretmenler 15. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{15}^2 = 31.541, df = 8, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlarda çocuğun yaşam için gereksinim duyacağı kazanımlara öncelikle yer verilmiştir.” Görüşüne göre öğretmenler programda gerçek yaşamla ilgili konuların daha dikkat çekici olduğundan etkinliklerde bu ilginin de ihtiyacı göz önüne alınarak yapılması şeklinde yorumlanabilir.

Soru 17: Öğretmenler 17. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{17}^2 = 25.856, df = 6, p < (0,00)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar Sosyal Bilgiler dersi içeriğine uygun değildir.” Görüşüne göre içerikle, programla kazandırılması gereken kazanımların hedefleri birbiri içerisinde tutarlılığından çok fazla bahsedilebileceği sonucuna varılabilir. Yine kalabalık sınıflarda bu ilişki daha alt düzeydedir.

4.4.4. Öğretmenin Eğitim Alanı Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Öngörüler

Tablo 21. Öğretmenin Eğitim Alanı Açısından Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinin Kazanımlarına İlişkin Dağılım

	SORULAR	χ^2	P	Fark olan gruplar
1	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçek yaşamdan uzaktır.	15,341	0,004	
2	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	9,576	0,048	
3	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı aktiviteleri içermektedir.	13,363	0,010	
4	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bireysel farklılıklar göz önünde tutulmuştur.	7,472	0,113	
5	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bölgesel ihtiyaçlara göre esnek düzenlenmiştir.	8,468	0,076	
6	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin araştırma yapmalarına olanak sağlayacak niteliktedir.	11,900	0,018	
7	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, genel olarak öğrenci seviyesine uygundur.	12,113	0,017	
8	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin “hazır bulunuşluk düzeyine” göre belirlenmiştir.	7,565	0,109	
9	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, “çoklu zeka uygulamalarına” uygun olarak hazırlanmıştır.	10,755	0,029	
10	Sosyal Bilgiler programında belirlenen bütün kazanımlar, “öğrenci gelişim düzeyine” uygundur.	10,755	0,029	
11	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, dersin amaçları ile uyumaktadır.	12,481	0,014	
12	Sosyal Bilgiler dersi için “önerilen süre” kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir.	16,040	0,003	
13	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler ile örtüşmektedir.	13,646	0,009	
14	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler yoluyla kolaylıkla gerçekleştirilebilecek	6,838	0,145	
15	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlarda, çocuğun yaşam için gereksinim duyacağı kazanımlara öncelikle yer	10,755	0,029	
16	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Atatürkçü Düşünce Sisteminin kazandırılması için yeterlidir.	9,043	0,060	
17	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersi içeriğine uygun değildir.	6,956	0,073	

Soru 3: Öğretmenler 3. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_3^2 = 13.363, df = 4, p < (0,010)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı aktiviteleri içermektedir.” Görüşüne göre Sosyal Bilgiler öğretmenleri kendi branşları çerçevesinde içerikle bir bütün oluşturabilmektedirler ve daha açıklayıcı mesleki alan bilgisine daha hakim bir ölçüde aktiviteler oluşturulabilir şeklinde yorumlanır.

Soru 7: Öğretmenler 7. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_7^2 = 12.113, df = 4, p < (0,017)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar genel olarak öğrenci seviyesine uygundur.” Görüşüne göre Sosyal Bilgiler dersi ile hedefler, kazanımlar arasındaki paralellik öğrenci seviyesini göz önünde tutarak daha etkin bir sistemin oluşmasına zemin hazırlamıştır şeklinde belirtilebilir.

Soru 12: Öğretmenler 12. Soruya yönelik görüşleri arasındaki anlamlı farklılık $[x_{12}^2 = 16.040, df = 4, p < (0,003)]$ arasındadır. Bu ankette yer alan soruda “Sosyal Bilgiler dersi için önerilen süre kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir.” Görüşüne göre kazanımların gerçekleşmesi ve kalıcılığını göstermesi için Sosyal Bilgiler dersi için verilen süre etkinlikleri uygulanabilirlikleri açısından yeterli olmadığı yorumu yapılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar ve ulaşılan sonuçlar ışığında geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Araştırmada, İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler programının Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesindeki kazanımların gerçekleştirme düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerini Sosyal Bilgiler ders programı içerisinde ele alarak anket yoluyla, 7. Sınıf okutan Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle görüşme yoluyla elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar ortaya konulmuştur. Yine, bu alanda araştırma yapanlara katkı sağlayacağı düşünülen bazı öneriler geliştirilmiştir.

1. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenleri 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi "Toprak Ana" öğrenme alanındaki kazanımdan gerçekleştirme düzeyine sahiptirler. Bulgulara göre ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin belirtilen alanda en fazla gerçekleştirdikleri kazanım, " Yurdumuzda yetişen ürünler nedeniyle kendi kendini besleyen dünyanın sayılı ülkelerden biri olduğunun farkına varır.", en az gerçekleştirdikleri kazanım ise "Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar." kazanımıdır.

Öğretmenlerin "Toprak Ana "öğrenme alanındaki kazanımının gerçekleştirmesinde cinsiyet, hizmet süresi, mezun olunan alan ve öğretmenlerin derslerine girdikleri sınıfların mevcutları etkili faktörler değildir.

2. İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenleri 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi "Devletler Nasıl Gelişir" öğrenme alanındaki kazanımdan gerçekleştirme düzeyine sahiptirler. Bulgulara göre ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin belirtilen alanda en fazla gerçekleştirdikleri kazanım, "Geçmiş devletlerin ve beyliklerin ticarete verdikleri önemi görür." en az gerçekleştirdikleri kazanım ise " Güvenlik ve pazarlama açısından ticaret yollarının önemini kavrar." kazanımıdır.

Öğretmenlerin "Devletler Nasıl gelişir "öğrenme alanındaki kazanımdan gerçekleştirmesinde cinsiyet, hizmet süresi, mezun olunan alan ve öğretmenlerin derslerine girdikleri sınıfların mevcutları etkili faktörler değildir.

3. Öğretmenlerin "Kol Gücünden Makine Gücüne geçiş" öğrenme alanındaki kazanından gerçekleştirmesinde cinsiyet ve hizmet süresi etkili faktörler değildir. Buna karşılık mezun olunan alan ve öğretmenlerin derslerine girdikleri sınıfların mevcutları etkili faktörlerdir. Bulgulara göre, coğrafya bölümünden (fen-edebiyat) mezun olan öğretmenlerin kazanından gerçekleştirme düzeyleri daha çok seviyede, Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünden mezun olanların ise bu alandaki kazanından daha az seviyede gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Bulgulara göre, 21-30 mevcutlu sınıflarda derse giren öğretmenlerin kazanından gerçekleştirme düzeyleri daha çok seviyede, 41 ve üzeri mevcutlu sınıflarda derse giren öğretmenlerin kazanından gerçekleştirme düzeyleri daha az seviyede gerçekleştirdikleri görülmüştür.

4. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenleri 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi "Hiç Bitmeyen Destek" öğrenme alanındaki kazanından gerçekleştirme düzeyine sahiptirler. Bulgulara göre ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin belirtilen alanda en fazla gerçekleştirdikleri kazanım, " Birlik ve beraberlikteki ortak değerlerin geçmişten günümüze süregelen bir" en az gerçekleştirdikleri kazanım ise " Türk toplumunda vakıfların çok eski bir geçmişi olduğunu görür " kazanımıdır.

Öğretmenlerin "Hiç Bitmeyen Destek" öğrenme alanındaki kazanımları gerçekleştirmesinde cinsiyet etkili faktör değildir. Buna karşılık görev süresi, mezun olunan alan ve öğretmenlerin derslerine girdikleri sınıfların mevcutları etkili faktörlerdir.

Bulgulara göre, 11-15 yıl arasında hizmet süresi bulunan öğretmenler bu kazanımları gerçekleştirmede daha başarılı olmuştur. 1-5 yıl arasında hizmeti bulunan öğretmenlerin ise bu kazanından gerçekleştirmede en az başarılı olduğu görülmektedir.

Bulgulara göre, coğrafya bölümünden (Fen-Edebiyat) mezun olan öğretmenlerin kazanından gerçekleştirme düzeyleri daha çok seviyede, Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünden mezun olanların ise bu alandaki kazanından daha az seviyede gerçekleştirdikleri görülmüştür.

Bulgulara göre, 21-30 mevcutlu sınıflarda derse giren öğretmenlerin kazanından gerçekleştirme düzeyleri daha çok seviyede, 41 ve üzeri mevcutlu sınıflarda derse giren öğretmenlerin kazanından gerçekleştirme düzeyleri daha az seviyede gerçekleştirdikleri görülmüştür.

5. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenleri 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi "Nasıl Eğitim Gördüler" öğrenme alanındaki kazanımdan gerçekleştirme düzeyine sahiptirler. Bulgulara göre İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin belirtilen alanda en fazla gerçekleştirdikleri kazanım; "Sosyal hayat düzeninin oluşumunda eğitim ve öğretim sisteminin Sosyal teşkilatlanmayı bütünleştirdiğini görür." en az gerçekleştirdikleri kazanım ise " Uygulama ve eserlerinde yola çıkarak Atatürk'ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder" kazanımıdır.

Öğretmenlerin "Nasıl Eğitim Gördüler" öğrenme alanındaki kazanımdan gerçekleştirmesinde cinsiyet, hizmet süresi, mezun olunan alan ve öğretmenlerin derslerine girdikleri sınıfların mevcutları etkili faktörler değildir.

6. İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenleri 7. Sınıf -Sosyal Bilgiler dersi "Mesleğimi Nasıl Seçmeliyim" öğrenme alanındaki kazanımdan gerçekleştirme düzeyine sahiptirler. Bulgulara göre ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin belirtilen alanda en fazla gerçekleştirdikleri kazanım, "Uygulanan programlar ve sunulan rehberlik hizmetleriyle meslek seçiminde doğru kararlar alır.", en az gerçekleştirdikleri kazanım ise " Eğitim ve öğretimde geleceğe yönelik seçimlerinde uygun adımlar " kazanımıdır.

Öğretmenlerin "Mesleğimi Nasıl Seçmeliyim" öğrenme alanındaki kazanımdan gerçekleştirmesinde cinsiyet ve sınıf mevcutları etkili faktör değildir. Buna karşılık hizmet süresi, mezun olunan alan etkili faktörlerdir.

Bulgulara göre, 6-10 yıl arasında hizmet süresi bulunan öğretmenler bu kazanımdan gerçekleştirmede daha başarılı olmuştur. 1-5 yıl arasında hizmeti bulunan öğretmenlerin ise bu kazanımdan gerçekleştirmede en az düzeyde başarılı olduğu görülmüştür.

Bulgulara göre, coğrafya bölümünden (fen-edebiyat) mezun olan öğretmenlerin kazanımdan gerçekleştirme düzeyleri daha çok seviyede, Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünden mezun olanların ise bu alandaki kazanımdan daha az seviyede gerçekleştirdikleri görülmüştür.

5.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, ilköğretim öğrencilerinin okulda sosyalleşme süreçlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmeleri için şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Öğretmenler, geliştirilen yeni programlar, teknikler ve yöntemler hakkında haberdar edilmeli, özellikle ilköğretimle ilgili yeni geliştirilen programlar ve yaklaşımlar konusunda öğretmenlere hizmet içi eğitimler ve seminerler verilebilir.
2. Öğretmenler, derse uygun materyalleri getirme ve çevredeki tarihi yapıları ziyaret etmede okul idaresi, aile ve çevrenin tepkileri ile karşılaşmaktadır. Bunun derste görsellik açısından önemi, düşünülerek gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu konuda yeterince bilgi sahibi olmayan okul idaresi ve aileler bu konuda bilgilendirilmelidir.
3. Lisans döneminde, rehberlik konusunda daha etkin öğrenme sağlanarak, alan öğretmenlerinin çocuk gelişiminden kaynaklanan sorunların çözümüne rehberlik etmede daha etkin olmaları sağlanmalıdır.
4. Öğretmenlerin, ilköğretim Sosyal Bilgiler derslerinde daha etkili ve yetkin olabilmelerini sağlamak, gerekli bilgileri elde edebilmek, noksanlıkları belirleyebilmek, çözüm yollarını ortaya koyabilmek için alan araştırmalarının sayısının artması gerekmektedir.
5. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilere her yarıyıl dönemi için en az bir proje ödevi yaptırılmalıdır.
6. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki her ünite için bir performans ödevi yaptırılmalıdır.
7. İlköğretim Sosyal Bilgiler üniteleri işlenirken, her konu için etkinlik ödevi yaptırılma
8. Sosyal Bilgiler dersindeki araştırma ödevlerinin, öğrencilerin sosyalleşmesine katkısı, 2 yarıyıl ya da daha uzun bir süreyi kapsayacak şekilde yeniden şekillendirilebilir. Araştırmaya başlarken öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyleri ölçülüp, süreç içerisinde araştırma ödevleri ile çalıştırılmalı. Tekrar öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyleri ölçülerek, iki sonuç karşılaştırılabilir.
9. Bu konuda araştırma evreni daha geniş tutularak, değişik eğitim bölgelerinde ve çok sayıda okuldan örneklem grubuyla daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilir.
10. Yine değişik veri toplama araçları kullanılarak, mesela öğrenci davranışlarını gözlemleyerek veya velilerin görüşlerini alarak ya da rehber öğretmenlerin gözlem ve görüşlerini alarak, yeniden yapılabilir.

11. Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı aktiviteleri içermelidir.
12. Sosyal Bilgiler programında yer alan kazanımlar sosyal hayat ve ekonomik hayatla, gerçek hayat için gereksinim duyacağı nitelikte sunulmalıdır.
13. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerine uygulanan anketlerin son bölümünde öğretmen önerilerine ve görüşlerine de başvurulmuştur. Burada belirlenen temel sorunlar ana başlıklar altında aşağıya çıkarılmıştır.
 - Sosyal Bilgiler dersi için belirlenen haftalık üç saatlik dersin yetersiz olduğu
 - Uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler dersi programına yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerine yeterince önem verilmediği
 - Özellikle sınıf mevcutlarının çok kalabalık olduğu
 - Öğrenci ailelerinin çocuklarına derslerde gerekli yardımlarda bulunmadıkları

Uygulanan Sosyal Bilgiler dersi programının bölgesel ihtiyaçlara cevap vermediği Öğretmenler tarafından ifade edilmiştir

KAYNAKÇA

1. AKINOĞLU, Orhan (2002), Eğitim ve Sosyalleşme Açısından İnternet Kullanımı (İstanbul Örneği), Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
2. ASLANTÜRK, Zeki ve Tayfun AMMAN (1999), Sosyoloji (Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler), Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
3. BALCI, Ali (2000), Örgütsel Sosyalleşme (Kuramlar Strateji ve Taktikler), Pegem A Yayıncılık, Ankara.
4. CÜCELOĞLU, Doğan (2002), İletişim Donanımları, Remzi Kitabevi, İstanbul
5. ÇALIŞKAN, Hüseyin (2000), İlköğretim Okulları 1. Kademesi 4. ve 5. sınıflar Sosyal Bilgiler dersinde Kullanılan Eğitim ve Öğretim Yöntemleri, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
6. DEMİRCİOĞLU İ. H. (2006), Sosyal Bilgilerin Temelleri. Trabzon.
7. DOĞAN, Nuri (1994), Ders Kitapları ve Sosyalleşme (1876-1918), Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
8. DOĞAN, Nuri (2005), Ders Kitapları ve Sosyalleşme (1876-1918), Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
9. DÜZGÜN, Ramazan (2005), İlköğretim 1. Kademesi Sosyal Bilgiler Öğretiminde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Metodu kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
10. ERDAN, M. (tarihsiz). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Akım Kitabevi. Ankara.
11. ERKAL, Mustafa E. (1996), Sosyoloji (Toplumbilimi), 7. Baskı, Der Yayınları, İstanbul.

12. FREADMAN, J.L., D.O. Sears ve J.M. Carlsmith (1998), Sosyal Psikoloji, 3. Baskı, Çev., Ali Dönmez, İmge Kitabevi, 3.Baskı, Ankara.
13. GÜNBATTI, Mehmet Emin (2003), Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi ve Sosyalleşme, Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
14. [http://tip.erciyes.edu.tr/Ders Notları/Dahili Tıp/Halk Sağlığı/Yusuf Ozturk/Sagl%C4%B1k%20egitimi.doc](http://tip.erciyes.edu.tr/Ders%20Notları/Dahili%20Tıp/Halk%20Sağlığı/Yusuf%20Ozturk/Sagl%C4%B1k%20egitimi.doc) 19/03/2007. İstanbul.
15. İŞÇİ, Metin (2000), Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme, Der Yayınları, İstanbul.
16. KAĞITCIBAŞI, Çiğdem (1998), İnsan ve İnsanlar, 7. Baskı, Evrim Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
17. KAĞITCIBAŞI, Çiğdem (1998), İnsan ve İnsanlar, 7. Baskı, Evrim Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
18. KARAMAN, Özcan (2002), Polis Memuru Adaylarının Mesleki Sosyalleşme Sorunu (İngiltere ve Türkiye Örneği), Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
19. KARAMAN, Özcan (2002), Polis Memuru Adaylarının Mesleki Sosyalleşme Sorunu (İngiltere ve Türkiye Örneği), Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
20. KARAPINAR, Alpaslan (1997), Okuyan Ergenlerin Sosyalleşme Problemleri, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enst. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
21. KARASAR, M. (2005). Bilimsel araştırma Yöntemi. Nobel Yayınevi. Ankara.
22. KOMİSYON (2005), İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar), T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

23. KÖSTÜKLÜ, (2005), Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretimi, Günay Ofset. Konya.
24. MEB (2005), İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 6-7 Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara.
25. MEB, (2004), Talim Terbiye Kurulu program geliştirme çalışmaları.” <http://tkb.meb.gov.tr/programlar> internet adresinden 20 Mayıs/2008 tarihinde alınmıştır.
26. MEB, (2006) İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Öğretmen kılavuz kitabı, (2. baskı). Saray matbaacılık. Ankara.
27. ÖZKUL, Osman (tarihsiz), Kültür Ve Kültürlenme, www.soc.sakarva.edu.tr/ozk.pdf 20/03/2007
28. ÖZTÜRK, C., ve OTLUOĞLU, R (2005) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler. Pegem Yay. Ankara.
29. ÖZTÜRK, Dilek (2003) Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Pegem Yayıncılık. Ankara.
30. ÖZTÜRK, Yusuf (Tarihsiz), Sağlık Eğitimi, MEB Ders Kitabı Ankara.
31. Problemler, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
32. SAFRAN, Mustafa ve ATA Bahri. (2008) Okul Dışı Tarih Öğretimi. G.Ü.E.E.F. Dergi sayısı 1. Ankara.
33. SÖNMEZ, (1998), Sosyal Bilgiler Öğretimi. Pegem Yay. 11. Ankara.
34. SÖNMEZ, V (1994) Sosyal Bilgiler Öğretimi. Pegem Yay. 11. Ankara.
35. SÖNMEZ, Veysel (2005), Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu, 5. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

36. SÖNMEZ, Veysel (2005), Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu, 5. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
37. SÖZER, E (1998). Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Öğretimi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
38. SÖZER, Ersan (1999), Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgilerin Öğretimi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları, No:50, Eskişehir.
39. TEZCAN, Mahmut (1991), Sosyolojiye Giriş Temel Kavramlar, Teksir-Dizgi-Ofset Tesisleri, Ankara.
40. UĞUR, Hasan (1998), Anasınıfı Eğitiminin Sosyalleşmedeki Rolü ve Öğrencileri Sosyalleştirme Açısından Özel ve Devlet Anasınıflarının Karşılaştırılması,

EKLER**EK 1: Anket İzin Formları**

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.23.00.09.STJ/ 23105

Konu : Araştırma-Anket İzni
(Seher TAN BADEM)

03 Ağustos 2010

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

- İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı' na bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi
b) Fırat Üniversitesi Rektörlüğü'nün 28.06.2010 tarih ve 510-835/14377 sayılı yazısı.

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ilköğretim Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Seher TAN BADEM' in "İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilimler Programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesindeki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri" konulu araştırma ile ilgili geliştirdiği anketini 13/09/2010 – 31/05/2011 tarihleri arasında İlimiz merkez ilköğretim okullarında uygulayabilmesi için izin isteği, ilgi b) yazı ile bildirilmiştir.

Konu ile ilgili olarak İlgi a) Yönerge çerçevesinde oluşturulmuş olan Bilimsel Araştırma İzni Değerlendirme Komisyonu, başvuru hakkında gerekli inceleme ve değerlendirmeyi yapmış olup söz konusu çalışmanın İlimiz merkezindeki ilköğretim okullarında uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür. Alınan Makam Onayı ve anket çalışmasının onaylı örneği ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Bekir KESKİN
Millî Eğitim Müdür V.

EK:

- 1 Adet Makam Onayı (1 Sayfa)
- Anket Örneği (4 Sayfa)

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik

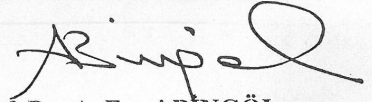
SAYI : B.30.2.FIR.0.70.00-510-835/1813
KONU : Araştırma-Anket İzni
(Seher TAN BADEM)

05/08/2010

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Elazığ Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün, Enstitümüz İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Seher TAN BADEM'in, Anket Uygulama İzin Onayı hakkındaki 03/08/2010 tarih ve 23105 sayılı yazıları ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. A. Feyzi BİNGÖL
Rektör

EKLER:
Ek-1-Yazı (6 Sayfa)

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Danışmanı olduğum İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Seher TAN BADEM “ **Elazığ İlindeki Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyi**” konulu yüksek lisans tezi hazırlamaktadır. Adı geçen öğrencinin çalışmasıyla ilgili olarak Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı İlköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik bir anket çalışması yapması gerekmektedir.

2009-2010 Güz ve Bahar Döneminde 14.05.2010 ile 20.08.2010 tarihleri arasında çalışma yapabilmesi için Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli iznin alınması hususunu bilgilerinize arz ederim. Saygılarımla. 21.05.2010

Eki: Bir adet anket formu

Yrd.Doç. Dr. Feyzullah EZER

Danışman

Ek 2: Anket Örneği

Değerli Meslektaşım,

Size sunulan bu anket, “ **İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesindeki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İl Örneği)**” adlı yüksek lisans tezi doğrultusunda Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarının ne düzeyde gerçekleştirilebildiğini sizin görüşleriniz doğrultusunda saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu bakımdan, ankette yer alan soruları dikkatle okuyup en uygun seçeneği işaretlemeniz önem taşımaktadır.

Araştırmanın sonuçlandırılabilmesi ve güvenilirliği açısından lütfen **hiçbir maddeyi boş bırakmayınız**.
Araştırmaya değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Seher TAN BADEM
Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğrt. Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM:

Okulu :

- 1. Cinsiyet :** BAY () BAYAN ()
- 2. Kıdem :** 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 () 16 yıl ve üzeri ()
- 3. Öğrenci Mevcudu :** 21-30 öğrenci () 31-40 öğrenci () 41 ve üzeri ()
- 4. Mezun Olunan Alan :**

II. BÖLÜM: Kazanımların Gerçekleşme Düzeyi

Yönerge: Aşağıdaki tabloda 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde her öğrenme alanı ve ünite gerçekleştirilmesi gereken kazanımlar sıralanmıştır. Kazanımları dikkatlice okuyarak derste bu kazanımları ne düzeyde kazandırabildiğinize ilişkin kendinize en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz.

2009-2010 Eğitim Öğretim Yılında “ İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesindeki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İl Örneği)”		Tamamen	Çok	Orta	Az	Hiç
Öğrenme Alanı: Birey ve toplum / Ünite 1:İletişim ve İnsan İlişkileri						
1	“ Toplumda ve çevresinde oluşan ilişkileri inceleme fırsatı bulur.”					
2	“ İletişimin gerekliliğini kavrar.”					
3	“ Etkili bir iletişimde dikkat edilmesi gerekenleri belirtir.”					
4	“ Çeşitli yöntemler kullanarak iletişim örnekleri sunma fırsatı bulur.”					
5	“ Atatürk’ün iletişim verdiği önemi görür.”					
6	“ Kitle iletişim araçlarının olumlu olumsuz yönlerini fark eder.”					
Öğrenme Alanı: İnsan, çevre, yerleşim ve göçler / Ünite 2: Ülkemizde Nüfus						
7	“ Nüfusla ilgili verilen kavramları öğrenir.”					
8	“ Ülkemizin ve dünyanın nüfus yerleşimlerinin karşılaştırmalarını yapar .”					
9	“ Harita ve görsel materyaller kullanarak yerleşim yerleri ve nüfus dağılışı hakkında bilgi edinir.”					
10	“ Yerleşim alanlarında ve nüfus dağılışlarında meydana gelen değişiklikleri fark eder.”					
11	“ Nüfus ve yerleşmenin sosyal ve ekonomik hayata yansımalarını görür.”					

II. BÖLÜM: Kazanımların Gerçekleşme Düzeyi

Yönerge: Aşağıdaki tabloda 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde her öğrenme alanı ve ünite gerçekleştirilmesi gereken kazanımlar sıralanmıştır. Kazanımları dikkatlice okuyarak derste bu kazanımları ne düzeyde kazandırabildiğinize ilişkin kendinize en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz.

2009-2010 Eğitim Öğretim Yılında “ İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesindeki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İl Örneği)”		Tamamen	Çok	Orta	Az	Hiç
Öğrenme Alanı: Tarih, Kültür, Medeniyet ve Devlet / Ünite 3: Türk Tarihinde Yolculuk						
12	“ Anayurdu tanıma ve stratejik önemini kavrar.”					
13	“ Anadolu topraklarında kurulan devletleri ve beylikleri öğrenme gerekliliğini kavrar.					
14	“ Yapılan savaşların sebep ve sonuçlarını analiz etme becerisi kazanır.”					
15	“ Dünya siyasi tarihinde Anadolu tarihinin rolünü araştırma imkanı bulur.”					
16	“ Kültür ve medeniyet kavramlarının geçmişten bugüne tartışması yapılır.”					
17	“Tarih bilinci ve millet bilinci kavramlarının oluşmasının önemi üzerinde durulur.”					
Öğrenme Alanı: İnsan, Ticaret, Üretim ve Tüketim / Ünite 4: Ekonomi ve Sosyal Hayat						
18	“Ülkemiz üzerinde yer alan kaynaklar belirtilerek sosyal yaşama kazanımlar öğrenilir.”					
19	“Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir.”					
20	“Geçmişten bugüne sosyal ve ekonomik hayata yön veren ticari faaliyetlerin önemi kavranır.”					
21	“Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder.”					
Öğrenme Alanı: Bilim ve Teknoloji / Ünite 5: Zaman İçinde Bilim						
22	“ Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.”					
23	“ Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer.”					
24	“ Tıp alanındaki buluş ve gelişmelerle insan hayatı ve toplumsal dayanışma arasındaki ilişkiyi fark eder.”					
25	“ Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.”					
26	“ Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk’ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder.”					
II. BÖLÜM: Kazanımların Gerçekleşme Düzeyi						
<p>Yönerge: Aşağıdaki tabloda 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde her öğrenme alanı ve üniteye gerçekleştirilmesi gereken kazanımlar sıralanmıştır. Kazanımları dikkatlice okuyarak derste bu kazanımları ne düzeyde kazandırabildiğinize ilişkin kendinize en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz.</p>						
2009-2010 Eğitim Öğretim Yılında “ İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler programının Ekonomi ve Sosyal Hayat Ünitesindeki Kazanımların Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Elazığ İl Örneği)”		Tamamen	Çok	Orta	Az	Hiç
Öğrenme Alanı: Güç, Yönetim ve Toplum / Ünite 6 : Yaşayan Demokrasi						
27	“Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.”					
28	“Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır.”					
29	“Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur.”					
30	“Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.”					
31	“ Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.”					
Öğrenme Alanı: Ortak Miras ve Dünya Ülkeleriyle İlişkiler/ Ünite 7: Ülkeler Arası Köprüler						
32	“Milli kültür ve milli benlik kavramları üzerinde durularak önemi kavranır.”					
33	“Sosyal bilimlerdeki bulgulardan yararlanarak geçmiş ve bugün ki ilişkilerin tartışması sağlanılır .”					
34	“Ülkeler arası ilişkileri konu alan çeşitli faaliyetlerin gerekliliğinin önemi kavranır.”					
35	“Ülkelerin birbiriyle olan ilişkilerinde rol oynayan etkenler belirlenir.”					

III. BÖLÜM:

Yönerge: Aşağıdaki tabloda 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarına ilişkin öngörüler sıralanmıştır. Bunları dikkatlice okuyarak bu öngörülere ne düzeyde katıldığınıza ilişkin kendinize en uygun gelen seçeneği işaretleyiniz.

		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçek yaşamdan uzaktır.					
2	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, gerçekleştirilebilecek niteliktedir.					
3	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin gerçek yaşamda kullanacağı aktiviteleri içermektedir.					
4	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bireysel farklılıklar göz önünde tutulmuştur.					
5	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, bölgesel ihtiyaçlara göre esnek düzenlenmiştir.					
6	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin araştırma yapmalarına olanak sağlayacak niteliktedir.					
7	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, genel olarak öğrenci seviyesine uygundur.					
8	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, öğrencilerin “hazır bulunuşluk düzeyine” göre belirlenmiştir.					
9	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, “çoklu zeka uygulamalarına” uygun olarak hazırlanmıştır.					
10	Sosyal Bilgiler programında belirlenen bütün kazanımlar, “öğrenci gelişim düzeyine” uygundur.					
11	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, dersin amaçları ile uyumaktadır.					
12	Sosyal Bilgiler dersi için “önerilen süre” kazanımların gerçekleştirilmesi için yeterli değildir.					
13	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler ile örtüşmektedir.					
14	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, önerilen etkinlikler yoluyla kolaylıkla gerçekleştirilebilecek düzeydedir.					
15	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlarda, çocuğun yaşam için gereksinim duyacağı kazanımlara öncelikle yer verilmiştir.					
16	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Atatürkçü Düşünce Sisteminin kazandırılması için yeterlidir.					
17	Sosyal Bilgiler programında belirlenen kazanımlar, Sosyal Bilgiler dersi içeriğine uygun değildir.					

IV. BÖLÜM:

Yönerge: Aşağıda Sosyal Bilgiler dersinin kazanımlarına yönelik olarak görüş ve düşüncelerinizi belirtebileceğiniz sorular yer almaktadır. Lütfen soruları yanıtlayınız?

1) 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarının gerçekleştirilme düzeyini yeterli görüyor musunuz? Yeterli görmüyorsanız nedenlerini belirtebilir misiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK 3: Anket'e Verilen Cevapların Frekans Tabloları

		Soru 1					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	13	7	23	4	47
	Bayan	4	5	29	15	0	53
Toplam		4	18	36	38	4	100
		Soru 2					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	10	10	23	4	47
	Bayan	4	5	21	23	0	53
Toplam		4	15	31	46	4	100
		Soru 3					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	13	11	19	4	47
	Bayan	4	5	21	23	0	53
Toplam		4	18	32	42	4	100
		Soru 4					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	17	7	19	4	47
	Bayan	4	9	21	19	0	53
Toplam		4	26	28	38	4	100
		Soru 5					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	14	10	19	4	47
	Bayan	4	9	25	15	0	53
Toplam		4	23	35	34	4	100
		Soru 6					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	14	14	15	4	47
	Bayan	4	9	25	15	0	53
Toplam		4	23	39	30	4	100
		Soru 7					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	14	11	18	4	47
	Bayan	4	9	22	18	0	53
Toplam		4	23	33	36	4	100
		Soru 8					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	14	19	10	4	47
	Bayan	4	5	18	26	0	53
Toplam		4	19	37	36	4	100
		Soru 9					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	18	15	10	4	47
	Bayan	4	9	21	19	0	53
Toplam		4	27	36	29	4	100
		Soru 10					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Cinsiyet	Bay	0	18	15	10	4	47
	Bayan	4	9	21	19	0	53

		Soru 11					
Cinsiyet	Bay	0	14	19	10	4	47
	Bayan	4	5	25	19	0	53
Toplam		4	19	44	29	4	100
		Soru 12					
Cinsiyet	Bay	0	18	15	10	4	47
	Bayan	4	5	29	15	0	53
Toplam		4	23	44	25	4	100
		Soru 13					
Cinsiyet	Bay	0	14	19	10	4	47
	Bayan	4	5	26	18	0	53
Toplam		4	19	45	28	4	100
		Soru 14					
Cinsiyet	Bay	0	18	11	14	4	47
	Bayan	4	5	22	22	0	53
Toplam		4	23	33	36	4	100
		Soru 15					
Cinsiyet	Bay	0	18	15	10	4	47
	Bayan	4	9	21	19	0	53
Toplam		4	27	36	29	4	100
		Soru 16					
Cinsiyet	Bay	0	14	19	10	4	47
	Bayan	4	5	21	23	0	53
Toplam		4	19	40	33	4	100
		Soru 17					
Cinsiyet	Bay	0	14	19	14	0	47
	Bayan	4	5	25	19	0	53
Toplam		4	19	44	33	0	100

		Soru 1					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Kıdem	1-5	0	13	11	19	4	47
	6-10	0	5	21	15	0	41
	11-15	0	0	4	4	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	18	36	38	4	100
		Soru 2					
Kıdem	1-5	0	10	10	23	4	47
	6-10	0	5	21	15	0	41
	11-15	0	0	0	8	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	15	31	46	4	100
		Soru 3					
Kıdem	1-5	0	13	11	19	4	47
	6-10	0	5	21	15	0	41
	11-15	0	0	0	8	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	18	32	42	4	100
		Soru 4					
Kıdem	1-5	0	17	7	19	4	47
	6-10	0	5	21	15	0	41
	11-15	0	4	0	4	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	26	28	38	4	100
		Soru 5					
Kıdem	1-5	0	14	14	15	4	47
	6-10	0	5	21	15	0	41
	11-15	0	4	0	4	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	23	35	34	4	100
		Soru 6					
Kıdem	1-5	0	14	18	11	4	47
	6-10	0	5	21	15	0	41
	11-15	0	4	0	4	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	23	39	30	4	100
		Soru 7					Toplam
Kıdem	1-5	0	14	15	14	4	47
	6-10	0	5	18	18	0	41
	11-15	0	4	0	4	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4

		Soru 8					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Kıdem	1-5	0	14	15	14	4	47
	6-10	0	5	22	14	0	41
	11-15	0	0	0	8	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	19	37	36	4	100
		Soru 9					
Kıdem	1-5	0	22	11	10	4	47
	6-10	0	5	25	11	0	41
	11-15	0	0	0	8	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	27	36	29	4	100
		Soru 10					
Kıdem	1-5	0	22	11	10	4	47
	6-10	0	5	25	11	0	41
	11-15	0	0	0	8	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	27	36	29	4	100
		Soru 11					
Kıdem	1-5	0	14	19	10	4	47
	6-10	0	5	25	11	0	41
	11-15	0	0	0	8	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	19	44	29	4	100
		Soru 12					
Kıdem	1-5	0	18	15	10	4	47
	6-10	0	5	25	11	0	41
	11-15	0	0	4	4	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	23	44	25	4	100
		Soru 13					
Kıdem	1-5	0	14	19	10	4	47
	6-10	0	5	22	14	0	41
	11-15	0	0	4	4	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	19	45	28	4	100
		Soru 14					
Kıdem	1-5	0	18	11	14	4	47
	6-10	0	5	22	14	0	41
	11-15	0	0	0	8	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4

		soru15					Toplam
		hiç	az	orta	çok	tamamen	
Kıdem	1-5	0	22	11	10	4	47
	6-10	0	5	25	11	0	41
	11-15	0	0	0	8	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Total		4	27	36	29	4	100
		soru16					
Kıdem	1-5	0	14	15	14	4	47
	6-10	0	5	25	11	0	41
	11-15	0	0	0	8	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Total		4	19	40	33	4	100
		Soru 17					
Kıdem	1-5	0	14	15	18	0	47
	6-10	0	5	25	11	0	41
	11-15	0	0	4	4	0	8
	16-	4	0	0	0	0	4
Toplam		4	19	44	33	0	100

		Soru 1					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Mevcut	21-30	0	13	7	19	0	39
	31-40	0	5	21	15	4	45
	41-	4	0	8	4	0	16
Toplam		4	18	36	38	4	100
		Soru 2					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Mevcut	21-30	0	10	10	19	0	39
	31-40	0	5	21	15	4	45
	41-	4	0	0	12	0	16
Toplam		4	15	31	46	4	100
		Soru 3					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Mevcut	21-30	0	13	7	19	0	39
	31-40	0	5	25	11	4	45
	41-	4	0	0	12	0	16
Toplam		4	18	32	42	4	100
		Soru 4					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Mevcut	21-30	0	10	15	14	0	39
	31-40	0	9	18	14	4	45
	41-	4	0	4	8	0	16
Toplam		4	19	37	36	4	100
		Soru 5					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Mevcut	21-30	0	10	10	19	0	39
	31-40	0	9	21	11	4	45
	41-	4	4	4	4	0	16
Toplam		4	23	35	34	4	100
		Soru 6					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Mevcut	21-30	0	10	10	19	0	39
	31-40	0	9	21	11	4	45
	41-	4	4	8	0	0	16

		Soru 7					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Mevcut	21-30	0	10	7	22	0	39
	31-40	0	9	18	14	4	45
	41-	4	4	8	0	0	16
Toplam		4	23	33	36	4	100
		Soru 9					
Mevcut	21-30	0	10	15	14	0	39
	31-40	0	9	21	11	4	45
	41-	4	8	0	4	0	16
Toplam		4	27	36	29	4	100
		Soru 10					
Mevcut	21-30	0	10	15	14	0	39
	31-40	0	9	21	11	4	45
	41-	4	8	0	4	0	16
Toplam		4	27	36	29	4	100
		Soru 11					
Mevcut	21-30	0	10	15	14	0	39
	31-40	0	9	21	11	4	45
	41-	4	0	8	4	0	16
Toplam		4	19	44	29	4	100
		Soru 12					
Mevcut	21-30	0	10	15	14	0	39
	31-40	0	9	21	11	4	45
	41-	4	4	8	0	0	16
Toplam		4	23	44	25	4	100
		Soru 13					
Mevcut	21-30	0	10	15	14	0	39
	31-40	0	9	18	14	4	45
	41-	4	0	12	0	0	16
		Soru 14					
Mevcut	21-30	0	14	11	14	0	39
	31-40	0	9	18	14	4	45
	41-	4	0	4	8	0	16
Toplam		4	23	33	36	4	100
		Soru 15					
Mevcut	21-30	0	14	11	14	0	39
	31-40	0	9	21	11	4	45
	41-	4	4	4	4	0	16
Toplam		4	27	36	29	4	100

		Soru 16					
Mevcut	21-30	0	10	15	14	0	39
	31-40	0	9	21	11	4	45
	41-	4	0	4	8	0	16
Toplam		4	19	40	33	4	100
		Soru 17					
Mevcut	21-30	0	10	15	14	0	39
	31-40	0	9	21	15	0	45
	41-	4	0	8	4	0	16
Toplam		4	19	44	33	0	100

		Soru 1					
Alan	Eğitim	0	13	11	19	0	43
	Fen Edebiyat	4	5	25	19	4	57
Toplam		4	18	36	38	4	100
		Soru 2					
Alan	Eğitim	0	10	14	19	0	43
	Fen Edebiyat	4	5	17	27	4	57
Toplam		4	15	31	46	4	100
		Soru 3					
Alan	Eğitim	0	13	11	19	0	43
	Fen Edebiyat	4	5	21	23	4	57
Toplam		4	18	32	42	4	100
		Soru 4					
Alan	Eğitim	0	13	11	19	0	43
	Fen Edebiyat	4	13	17	19	4	57
Toplam		4	26	28	38	4	100
		Soru 5					
Alan	Eğitim	0	10	14	19	0	43
	Fen Edebiyat	4	13	21	15	4	57
Toplam		4	23	35	34	4	100
		Soru 6					
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	Toplam
Alan	Eğitim	0	10	14	19	0	43
	Fen Edebiyat	4	13	25	11	4	57

		Soru 7					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Alan	Eğitim	0	10	11	22	0	43
	Fen Edebiyat	4	13	22	14	4	57
Toplam		4	23	33	36	4	100
		Soru 8					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Alan	Eğitim	0	10	15	18	0	43
	Fen Edebiyat	4	9	22	18	4	57
Toplam		4	19	37	36	4	100
		Soru 9					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Alan	Eğitim	0	10	15	18	0	43
	Fen Edebiyat	4	17	21	11	4	57
Toplam		4	27	36	29	4	100
		Soru 10					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Alan	Eğitim	0	10	15	18	0	43
	Fen Edebiyat	4	17	21	11	4	57
Toplam		4	27	36	29	4	100
		Soru 11					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Alan	Eğitim	0	10	15	18	0	43
	Fen Edebiyat	4	9	29	11	4	57
Toplam		4	19	44	29	4	100
		Soru 12					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Alan	Eğitim	0	10	15	18	0	43
	Fen Edebiyat	4	13	29	7	4	57
Toplam		4	23	44	25	4	100
		Soru 13					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	
Alan	Eğitim	0	10	15	18	0	43
	Fen Edebiyat	4	9	30	10	4	57
		Soru 14					Toplam
		Hiç	Az	Orta	Çok	Tamamen	

Alan	Eğitim	0	10	15	18	0	43
	Fen Edebiyat	4	13	18	18	4	57
Toplam		4	23	33	36	4	100
Soru 15							Toplam
Alan	Eğitim	0	10	15	18	0	43
	Fen Edebiyat	4	17	21	11	4	57
Toplam		4	27	36	29	4	100
Soru 16							Toplam
Alan	Eğitim	0	10	15	18	0	43
	Fen Edebiyat	4	9	25	15	4	57
Toplam		4	19	40	33	4	100

ÖZGEÇMİŞ

Seher, TAN BADEM 1983 yılında Tunceli'nin Pertek ilçesinde dünyaya geldi. İlkokulu doğduğu ilçe olan Pertek Alp doğan İlköğretim okulunda tamamladı. 2002 yılında Elazığ Ahmet Kabaklı Anadolu Öğretmen lisesinden mezun oldu.2006 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. 2008 de Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. Evli ve halen Elazığ ilinde yaşamaktadır.